

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Pia Grm Urbančič

**Vpliv aktivnosti s terapevtskimi psi na življenje stanovalcev v Centru
starejših Notranje Gorice**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2021

Univerza v Ljubljani

Fakulteta z socialno delo

Pia Grm Urbančič

**Vpliv aktivnosti s terapevtskimi psi na življenje stanovalcev v Centru
starejših Notranje Gorice**

Diplomsko delo

Mentorica: Izr. prof. dr. Jana Mali

So-mentorica: As. dr. Anamarija Kejžar

Ljubljana, 2021

ZAHVALA

Za strokovno usmerjanje in napotke pri izdelavi diplomskega dela, bi se rada zahvalila izr. prof. dr. Jani Mali.

Zahvala gre tudi so-mentorici as. dr. Anamariji Kejžar za potrpežljivost, nasvete in podporo.

Hvala zaposlenim in stanovalcem Centra starejših Notranje Gorice, za sodelovanje pri moji raziskavi.

Posebna zahvala gre mojemu fantu Galu in širši družini, ki so me pri pisanju podpirali in motivirali.

Hvala tudi Alji, Veri, Ani in ostalim prijateljicam za podporo in lepe trenutke med celotnim študijem.

PODATKI O DIPLOMSKEM DELU

Ime in priimek: Pia Grm Urbančič

Naslov diplomskega dela: Vpliv aktivnosti s terapevtskimi psi na življenje stanovalcev v Centru starejših Notranje Gorice

Mentorica: izr. prof. dr. Jana Mali

So-mentorica: as. dr. Anamarija Kežžar

Kraj: Ljubljana **Leto:** 2021

Št. Strani: 107 **Št. Prilog:** 4

Povzetek diplomskega dela

V diplomskem delu sem raziskovala vpliv aktivnosti s terapevtskimi psi na življenje stanovalcev Centra starejših Notranje Gorice. V teoretičnem delu sem predstavila socialno delo s starimi ljudmi, potrebe v starosti in institucionalno oskrbo ter socialne stike in osamljenost v starosti. Posebno poglavje sem namenila vlogam socialne delavke v domovih za stare ljudi ter predstavila, kaj sploh so aktivnosti in terapija s pomočjo živali, predstavila pa sem tudi nekaj dosedanjih raziskav na tem področju. Izvedla sem kvalitativno raziskavo, s katero sem želela izvedeti, kako terapevtski psi vplivajo na stanovalce Centra starejših Notranje Gorice. Zanimalo me je, kako terapevtski psi vplivajo na razpoloženje stanovalcev, občutek osamljenosti, medsebojno sporazumevanje in socialne mreže stanovalcev. Želela sem raziskati, kako in na katerih področjih terapevtski psi spodbujajo stanovalce. Zanimalo me je tudi, kako vplivajo na krepitev moči stanovalcev in na vzpostavljanje osebnega stika ter delovnega odnosa med stanovalci in strokovnimi delavci. Opravila sem deset intervjujev, pet s stanovalci Centra starejših Notranje Gorice, tri s strokovnimi delavkami istega centra in dva z izvajalkama aktivnosti s terapevtskimi psi iz društva Ambasadorji nasmeha, ki delujeta v tem domu. Rezultati so pokazali, da je razpoloženje stanovalcev ob terapevtskih psih boljše, prav tako celotna klima v domu. S pomočjo terapevtskih psov se povečajo socialni stiki in krepijo socialne mreže stanovalcev. Terapevtski psi uporabnikom predstavljajo vir socialne in čustvene opore ter so zanje dodaten vir moči. Motivirajo jih pri vključevanju v aktivnosti doma, novim stanovalcem pa pomenijo spodbudo pri integraciji v domsko življenje. Terapevtski psi lahko pripomorejo pri vzpostavljanju osebnega stika in delovnega odnosa med stanovalcem in socialno delavko. Zaradi prej naštetih vplivov lahko pripomorejo h kakovostnejšemu delu socialne delavke z uporabnikom. Zato sem prišla do ugotovitve, da je vključevanje terapevtskih psov v delo socialne delavke smiselno, zlasti pri stanovalcih, ki imajo radi živali. Predlagam, da se aktivnosti s pomočjo terapevtskih živali v življenje stanovalcev vključi bolj pogosto, ne le na 14 dni, saj bodo aktivnosti tako bolj učinkovite. Predlagam, da se terapevtske pse vključi v delo socialne delavke, saj ti lahko pomagajo že pri prvi lažji vzpostavitvi pristnega osebnega stika med uporabnikom in socialno delavko. Menim, da bi bilo v prihodnje dobro raziskati različne prakse aktivnosti s pomočjo živali, ki se odvijajo po domovih v Sloveniji. Dobro bi bilo vključiti še mnenja ostalih delavcev v domu in tudi sorodnike stanovalcev. Prav tako bi bilo dobro raziskati mnenja socialnih delavk na tem področju.

Ključne besede: stari ljudje, aktivnosti s pomočjo živali, socialno delo, dom za stare ljudi

Title: Effects of dog assisted activities on life of residents of a Home for older people

Notranje Gorice

Summary: In my graduation thesis, I explored the influence of dog therapy on the life of residents of the Home for older people Notranje Gorice. Theoretical part of my thesis is a presentation of social work with older people, institutional care and needs of older people. Furthermore, social contacts, networks and loneliness are presented. What is also presented is the role of a social worker in a home for older people and of course animal assisted therapy and animal assisted activities, as well as some researches, conducted in the past. I conducted a qualitative research with which I wanted to find out the effects of dog assisted activities on the residents of the Home for older people Notranje Gorice. I wanted to find out how therapy dogs affect emotions of residents as well as their feeling of loneliness. Furthermore, how they affect communication and social networks of residents. Next, I wanted to find out how they affect motivation of residents and on which areas they encourage them the most. I also wanted to find out how they empower residents and how they can help establish the working relationship between the social worker and residents. The research is consisted out of 10 interviews, which included five residents, three experts and two guides of therapy dogs from association Ambasadorji nasmeha. Results of the research showed that the mood of residents improved significantly as well as the general atmosphere. Social interactions are more frequent and social networks of residents are richer. Therapy dogs represent social as well as emotional support for older people. They mean an additional source of empowerment. Therapy dogs motivate residents to stay included in activities. They also mean additional encouragement for integration in institutional life for new residents. Therapy dogs can also help establishing personal contact and a working relationship between a social worker and residents. Due to the aforementioned impacts, they can raise quality of work between residents and a social worker. My conclusion is that involving therapy dogs in social work practice with older people makes sense, especially when residents love animals. I suggest including animal assisted activities more often. I also suggest practicing animal assisted therapy individually as well as practicing it with immobile disabled residents which are often excluded. It would be advisable to include therapy animals in social work practice in a home for older people. I think it would be useful to explore different examples of good practice of animal assisted activities in homes for older people in Slovenia. It would be useful to include other workers of a home for older people as well as relatives of residents. It could also be useful to research opinion of social workers in Slovenian homes on this topic as well.

Keywords: older people, animal assisted activities, social work, home for older people

Kazalo vsebine

1.	Teoretični uvod	1
1.1.	Socialno delo s starimi ljudmi	1
1.2.	Institucionalna oskrba in potrebe starih ljudi	3
1.3.	Socialni stiki in osamljenost v starosti	7
1.4.	Vloga socialnega delavca v domu za stare ljudi.....	9
1.5.	Terapija in aktivnosti z živalmi v domovih.....	11
2.	Problem	16
3.	Metodologija	17
3.1.	Vrsta raziskave	17
3.2.	Merski instrument in viri podatkov	17
3.3.	Opredelitev enot raziskovanja – populacija in vzorec.....	18
3.4.	Zbiranje podatkov.....	18
3.5.	Analiza podatkov.....	19
4.	Rezultati	21
4.1.	Vpliv terapevtskega psa na razpoloženje stanovalcev	21
4.2.	Vpliv terapevtskega psa na občutek osamljenosti pri stanovalcih	22
4.3.	Vpliv terapevtskega psa na krepitev moči stanovalcev	23
4.4.	Vpliv terapevtskega psa na socialne stike in medsebojno sporazumevanje.....	24
4.5.	Vpliv terapevtskega psa na motivacijo stanovalcev	25
4.6.	Vpliv terapevtskega psa na vzpostavitev delovnega odnosa in osebnega stika	26
5.	Razprava.....	27
6.	Sklepi	32
7.	Predlogi	34
8.	Literatura.....	36
9.	Priloge	39
9.1.	Priloga 1: Smernice za intervjuje	39

9.1.1	Smernice za intervjuje z uporabniki aktivnosti s psom	39
9.1.2	Smernice za intervjuje s strokovnimi delavci doma.....	40
9.1.1	Smernice za intervjuje z izvajalci aktivnosti	42
9.2.	Priloga 2: Zapisi intervjujev in začetna analiza	45
9.3.	Priloga 3: Odprto kodiranje po temah.....	76
9.4.	Priloga 4: Osno kodiranje	103

Kazalo tabel

Tabela 3.5.1: Primer odprtega kodiranja	19
Tabela 3.5.2.: Primer osnega kodiranja	20

1. Teoretični uvod

1.1. Socialno delo s starimi ljudmi

Socialno delo s starimi ljudmi je posebna, specializirana veja socialnega dela. Številni avtorji socialno delo s starimi ljudmi poimenujejo gerontološko socialno delo. Razlog je v tem, da je za socialno delo s starimi ljudmi potrebno znanje o staranju iz psihologije, sociologije in medicine. Ta znanja pa so hkrati tudi temeljna pri razvoju gerontologije. Vsaka od teh ved staranje proučuje na osebni ravni in na ravni družbe (potrebe starih ljudi). Starejša populacija je izjemno raznolika skupina ljudi s specifičnimi zgodbami, ovirami in stiskami, ki od socialnega delavca zahtevajo specializirano znanje. Za reševanje stisk starih ljudi v praksi potrebujejo socialne delavke znanje in izkušnje o staranju ter veščine za oceno potreb starih ljudi. Prav tako potrebujejo spretnosti za oblikovanje odgovorov na te potrebe (Mali, 2013, str. 57–59).

Ledbetter Hancock (1990, str. 135) pravi, da je za preventivno socialno delo s starimi ljudmi potrebno poznavanje duševnega in fizičnega zdravja (npr. kardiovaskularne bolezni, rak, kap, kronične bolezni, Alzheimerjeva bolezen, depresija, alkoholizem, paranoja). Dobro je vedeti tudi, kakšna naj bi bila prehranjevanje in fizična aktivnost v starosti. Socialna delavka mora torej imeti znanje, ga znati povezati in združiti na način, najbolj primeren uporabniku. Uporabljati mora metode in znanja s področja dela z družino, dela s posameznikom, dela s skupino oz. tudi dela v skupnosti (Ledbetter Hancock, 1990, str. 135).

Po Mali (2013, str. 58) je socialno delo s starimi ljudmi specializirano področje socialnega dela. Večje vključevanje starejše populacije, uporabniška perspektiva pri raziskovanju in aktivno odzivanje na potrebe starih ljudi bi lahko prispevali k odkritju novih metod dela ter razvoju in implementaciji inovacij v dolgotrajno oskrbo oz. v domače okolje starih ljudi. Socialne delavke s konkretnimi metodami dela odpravljajo predsodke in stigmatizacijo starih ljudi, ker se stari ljudje velikokrat srečajo s predsodkom, da so le zajedavci družbene blaginje (Mali, 2013, str. 65).

Po Šugman Bohinc (1997, str. 303) je socialno delo stroka, ki se vsakič znova opredeljuje in prilagaja uporabniku, vsakič znova opredeljuje svojo obliko in lastnosti. Socialni delavci pri svojem delu uporabljajo pristope, pri čemer se čim bolj raznoliko odzivajo na uporabnikovo zgodbo oz. na uporabnikovo socialno resničnost. Takšen pristop zahteva veliko samostojnost socialnega delavca, ki se mora znajti in odgovarjati na uporabnikovo stisko tukaj in zdaj,

vsakokrat v unikatni, novi in neponovljivi socialni interakciji (Šugman Bohinc, 1997, str. 304). »Meje med teorijo in prakso so v socialnem delu fluidne. Teorija vpliva na to, kakšne metode uporabimo pri delu z uporabniki, medtem ko tudi praksa vpliva na oblikovanje teorij. Metode, ki jih uporabljajo socialni delavci, so sestavljene iz teoretskih znanj ter konkretnih veščin. Utemeljene so na vrednotah socialnega dela ter konkretno določene glede na kontekst in nalogo, ki jo obravnava socialni delavec skupaj z uporabnikom.« (Flaker, 2003, str. 6) Socialni delavec mora prevzeti odgovornost za svoja dejanja in odločitve. K odgovornosti socialnega delavca sodi tudi omogočanje takšne socialne interakcije, da se bodo tudi uporabniki naučili oz. znali prevzeti odgovornost za svoje odločitve in ravnanje. S tem bodo pridobili občutek kontrole nad svojim življenjem (Čaćinovič Vogrinčič, 1996, str. 399).

Načela pri delu s starimi ljudmi poudarjajo specifičnost socialnega dela. Temeljijo na celostnem razumevanju človeka in njegovih potreb (Mali, 2012, str. 128). Specifičnost socialnega dela s starimi ljudmi izhaja iz razumevanja staranja skozi mešanico bioloških, psiholoških ter tudi družbenih procesov. Ti procesi prinašajo določene spremembe v življenju starih ljudi, zaradi katerih potrebujejo specializirano pomoč. Socialne delavke morajo pri delu s starimi ljudmi imeti znanje na področju socialne politike do starih ljudi in staranja ter znanje o različnih praktičnih pristopih in metodah. Socialni delavec mora pri delu s starimi ljudmi oceniti psihične, čustvene, kognitivne in socialne zmožnosti starega človeka. Hkrati mora preveriti zmožnosti samooskrbe in oceniti ali poiskati vire pomoči v njegovem domačem okolju. Prav tako mora oceniti možne ovire ali tveganja v njegovem socialnem okolju. Po tem se socialno delo s starimi ljudmi razlikuje od socialnega dela z ljudmi iz drugih starostnih skupin (Mali, 2013, str. 62).

Socialno delo stopa v interakcije med posameznikom in njegovim socialnim okoljem. Vključevanje uporabnikove socialne mreže in ukvarjanje z njegovim socialnim kapitalom sta zelo pomembna. Stari ljudje so velikokrat odvisni od pomoči formalnih in neformalnih socialnih virov iz njihovega socialnega omrežja. Pri socialnem delu s starimi ljudmi upoštevamo potrebe in želje starega človeka ter jih usklajujemo z različnimi sistemi, v katere je vpet (Mali, 2013, str. 64).

Perspektiva moči pomeni iskanje in mobilizacijo virov moči uporabnika. Na področju socialnega dela s starimi ljudmi je to eden izmed temeljnih konceptov. »Ravnanje socialnih delavk presega zgolj identificiranje problemov. Perspektiva moči od socialne delavke zahteva, da starega človeka vidi kot sposobnega in zmožnega za reševanje težav, s katerimi se sooča.

Socialna delavka mora biti v pomoč in podporo staremu človeku, da iz svojih bogatih življenjskih izkušenj črpa moč za premagovanje težav v sedanjosti. Socialna delavka pomaga uporabniku najti in aktivirati potrebne vire moči, ki jih potrebuje za spopadanje s težavami.« (Mali, 2013, str. 63)

Partnerski odnos v socialnem delu pomeni enakopravno sodelovanje med socialnim delavcem in uporabnikom pri definiranju in reševanju problemov. Socialna delavka verjame v sposobnost uporabnika za uspešno reševanje težav. Verjame v zmožnost uporabnika, da lahko prevzame odgovornost in nadzoruje svoje življenje (Mali, Flaker, Urek in Rafaelič, 2018, str. 17). Socialna delavka skupaj z uporabnikom določi izvedljive cilje za njuno skupno delovanje proti zastavljeni rešitvi. Socialna delavka je pozorna na to, da so cilji skladni z uporabnikovimi željami ter življenjskimi okoliščinami. Motivira ga za optimalno aktivnost pri doseganju zastavljenih ciljev (Mali, 2013, str. 63).

Socialna delavka mora glede na kontekst in nalogo vedno znova zagotoviti uporabniku odprte različne alternative ter razvijati z njim možne rešitve – kar je tudi spretnost socialnega delavca. Svoja znanja in metode mora prilagoditi konkretni situaciji. Morda je znati ravnati v nepredvidljivi situaciji ravno ena najpomembnejših spretnosti socialnega dela (Flaker, 2003, str. 20).

Socialno delo s starimi ljudmi je torej specifično področje socialnega dela, ki od socialnega delavca zahteva uporabo širokega spektra znanj. Prav tako zahteva veliko mero iznajdljivosti. Mora se prilagajati uporabniku, da lahko s skupnimi močmi dosežeta zastavljene cilje. To pomeni, da z uporabnikom vzpostavi partnerski odnos. Pomembno je, da ravna iz perspektive moči in v delo vključuje vire (po)moči iz uporabnikove socialne mreže. Nedvomno se pri delu s starimi ljudmi lahko srečamo s situacijo, ko uporabniku ne ustreza nobena izmed stalnih metod dela. Te se prilagajajo posamezniku tako, da ostane vključen v socialno okolje in se ne zapira vase oz. se ne počuti izključenega.

1.2. Institucionalna oskrba in potrebe starih ljudi

Prostor, kjer ljudje živimo, ne glede na vrsto in obliko bivališča ne pomeni le mesta, kjer bivamo, temveč v njem zadovoljujemo potrebe po druženju in potrebo po varnosti ter zasebnosti (Kornhauser in Mali, 2013, str. 323). Ljudje doživljamo starost v določenem okolju in bivalnem kontekstu. Ko se star človek iz kakršnih koli razlogov odloči za odhod v institucijo, sprememba življenjskega okolja vpliva tudi na samo zaznavanje in percepcijo starosti. Sprejem v institucijo je pomemben socialni dogodek v življenju starega človeka, ki ga večina dojema negativno, saj

gre za preselitev v neznano okolje. Ob preselitvi v dom imajo stari ljudje največkrat tudi enega ali več sostanovalcev, ki so zanje tujci. Uporabniki se morajo hitro prilagoditi pravilom doma. Sicer se v domovih za stare trudijo približati uporabnikom in prilagoditi njihovim navadam, da bi ublažili šok, ki se zgodi ob prihodu v institucijo, vendar seveda to ni mogoče v popolnosti (Kornhauser in Mali, 2013, str. 324).

Po Flaker idr. (2008, str. 4) na potrebe v dolgotrajni oskrbi gledamo skozi različne kategorije: stanovanje, delo in denar, stiki in družabnost, vsakdanje življenje, življenjski dogodki oz. namesto hospitalizacije in institucionalizacije nelagodje v interakciji oz. zadrege, institucionalna kariera ter neumeščenost in pripadnost. Stanovanje oz. prostor bivanja je v naši civilizaciji temeljna eksistenčna in identitetna nuja. Poleg zavetja nudi tudi prostor, kjer smo ljubljani, kjer se počutimo udobno in varno. V njem se družimo in imamo občutek sprejetosti ter pripadnosti. Lahko pa posamezniku povzroči tudi določen stres. Če se pojavi pomanjkanje stanovanja oz. možnosti nastanitve, se lahko stiska spodbudi, poglobi ali celo ustvari. Pri demenci na primer lahko pride do poglobljenega občutka dezorientacije. Stanovanje vzpostavi suverenost nad prostorom. To vzpostavitev pa je v domu za stare dokaj težko zagotoviti zaradi vsaj delne institucionalizacije ter delitve stanovanja s sostanovalci. Takšno življenje zahteva prilagoditve, pogajanja in sodelovanje (Flaker idr., 2008, str. 115–116).

Delati in biti dejaven v življenju je tako kot stanovanje ena izmed osnovnih potreb. S tem ko posameznik dela oz. je dejaven v svojem socialnem okolju, izpolnjuje potrebe glede lastne identitete, družbenega statusa in preživetja. Delovno okolje lahko ustvari tudi pomembno socialno mrežo vsakega posameznika ter spodbuja občutek pripadnosti ter lastne vrednosti. S tem ko smo dejavni, ustvarjamo svet okoli sebe, vanj spadamo in se združujemo z drugimi. Pri stanovalcih z demenco so ugotovili, kako pomembni so medsebojni stiki. Ravno dejavnost naj bi bila tista, ki spodbuja njihovo življenjsko energijo. Prav tako v procesu pozabljanja ljudje najprej pozabijo besede, kasneje pa šele svoje delo oz. dejavnosti, s katerimi so se ukvarjali v preteklosti (Flaker idr., 2008, str. 142–144). Delo in dejavnost pomenita pomembno rutino v vsakdanjem življenju posameznika. Vsakdanje rutine dajo uporabnikom socialni občutek življenjskega ritma ter občutek pripadnosti nekemu okolju. Prav zaradi te rutine je vsak posameznik primoran v organizacijo časa. Brez nje bi ta čas ostal nerazporejen in vsak dan bi postal podoben drugemu. Dnevna rutina uporabniku pomaga, da vsaj delno odvrne pozornost od stisk, s katerimi se spopada. Med dejavnostmi pa prav tako uporabniki lahko spletejo prijateljstva in dobijo zaveznike (Flaker idr., 2008, str. 152, 191).

Socialni stiki oz. spletnje prijateljstev je ena izmed najpomembnejših človekovih potreb. Socialni stiki uporabnika zaznamujejo, ne glede na to kako močni in pogosti so. Oblikujejo njegovo identiteto in mu dajejo občutek lastne vrednosti. Osamljenost je lahko ena izmed glavnih stisk, s katerimi se soočajo uporabniki. Največkrat pogrešajo sorodnike, prijatelje iz domačega okolja in znance, zato jim je še toliko bolj pomembna vključenost v aktivnosti in stiki z vrstniki ter člani družine (Flaker idr., 2008, str. 281).

Socialna opora in stiki so pomembni zlasti za tiste uporabnike, ki jih bremenijo različni življenjski dogodki in okoliščine. Ti dogodki so lahko smrt sorodnikov ali partnerja, nasilje, bolezen, razveza, težave z zdravjem. Namestitev v institucijo je prav tako lahko eden izmed pomembnih življenjskih dogodkov, ki uporabnika zaznamujejo (Flaker idr., 2008, str. 55).

Po Ramovšu (2004) so v starosti predvsem značilne tri potrebe. Prva izmed njih je bližnji odnos z nekom, ki ga star človek čuti za svojega. Naslednja je možnost, da star človek neposredno podeli svoje znanje in življenjske modrosti z mlajšimi generacijami. Tretja pa je doživljanje starosti kot polnovredne in enako smiselno kot prejšnja življenjska obdobja. Po Ramovšu (2004, str. 727) mora starim ljudem pri zadovoljevanju teh potreb pomagati njihovo socialno okolje. S skupnimi močmi morajo najti primeren način zadovoljevanja teh potreb. Če ima star človek te potrebe zadovoljene in zlasti, če sproščeno sprejema svoje staranje, lahko bolj dejavno kljubuje starostnemu usihanju in boleznim. Ključ do kakovostne starosti je razumevanje potreb starih ljudi in njihovo zadovoljevanje. Pomembno je, da so zadovoljene tako materialne kot tudi nematerialne potrebe, saj so v starosti socialni stiki in medčloveški odnosi enako pomembni kot materialna preskrbljenost (Ramovš, 2004, str. 727–728). Nekatere izmed potreb (potreba po pripadnosti, sprejemanju, izražanju, spoštovanju in samo-aktualizacija) se lahko zadovoljijo v okviru prostega časa stanovalcev z dejavnostmi, ki jih organizira dom. Stanovalci svoj prosti čas lahko izkoristijo z nečim, kar jih zanima, je koristno ali cenjeno. Lahko se udeležujejo dejavnosti, v katerih so dobri, in se izkažejo. V instituciji stanovalci sicer zelo težko načrtujejo prosti čas glede na svoje želje in potrebe, saj so dejavnosti pogosto vezane na čas služb, ki jih uporabnik uporablja (Flaker idr., 2008, 191). Ljudje se v družbo in dejavnosti vključujejo na različne načine. V mladosti največkrat preko šolanja in zaposlitve, česar v starosti ni. Vključevanje v različne pristočasne dejavnosti, sploh organizirane, daje pomemben občutek prisotnosti. Glede na to da stari ljudje v domu za stare ljudi niso več vpeti v urnik, ki ga narekujejo zaposlitev in druge obveznosti, si ustvarijo svoje edinstvene poteke dni, da si dnevi ne postanejo podobni en drugemu (Flaker idr., 2008, str. 198).

Udeležba na dejavnostih je odvisna seveda tudi od počutja in zdravstvenega stanja posameznika. Večina dejavnosti je namenjena stanovalcem, ki nimajo gibalnih ovir. Za nesamostojno gibljive stanovalce je teh aktivnosti zelo malo, zato se pojavi težava pri zadovoljevanju njihovih potreb. Ti so namreč za zadovoljevanje osnovnih kot tudi višjih potreb bolj odvisni od osebja kot samostojno gibljivi stanovalci (Mali, 2006, str. 25).

»Problem institucij, kot so domovi za stare ljudi, je, da se zelo težko prilagodijo vsakemu posamezniku ter njegovi osebnosti. Vsak stanovalec prihaja v institucijo z unikatnim delom samega sebe, ki se razlikuje od pravil, ki jih ima institucija. Posameznik je majhen sestavni del velike organizacije, v njej pa prevladajo potrebe, ki jih ima skupina, zato življenje v instituciji velikokrat zahteva kompromise in prilagajanje.« (Mali, 2006, str. 18)

Kot že omenjeno, je ena izmed izjemno pomembnih potreb ljudi pripadnosti. Vir občutka pripadnosti je lahko tudi vključevanje v različne dejavnosti, organizacije ali društva. Pripadnost namreč lahko ljudje čutijo, kadar skupaj z drugimi počnejo določene stvari, kadar se skupaj zabavajo in svobodno izražajo, ne da bi jih obsojali. Za občutek pripadnosti ni pomembna le fizična prisotnost v določeni skupini, ampak se mora posameznik vanjo vključiti tudi socialno. Za nekatere stanovalce pa to lahko pomeni velik korak, pri katerem lahko potrebujejo spodbudo. Enako je tudi pri ljudeh z demenco, ki še posebej potrebujejo motivacijo in spodbudo. Velikokrat se lahko zgodi, da oskrbovalci nimajo volje in potrpljenja za motivacijo (Flaker idr., 2008, str. 362–365).

Ob prihodu starega človeka v institucijo igra ključno vlogo socialna delavka. Če se pri stanovalcu pojavi nezadovoljstvo, se ustrezno odzove, mu nudi podporo in pomoč ter mobilizira vire v novem oz. starem socialnem okolju (Mali in Kornhauser, 2013, str. 324).

Zadovoljevanje človekovih osnovnih potreb je vprašanje eksistence vsakega posameznika. Zadovoljevanje višjih potreb je povezano s kakovostno starostjo, zato jih ne gre spregledati. Vsak posameznik ima lastno definicijo potreb in jih po svoje zadovoljuje, zato mu moramo biti v oporo ter mu zagotoviti možnost za zadovoljitev teh potreb. Pomembno je, da se stanovalci v domu počutijo sprejete, imajo občutek lastne vrednosti ter imajo dobre socialne odnose tako s sostanovalci kot tudi z zaposlenimi.

1.3. Socialni stiki in osamljenost v starosti

Staranje vpliva na to, s kom se družimo in na kakšen način to počnemo. V pozni starosti se v veliki meri skrči socialna mreža, kar pomeni velik stres za uporabnika. Posebnost socialnega dela je, da stopa v interakcije med posamezniki in okoljem, v katerem posamezniki živijo. Ukvarjanje s socialnim kapitalom posameznika je pri socialnem delu s starimi ljudmi še posebej pomembno, saj so stari ljudje pogosto odvisni od pomoči, ki jo dobijo v socialnem okolju, v katerem živijo. Pomoč lahko dobijo na neformalen (pomoč družine, sorodnikov, sosedov, prijateljev, znancev) ali formalen način (pomoč strokovnjakov različnih organizacij, institucij). Pri socialnem delu s starimi ljudmi upoštevamo potrebe in želje starega človeka in jih usklajujemo z različnimi sistemi, v katere je vpet (Mali, 2013, str. 64).

Empirične raziskave, navedene v naslednjih poglavjih, kažejo, da so učinki socialnih mrež tesno povezani z zdravstvenim stanjem starih ljudi, vključno z nižjo smrtnostjo ter kardiovaskularnimi obolenji. Učinek mrežnih interakcij je odvisen od različnih okoliščin. Med njimi so najbolj pomembni materialno stanje oz. dohodek, fizična kondicija starega človeka in spol (Dragoš, 2000, str. 304).

Človek je biološko in psihološko bitje, a tudi socialno, zato težko živi sam (Mali, 2002, str. 319). Socialne mreže se v starosti skrčijo, vsakdanja rutina, ki je bila povezana s službo, pa se spremeni. Posledično se zmanjšajo tudi socialni stiki, morebiti zaradi smrti sorodnikov ali pa redkejšega druženja. Zato se stari ljudje po upokojitvi velikokrat srečajo z občutkom osamljenosti (Mali, 2002, str. 319).

Potreba po druženju in socialnih stikih je po Flaker idr. (2008) temeljna človekova potreba. Stiki so fiziološka nuja za ljudi, ki so družbena bitja. Skozi življenje vzpostavljamo zelo veliko različnih stikov. Nekateri stiki ustvarjajo močne trajne vezi z najbližjimi, spet drugi ustvarjajo šibkejše, vsakdanje vezi. Stiki nas ne glede na vrsto in intenziteto nekako zaznamujejo. Povejo lahko veliko o tem, kdo smo, kakšna je naša identiteta, in o občutku lastne vrednosti (Flaker idr., 2008, str. 258).

Osamljenost označujeta psihološki občutek izoliranosti ter pomanjkanje čustvenih in intimnih stikov. Ni nujno, da so drugi ljudje fizično odsotni; to lahko označuje tudi pomanjkanje močnejših, globljih in trajnejših socialnih vezi. Po navadi se pojavi občutek osamljenosti, kadar uporabnik pogoša socialno oporo. Takšna opora lahko pomeni druženje ter emocionalno oporo prijateljev ali kolegov. Velikokrat se osamljenost pojavi, ko se posameznik preseli v novo socialno okolje (Rogelj, Ule in Hlebec, 2004, str. 14, 15).

Osamljenost lahko merimo glede na samoopozarjanje, konformnost, socialno izolacijo in samospoštovanje. Socialna izolacija pomeni pomanjkanje socialnih stikov. Ena od pomembnih posledic pogostih socialnih stikov je samospoštovanje oziroma občutek lastne vrednosti. Za samospoštovanje je potrebno sprejemanje s strani pomembnih drugih. Podobno kot pri samospoštovanju je tudi samoopozarjanje posledica dobrih medosebnih odnosov. Ravno izkušnje s pomembnimi drugimi vplivajo na posameznikove socialne interakcije in njegovo delovanje znotraj njih. Razlike v značilnostih medosebnih odnosov se pokažejo takrat, ko se mora posameznik odločiti za to, da poišče pomoč. Prav tako se razlike pokažejo pri načinu vzdrževanja socialnih virov opore ter pri ocenjevanju te opore (Rogelj, Ule in Hlebec, 2004, str. 14, 15).

Mreže starih ljudi so po navadi majhne in omejene na nizko število članov. Gre za ozek krog ljudi, ki so zlasti družinski člani ali prijatelji. Življenje v ustanovi lahko tudi te stike močno zmanjša. Stanovalci vzdržujejo stike bolj ali manj z družinskimi člani, s sostanovalci ali z osebjem doma, ki skrbi zanje. Ostali stiki so večinoma bolj površinski in po navadi ne pomenijo globokih prijateljstev. Velik faktor v socialnih mrežah posameznikov ima tudi stigma. Ta lahko bistveno preoblikuje odnose ali celo pretrga stike. Stiki se večinoma ohranijo tam, kjer je uporabnik lahko še vedno človek brez etikete, kjer ga sprejemajo takega, kot je (Flaker idr., 2008, 264).

Stari ljudje se soočajo z mnogimi težavami, raznimi boleznimi, oslabeledostjo ter kognitivnim upadom, lahko pa tudi z raznimi bolečinami. Kljub pogostim obiskom sorodnikov se večkrat počutijo osamljene, zato je dobro, da si izberejo žival za družabništvo. Za stanovalce je dobro, da imajo kakšno opravilo, hobi, dejavnost za kratkočasenje. To spodbuja občutek lastne vrednosti in kognitivne sposobnosti, lahko pa tudi fizično kondicijo. Veliko starim ljudem se ob družbi živali pokaže nov smisel življenja (Marinšek in Tušak, 2007, str. 90).

Avtorja raziskave Banks in Banks (2002) sta raziskovala učinke terapije in aktivnosti z živalmi na uporabnike domov za stare. Intervjuvala sta 62 stanovalcev doma za stare. Želela sta ugotoviti, kako vplivajo živali na zmanjšanje občutka osamljenosti. Rezultati raziskave so pokazali, da lahko aktivnosti in terapija z živalmi učinkovito zmanjšajo občutek osamljenosti pri uporabnikih doma za stare, če se ti odločijo sodelovati pri aktivnostih z živalmi. Trdita tudi, da živali za uporabnike predstavljajo pomembno čustveno oporo. Avtorja ugotavljata, da že polurna aktivnost z živalmi na teden učinkuje na zmanjšanje občutka osamljenosti pri stanovalcih doma, ki se udeležujejo aktivnosti s terapevtskimi psi (Banks in Banks, 2002, str. 430–432).

Starim ljudem so zelo pomembni občutki lastne vrednosti, pripadnosti in tega, da niso osamljeni ali v napoto. To pa velja zlasti za tiste, ki se soočajo z izgubo partnerja, nimajo sorodnikov ali pa jih ti ne obiskujejo tako pogosto. Zanje je še toliko bolj pomembno vključevanje v različne oblike dejavnosti (Kogoj, 2004, str. 751).

S spremembo socialnih vlog, ki se pojavijo ob upokojitvi, se pogosto pojavi občutek osamljenosti. To lahko uspešno premagujemo tudi z družbo terapevtskih živali, ki prinašajo toplino in radost, hkrati pa dajejo pomemben občutek vrednosti. Poleg naštetega so dokazano učinkovite pri premagovanju stresa in anksioznosti, ki ga lahko prinese namestitev v institucionalno oskrbo. Novim stanovalcem lahko pomagajo pri integraciji v domsko življenje in vključevanju v aktivnosti (Marinšek in Tušak, 2007, str. 97).

Stari ljudje se zelo pogosto počutijo osamljene zaradi upokojitve, spremembe vsakdanje rutine in zmanjšanja socialnih stikov. Ker je potreba po druženju in socialnih stikih ena izmed najpomembnejših, je še toliko bolj pomembno pomagati starim ljudem pri omejitvi krčenja socialnih stikov. Z različnimi in inovativnimi pristopi je treba starim ljudem omogočiti, da se ne počutijo izolirani, čeprav so morebiti nesamostojno gibljivi, se soočajo z zdravstvenimi težavami ali pa so malce bolj introvertirani.

1.4. Vloga socialnega delavca v domu za stare ljudi

Osnovni namen domov za stare je, da kar najbolj zadovoljijo potrebe, ki jih posameznik ni zmožen več sam zadovoljiti. To ne pomeni le zagotovitve zdravstvene in medicinske oskrbe, ampak vključuje tudi socialno in moralno podporo (Mali, 2006, str. 19).

Doživljanje življenja v domu je odvisno od načina vključevanja starega človeka v dom. Pri tem ima socialna delavka seveda zelo pomembno vlogo (Mali, 2013, str. 330).

Socialna delavka je sopotnik starega človeka od njegovega prvega stika z domom za stare ljudi. Je tista oseba, ki mu stoji ob strani že pred samo preselitvijo v dom, pomaga mu z informacijami in formalnostmi, ki jih je treba urediti pred samim prihodom v dom. Sodeluje pri sprejemu starega človeka v dom in mu predstavi domsko življenje. Z uporabnikom vzpostavi osebni stik in delovni odnos, spozna njegovo življenjsko zgodbo in socialno mrežo ter vire moči, s tem mu omogoča kakovostno bivanje v novem življenjskem okolju. Vpelje ga v institucionalno življenje, ga spremlja ob bivanju ter tudi ob odhodu iz doma (Kornhauser in Mali, 2013, str. 324). Ena izmed vlog socialne delavke v domu za stare ljudi je prav tako predstavitev dejavnosti, ki potekajo v domu, in motiviranje za aktivno vključevanje vanje (Milošević Arnold, 2000, str. 261).

V domu za stare ljudi ima socialna delavka vlogo mediatorja, zagovornika ter usklajevalca zahtev, potreb in ciljev stanovalcev (Kornhauser in Mali, 2013, str. 325). Naloge socialne delavke pri delu v domu za stare ljudi se razlikujejo glede na fazo bivanja stanovalca. Prvi sklop nalog se odvija pred prihodom stanovalca v dom. Naslednji sklop je vezan na čas med bivanjem stanovalca v domu, kjer je naloga socialne delavke, da spremlja institucionalno življenje stanovalcev in zagotavlja dobro klimo v domu. Zadnji sklop nalog je vezan na odhod stanovalca iz doma (Milošević Arnold, 2000, str. 261). Bolj konkretno se bom osredotočila na naloge socialne delavke v času bivanja stanovalca v domu ter zagotavljanje dobre klime. Socialna delavka zagotavlja uporabniku oporo pri prilagajanju na življenje v domu, pomaga mu pri vzpostavljanju nove socialne mreže in navezovanju novih socialnih stikov. Pomaga mu ohranjati tudi stare socialne vezi iz domačega okolja. Pomembno področje socialnega dela v domu za stare ljudi je namenjeno tudi zagotavljanju dobrih odnosov med stanovalci, sorodniki in delavci doma. Socialna delavka posreduje pri konfliktnih situacijah med stanovalci ter tudi med stanovalci in delavci doma. V primeru, da se pojavi nezadovoljstvo, poskrbi, da ustrezno mobilizira vire pomoči v novem okolju.

Vloge socialne delavke pri delu s starimi ljudmi so raznolike in zahtevne. Delujejo lahko na ravni posameznika in njegove družine (mikro raven), na ravni institucije (mezo raven) ali na ravni občine oz. države (makro raven) (Milošević Arnold, 2000, str. 261).

Zelo pomembna naloga socialne delavke je tudi ustvarjanje pogojev za vključevanje stanovalcev v domsko skupnost oz. v skupine vrstnikov. Tam namreč razvijajo občutek pripadnosti ter sprejetosti, se počutijo cenjeni in pridobijo oz. ohranjajo samozavest. Njihovo sodelovanje pa je odvisno od pozitivnih čustev. Potrebujejo podporo, ki jo daje skupina, ter dovolj široko ponudbo aktivnosti za preživljanje prostega časa (Špilič in Kadiš, 2002, str. 299). Motivacija pomeni ravnanje v skladu z uporabnikovimi cilji, vrednotami ali željami. Dejavniki motivacije so lahko notranji ali zunanji. Notranji vzroki motivacije so potrebe, vrednote ali pa cilji posameznika. Zunanji pa so odvisni od okolja, v katerem živi posameznik. Lahko so pobude oz. pritiski kulturnega in socialnega okolja. V kasnejšem življenjskem obdobju se pogosto lahko zgodi upad motivacije, ki je odvisen od zadovoljevanja potreb v zgodnejših življenjskih obdobjih. Zato je še toliko bolj pomembna zunanja vzpodbuda. Pri premagovanju porazov in uspešno doseženih ciljih se pogloblja ljubezen do samega sebe. Motivacija in samomotivacija sta torej izjemnega pomena za osebno rast ter samozavest uporabnika (Žakelj, 2007).

Ena izmed nalog socialne delavke v domu za stare ljudi je, kot že omenjeno, zapisovanje življenjske zgodbe vsakega stanovalca v njegov osebni načrt. Spoznanje življenjskega sveta uporabnika je izhodišče skupnega dela. Socialna delavka mora dovolj dobro spoznati uporabnikov življenjski svet in njegovo zgodbo, da lahko skupaj z njim postavi cilje ter opredeli njegove potrebe. Definirati jih mora do te mere, da določi potrebna sredstva, izvajalce in dostopne vire (Flaker, 2020). Prav zato je zelo pomembno, na kakšen način socialna delavka raziskuje življenjski svet uporabnika. Pri osebnem načrtovanju je ključnega pomena uporabniška perspektiva, kar pomeni, da je stanovalec aktiven in stalno sodeluje pri izdelavi osebnega načrta. Med načrtovanjem se med stanovalcem in strokovno delavko vzpostavi zaupen odnos. Povečanje moči stanovalcev pri načrtovanju omogoča, da pridobijo občutek nadzora in odgovornosti nad lastnim življenjem. S tem pa se povišata tudi samospoštovanje in občutek lastne vrednosti. Moč je sredstvo za uresničevanje osebnega načrta, zato mora ta obvezno vključevati tudi vire moči (Flaker, Mali, Rafaelič, Ratajc in Balantič, 2013, str. 45). Stanovalci tako dobijo občutek, da je načrtovanje proces, ki je namenjen njim ter spreminjanju njihove situacije.

Osebno načrtovanje je mogoče s pomočjo analize potreb, kjer si lahko socialna delavka pomaga z indeksom potreb po Flaker idr. (2008). Prikaz potreb starih ljudi v domu za stare je lahko dobro izhodišče za aktivno vključevanje stanovalcev v načrtovanje in povečanje njihove moči pri sami metodi dela. Prvotna skrb socialne delavke pri sestavi osebnega načrta in zapisovanju življenjske zgodbe stanovalca je, da ves čas omogoča vpliv uporabnika na nastajanje načrta. To pomeni, da mora hkrati zagotoviti tudi dovolj časa za nastajanje ter uporabiti različne tehnike in metode za vzpostavitev stika s posameznikom (Videmšek in Mali, 2018, str. 34, 35).

Socialna delavka ima izjemno pomembno vlogo v domu za stare ljudi. Skupaj z vsemi sistemi, v katere je vpet stanovalec, išče možnosti za čim boljše življenje v domu. Stanovalca dobro spozna že ob njegovem prihodu v dom, spozna njegovo življenjsko zgodbo in skupaj z njim načrtuje njegovo življenje v domu. Prav tako mu pomaga pri zadovoljevanju njegovih višjih potreb, ga usmerja in motivira za aktivnosti v domu ter vključevanje v domsko življenje.

1.5. Terapija in aktivnosti z živalmi v domovih

Vpliv živali na človeka sega že 12.000 let v preteklost. Najprej so zanj predstavljale vir hrane, nato so si z njimi pomagali pri lovu, nekatere pa so celo religiozno častili (krave v Indiji). V Grčiji so verjeli, da imajo psi sposobnost zdraviti bolezni in so jih zato uporabljali kot so-terapevte v zdravstvenih templjih. V grško-rimskih časih se je takšno verovanje izgubilo. V zadnjih dveh stoletjih pa so živali spet postale zelo pomemben del človekovega življenja.

Nekatere živali predstavljajo ljudem vir hrane, druge pa življenjske sopotnike. Živali imajo močan vpliv na počutje in zdravje ljudi. Nekaterim živali predstavljajo delovnega partnerja (vojaški in policijski psi, psi vodniki, psi reševalci, terapijski psi), drugim pa predstavljajo psihosocialno oporo in družabnika skozi vsakdan. Živali varujejo ljudi pred stresom in izboljšajo socializacijo. Prav tako ljudem predstavljajo podporni čustveni sistem. Sicer žival ne more predstavljati popolnega nadomestka človeških odnosov, vendar jih lahko pomembno dopolnjuje (Marinšek in Tušak, 2007, str. 8–10).

Aktivnosti, pri katerih sodelujejo živali, se izvajajo v določenem okolju s pomočjo strokovnjaka ali prostovoljca. Temeljijo na stiku človeka in živali in se lahko ponavljajo z različnimi ljudmi. Aktivnosti s pomočjo živali lahko potekajo tudi v večjih skupinah. Velikokrat gre pri aktivnostih za družabništvo ali pa razne igre oz. druge aktivnosti s pomočjo živali (Marinšek in Tušak, 2007, str. 135–142).

Pri tovrstnih aktivnostih s psom sta poleg uporabnikov prisotna tudi vodnik in terapijski pes, prisotnost strokovne osebe pa ni nujna. Gre namreč za dejavnost, ki ima terapijske učinke, ne gre pa za terapijo v medicinskem pomenu besede. Posamezni cilji in težave pri aktivnostih niso opredeljeni, prav tako niso dokumentirani oz. zabeleženi učinki teh aktivnosti (Ilič, 2013, str. 12).

Terapija s pomočjo psa je zahtevnejša, tudi ta lahko vsebuje razne igre in družabništvo. Pri terapiji s pomočjo psa mora vedno biti prisotna strokovna oseba (Ilič, 2013, str. 13). Terapija s pomočjo psa je zasnovana s točno določenimi specifičnimi cilji in nalogami, ki so načrtovani za vsak obisk vnaprej. Pri terapiji s pomočjo živali delimo cilje na psihične, fizične, izobraževalne in motivacijske. Med psihične cilje uvrščamo povečanje besedne komunikacije, povečanje koncentracije, povečanje samozaupanja, zmanjšanje strahu ter občutkov osamljenosti. Med izobraževalne cilje spadajo izboljšanje besednega zaklada ter izboljšanje dolgoročnega ter kratkoročnega spomina, med motivacijske pa povečanje želje po pripadnosti v skupini, povečevanje stika z drugimi člani skupine ter osebjem in povečanje aktivnosti. Vsi zastavljeni cilji so merjeni in skrbno dokumentirani (Marinšek in Tušak, 2007, str. 135–142). »Terapija s pomočjo živali je komplementarna in interdisciplinarna. Uradno je uvrščena med *druge zdravstvene dejavnosti* (šifra 86.909 po SKD), kjer so uvrščene tudi druge podporne terapije. Dejstvo je da terapija s pomočjo živali preseže to opredelitev, saj merimo pozitivne napredke tudi na področjih izven zdravstva.« (Ilič, 2013, str. 13)

Če strokovnjak uporabi žival v okviru svojega poklicnega dela, potem govorimo o terapiji z živalmi. Na primer: socialna delavka uporabi žival pri delu z uporabnikom v domu za stare ljudi, kjer je zaposlena. Če je zaposlena v osnovni šoli, pomaga otrokom pri branju s pomočjo psa. Če pa ta ista socialna delavka obiše skupino otrok na neuradni ravni, govorimo o aktivnostih s pomočjo živali. Terapija s pomočjo živali ima torej točno določen cilj, dogovorjen za vsako srečanje. Pri terapiji dokumentiramo celoten proces, medtem ko aktivnosti ne dokumentiramo oz. vsaj ne tako podrobno in jih ne evalviramo (Marinšek in Tušak, 2007, str. 135–142).

Kot pravi Šugman Bohinc (1994, str. 317), moramo socialni delavci neprestano »iskati možnosti komunikacije v vseh njenih razsežnostih, besednih in nebesednih, vsebinskih in odnosnih, simetričnih in komplementarnih, vzorčnih in ne-vzorčnih, zavestnih in nezavednih itn. Je zahteven preizkus ne le sposobnosti, znanja in izkušenosti, temveč tudi ustvarjalnosti, občutljivosti, pronicljivosti, intuitivnosti, odprtosti, prožnosti, domišljije, izvirnosti in iznajdljivosti socialne delavke ali delavca.« (Šugman Bohinc, 1994, str. 317)

Terapevtski psi omogočajo komunikacijo, za katero ni potrebnih besed, znajo vzpostaviti posebno vez s človekom in nimajo predsodkov. Dajejo občutek brezpogojne predanosti in ljubezni, poleg tega so izjemni motivatorji in lahko omogočijo pomemben most med socialnim delavcem in uporabnikom, sploh kadar je ta neprosto voljen. Terapija s pomočjo psov se izvaja individualno. Za nekatere stanovalce, ki so nesamostojno gibljivi, to pomeni, da jih pes z vodnikom obiše v sobi. Za tiste, ki so samostojno gibljivi, pa lahko pomeni tudi to, da pse peljejo na sprehod ali pa z njimi izvajajo trike, igre, jih božajo, se pogovarjajo z njimi ipd. Psi izjemno vplivajo na razpoloženje starih ljudi. Enako, če ne še bolj, to velja tudi na oddelkih za ljudi z demenco. Ko se pes pridruži skupini, stanovalci obujajo spomine na lastne pse, ki so jih imeli doma, se smeji, če psi naredijo kaj smešnega, jim dajejo priboljške in se veselijo tega, ko jih pes uboga. Seveda terapija s pomočjo živali ni lahkotno igrakanje, prav tako to ni delo z živalmi, temveč delo z ljudmi s pomočjo živali. To ni zabavna točka, ampak resno delo. Zdravniki takšno terapijo vedno pogosteje uporabljajo kot komplementarno metodo, ki pospešuje in izboljša učinke uradne medicine (Ilič, 2013, str. 5).

Dragoš (2000, str. 309) navaja raziskavo, izvedeno v domu za stare v New Yorku. Tam so se odločili, da na oddelku za ljudi z demenco izkoristijo prav poseben vir moči – pse. Usposobili so jih za to, da so ljudi z demenco lahko spremljali in jim pomagali. S tem pa so zmanjšali tveganja, ki izhajajo iz dezorientacije in pozabljivosti, kot sta na primer izgubljanje in beganje.

Hkrati so jim nudili domačnost, čustveno in socialno oporo. Psi so pomagali tudi svojcem, saj so imeli vedno temo pogovora. Sorodniki so povedali tudi, da so se ob obisku stari ljudje veliko bolj razgovorili (Dragoš, 2000, str. 309).

Stari ljudje v institucionalni oskrbi ne morejo imeti hišnih ljubljencev, čeprav so jih morebiti prej imeli celo življenje in so bili navajeni skrbeti zanje, zato jih takšni obiski terapevtskih psov še toliko bolj osrečijo. Dragoš (2000) zaključuje, da je bila vključitev psov v institucionalno ponudbo dober primer aktiviranja dragocenih virov pomoči, o kakršnih navadno ne razmišljamo (Dragoš, 2000, str. 310).

Rezultati raziskav, izvedenih v ZDA, Avstraliji in na Japonskem, kažejo na to, da ima takšna terapija pozitivne učinke na kakovost življenja starejših (Perkins, Bartlett in Rand., 2008, str. 178). Tudi avtorica naslednje raziskave, ki je vključevala 33 uporabnikov dveh različnih domov za stare, je prišla do pomembnih ugotovitev. V raziskavi so ugotavljali, kako se razlikujejo učinki terapije z živalmi od učinkov ostalih aktivnosti v domu. Rezultati so pokazali, da se je pri stanovalcih, ki so bili vključeni v aktivnosti in terapijo z živalmi, za trikrat povečala verjetnost za vzpostavitev novega stika. Prav tako so bili pogovori med njimi daljši (Bernstein, Friedmann in Malaspina, 2015, str. 213–224).

Raziskava, ki jo je izvedla Richeson (2003), je vključevala 37 starih ljudi iz treh domov za stare, ki so bili udeleženi v aktivnostih z živalmi za štiri tedne. Avtorja poročata o številnih pozitivnih učinkih, o izboljšanem počutju, povišani motivaciji za aktivnosti. Prav tako so opazili znatno povišanje socialnih interakcij med stanovalci. Med stanovalci z demenco, ki so bili vključeni v raziskavo, so opazili znatno zmanjšanje vznemirjenosti čez dan. To zmanjšanje se je pojavilo takoj po začetku terapije oz. aktivnosti s psi. Že v prvem tednu raziskave so začeli opaziti povišanje socialnih interakcij med stanovalci. Terapija in aktivnosti z živalmi so za stanovalce predstavljale pomembno zaposlitev. Ko te ni bilo več, se je vznemirjenost spet pojavila. Strokovni delavci doma so opazili tudi povišanje pozornosti in odzivnosti pri stanovalcih. Večkrat so bili pobudniki za pogovor z osebjem in drugimi stanovalci (Richeson, 2003, str. 357).

V Sloveniji obstaja nekaj programov, ki izvajajo aktivnosti z živalmi. Večina temelji na prostovoljstvu, zato je dostopnost takšnih aktivnosti odvisna od pobude s strani vsakega posameznega doma za stare ljudi.

V Sloveniji poznamo tri večje zavode, ki usposabljujejo in vodijo terapije in aktivnosti z živalmi po domovih za stare: Tačke pomagачke, Zavod PET in Ambasadorji nasmeha ter nekateri usposobljeni prostovoljci.

Terapevtski psi imajo pomembno vlogo pri ljudeh, ki imajo težave z izražanjem čustev, saj so uporabnikom v veliko čustveno oporo. Pes uporabniku da občutek, da ni obsojan ali stigmatiziran oz. socialno etiketiran, zato uporabnik lažje izraža svoja čustva in komunicira (Blenkuš, 2019, str. 10).

Aktivnost s terapevtskim psom je terapevtski način, ki pospešuje in vzpodbuja motivacijo, hkrati pa tudi izboljšuje odnos med uporabnikom in socialnim delavcem. Zagotavlja številne možnosti in tehnike, ki jih lahko socialni delavec uporabi tako na individualni in skupinski kot tudi družinski ravni. Terapija z živalmi naj bi prispevala k temu, da je proces soustvarjanja rešitve boljši in bolj poglobljen, sodelovanje pa je kvalitetnejše (Marinšek in Tušak, 2007, str. 146). Aktivnosti s terapevtskim psom imajo učinke predvsem na uporabnikovo osebno rast, pomagajo pri govoru in sporazumevanju, pozitivne učinke imajo tudi na kognitivnem in psihosocialnem področju (Marinšek in Tušak, 2007, str. 146).

Obstajajo pa tudi slabosti aktivnosti in terapije s psi. Predvsem se lahko zgodi, da med stanovalci nastane rivalstvo in tekmovalnost. Pes tudi ni primeren za vsakega, saj se nekateri stanovalci spopadajo tudi z alergijami na pasjo dlako. Nekateri imajo fobije in se psom bojijo, zato jim stik s terapevtskimi psi povzroča večjo stisko kot pa koristi. Nekateri pa imajo odpor do živali oz. imajo odnos do živali predvsem na ravni uporabnosti. Večina stanovalcev, ki ima odpor do takšnih aktivnosti s terapevtskimi psi, se jih ne udeležuje. Nekateri, ki se soočajo s strahom, pa včasih poskušajo premagati strah in se vseeno udeležijo aktivnosti. Pomembno je, da zaposleni v domu in pa izvajalci terapije opazijo stisko stanovalcev in ustrezno reagirajo nanjo, saj tako preprečijo morebitne travme ali negativne izkušnje (Marinšek in Tušak, 2007, str. 142).

Na podlagi raziskav iz tujine, o katerih pišejo tudi Dragoš (2000, str. 310), Richeson (2003, str. 357), Perkins, Bartlett in Rand (2008, str. 178) ter tudi Bernstein, Friedmann in Malaspina (2015, str. 213–224), bi lahko rekli, da so terapevtski psi za stanovalce velik vir moči. Dobro je, da je med širokim naborom aktivnosti v domu za stare ljudi ponujena tudi aktivnost s terapevtskim psom. Stanovalci lahko svoj prosti čas preživijo v družbi terapevtskih psom, ki imajo nanje blagodejen vpliv. Zmanjšujejo stres, povečujejo socialne stike, so odlični motivatorji in krepijo moč stanovalcev ter seveda izboljšujejo razpoloženje.

2. Problem

Dandanes se soočamo z vse večjim staranjem populacije, zato je še toliko bolj pomembno raziskati nove pristope za delo s starimi ljudmi. Med inovativne pristope spadajo tudi aktivnosti in terapija z živalmi. V Sloveniji se praksa terapije s psi izvaja bolj kot komplementarna z drugimi aktivnostmi in vključevanja psov v delo socialne delavke še ne poznamo. Vključenost živali pri delu socialne delavke je lahko dober način za zблиžanje z uporabnikom, vzpostavitev osebne stika in delovnega odnosa. Uporabnike naj bi terapevtski pes sproščal in jim dajal občutek zaupanja in socialne opore, zato ti lažje govorijo o težkih temah s socialno delavko. Ena izmed nalog socialne delavke je, da zbira življenjske zgodbe uporabnikov. Na podlagi življenjske zgodbe uporabnika lahko nastane kvalitetnejši osebni načrt. Naslednja izmed nalog socialne delavke v domu je, da pomaga uporabnikom pri vključevanju oz. prilagajanju v domsko življenje ter jih motivira za udeleževanje pri domskih aktivnostih. Preko aktivnosti se uporabniki tudi lažje spoznajo z ostalimi uporabniki in s tem navežejo nove socialne stike. Menim, da terapevtski psi s svojo prisotnostjo krepijo moč in samozavest uporabnika. Prav tako lahko predstavljajo motivacijo stanovalcem za participacijo pri aktivnostih in s tem pomagajo socialni delavki pri integraciji uporabnika v življenje v domu.

V diplomskem delu želim ugotoviti, kako stanovalci doma za stare zaznavajo aktivnosti s pomočjo terapevtskega psa in kako terapevtski psi vplivajo nanje. Iz različnih zornih kotov bom raziskala, kako bi terapevtski psi lahko pomagali socialni delavki pri delu s stanovalci. S tem želim ugotoviti, ali je vključevanje psov v delo socialne delavke smiselno in učinkovito.

Raziskovalna vprašanja:

1. Kako prisotnost terapevtskega psa vpliva na razpoloženje posameznika, ki živi v domu za stare ljudi?
2. Kako aktivnosti s psi vplivajo na občutek osamljenosti stanovalcev doma za stare ljudi?
3. Kako terapevtski pes prispeva h krepitvi moči stanovalcev?
4. Kako aktivnost s psom vpliva na socialne mreže starih ljudi v domu in njihovo medsebojno sporazumevanje?
5. Kako terapevtski pes vpliva na motivacijo uporabnika za participacijo pri aktivnostih v domu ter za sodelovanje z drugimi stanovalci in strokovnimi delavci v domu?
6. Kako lahko žival prispeva/pripomore pri vzpostavitvi delovnega odnosa med socialnim delavcem in uporabnikom?

3. Metodologija

3.1. Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna, empirična in poizvedovalna.

Kvalitativna raziskava je raziskava, pri kateri sestavljajo osnovno izkustveno gradivo, zbrano v raziskovalnem procesu, besedni opisi ali pripovedi, in v kateri je to gradivo tudi obdelano in analizirano na besedni način (Mesec, 2019, str. 11).

Zbrala sem besedne opise oz. pripovedi, ki sem jih analizirala kvalitativno. Neposredno izkustveno gradivo sem pridobila s spraševanjem. Ker sem zbrala neposredno izkustveno gradivo, je moja raziskava empirična.

Raziskava je poizvedovalna oz. eksplorativna. Za takšne raziskave je značilno, da so uvod v spoznavanje neke problematike in se osredotočijo na manjše število primerov (Mesec, Rape in Rihter, 2009, str. 80).

Teme, ki sem jih v svojem diplomskem delu raziskovala, so:

- vpliv terapevtskega psa na razpoloženje stanovalcev
- vpliv terapevtskega psa na občutek osamljenosti pri stanovalcih
- vpliv terapevtskega psa na krepitev moči stanovalcev
- vpliv terapevtskega psa na socialne mreže stanovalcev in medsebojno sporazumevanje
- vpliv terapevtskega psa na motivacijo stanovalcev
- vpliv terapevtskega psa na vzpostavitev delovnega odnosa

3.2. Merski instrument in viri podatkov

Merski instrument, ki sem ga uporabila v svoji raziskavi, je delno standardiziran vprašalnik. Smernice sem pripravila vnaprej. Po potrebi sem zastavljala tudi podvprašanja in jih prilagodila tako, da je pogovor lažje tekel in je bil čim bolj prijeten za stanovalce. Vprašanja sem razdelila po sklopih glede na teme raziskovanja. Prvi sklop vprašanj je bil namenjen raziskovanju vpliva terapevtskih psov na razpoloženje stanovalcev in splošno klimo v domu, naslednji je bil namenjen osamljenosti, krejitvi moči, socialnim mrežam ter medsebojnemu sporazumevanju, motivaciji in vzpostavitvi delovnega odnosa. Pripravila sem tri vrste smernic: smernice, namenjene uporabnikom aktivnosti s terapevtskimi psi, strokovnim delavkam v domu ter izvajalkam aktivnosti in terapije s psi.

3.3. Opredelitev enot raziskovanja – populacija in vzorec

Populacijo v moji raziskavi sestavljajo udeleženci aktivnosti in terapije s pomočjo psov v centru starejših DEOS Notranje Gorice, ki so pred epidemijo sodelovali pri aktivnostih s pomočjo terapevtskih psov.

»Populacija se nanaša na celotno število primerov v skupini, ki jo preučujemo. Populacija lahko glede na področje raziskave vključuje različne entitete.« (Flaker idr., 2019, str. 113)

»Vzorec je izbor enot neposredno iz preučevane populacije. Vzorčenje je izbor določenega števila primerov iz preučevane populacije.« (Flaker idr., 2019, str. 113)

Vzorec sestavlja pet stanovalcev, starih nad 65 let, ki bivajo v DEOS Notranje Gorice in sodelujejo pri aktivnostih s psi. Vzorec stanovalcev je *neslučajnostni*, natančneje *priročni (priložnostni) vzorec*, pridobljen z metodo snežne kepe.

Po Flaker idr. (2019) to pomeni, da raziskovalec vzpostavi stik s človekom, ki je povezan s populacijo, ki nas zanima. Ta raziskovalcu predstavi ostale člane populacije, s katerimi raziskovalec opravi intervju (Flaker idr., 2019, str. 118). Kontaktirala sem socialno delavko, ki mi je predstavila stanovalce ter delovne terapevtke, ki sodelujejo pri aktivnostih s pomočjo psov. S tistimi, ki so bili pripravljeni sodelovati v moji raziskavi, sem izvedla intervjuje s pomočjo delno standardiziranega vprašalnika. Pred tem sem pridobila tudi soglasje direktorice za izvedbo raziskave.

Da bi pridobila še drugo perspektivo učinkov terapije in aktivnosti z živalmi, sem v raziskavo vključila tudi strokovne delavke, zaposlene v DEOS Notranje Gorice.

Vzorec strokovnih delavcev in izvajalk terapije je prav tako *priročni vzorec*.

Intervjuvala sem tri delovne terapevtke, zaposlene v DEOS Notranje Gorice. V raziskavo sem želela vključiti tudi socialno delavko, vendar je odklonila sodelovanje.

Prav tako sem izvedla intervju z dvema izvajalkama terapije in aktivnosti. Sta članici organizacije Ambasadorji nasmeha in izvajata aktivnosti in terapijo z živalmi v domovih za stare po celotni Sloveniji, skupaj pa izvajata aktivnosti s psi prav v DEOS Notranje Gorice.

3.4. Zbiranje podatkov

Zbiranje podatkov je potekalo od 8. 3. 2021 do 26. 3. 2021. Podatke sem zbrala s pomočjo delno standardiziranega vprašalnika, in sicer s spraševanjem oz. intervjuvanjem. To sem opravila s pomočjo vnaprej pripravljenih smernic, ki so bile vodilo med pogovorom. Intervju z vodnicama terapevtskih psov je potekal skupaj z obema vodnicama na njuno izrecno željo.

Intervjuji s stanovalci in strokovnimi delavkami so potekali individualno z vsakim posameznikom v domu za stare ljudi v Notranjih Goricah. Na začetku sem vsakemu posebej razložila, s kakšnim namenom zbiram podatke in zakaj sem se raziskave sploh lotila. Potrudila sem se, da je bil med izvedbo zagotovljen miren prostor brez motečih dejavnikov. Intervjuji so bili dolgi med 20 in 40 minut.

3.5. Analiza podatkov

Najprej sem gradivo, ki sem ga pridobila, prepisala in uredila v programu Word. Vse relevantne izjave sem posebej označila in oštevilčila. Namesto prostega pripisovanja pojmov sem izjave razporedila po temah. Za vsako izjavo sem nato določila pojem, kategorijo in ponekod tudi nadkategorijo.

Primer obdelave gradiva:

Tabela 3.5.1: Primer odprtega kodiranja

(C16)	Neko komunikacijo najprej s psom, potem pa tudi z nami, ko nam pripovedujejo, kaj so doživeli.	Komunikacija najprej s psom, potem s strok. delavci	Spodbuda za sporazumevanje	Izboljšana komunikacija
(C17)	Tudi če je neverbalna komunikacija, je tudi že nekaj.	Neverbalna komunikacija	Druge oblike sporazumevanja	Izboljšana komunikacija
(C18)	Recimo, če kdo gleda s strahom in se obotavlja, da bi pobožal psa, se potem malo med sabo motivirajo.	Medsebojno motiviranje	Krepitev socialnih vezi	Širjenje socialne mreže
(C19)	Nekateri, ki redno obiskujejo te aktivnosti, se že prav poznajo med sabo.	Poznavanje drugih udeležencev	Krepitev socialnih vezi	Širjenje socialne mreže

Sledilo je še osno kodiranje. Vsaki posamezni temi sem pripisala kategorije in pojme, ki so spadali v določeno kategorijo.

Tabela 3.5.2.: Primer osnega kodiranja

Vpliv terapevtskega psa na socialne mreže stanovalcev in medsebojno sporazumevanje

Izboljšana komunikacija

- Spodbuda za sporazumevanje
 - pogovori ob/med aktivnostmi (A12, D6, D14, E18, E22, F10, G11, J6)
 - tema za pogovor (nekaj dni po obisku) (B8, G5, J3)
 - ob psu spregovoril (B15, C15)
 - komunikacija najprej s psom, potem tudi s strok. delavci (C16)
 - sporazumevanje lažje steče (C32)
- Druge oblike sporazumevanja
 - petje (A17)
 - neverbalna komunikacija (C17)

Širjenje socialne mreže

- Krepitev socialnih vezi
 - medsebojno motiviranje (C18)
 - poznavanje drugih udeležencev (C19)
 - skupne kavice (D17, F11)
 - zbližanje s strokovnimi delavci (E19)
 - pes je povezovalna enota (E30)
- Vzpostavljanje novih socialnih vezi
 - spodbujanje novih stanovalcev (C20)
 - spoznavanje drugih sostanovalcev (C30, D15, D16, G12, G14)
 - pomoč pri privajanju na domsko življenje (G15)

Ni vpliva

- Ni vpliva na socialne mreže/sporazumevanje
 - premalo pogost obisk, ni se bilo mogoče navezati (I6)

4. Rezultati

4.1. Vpliv terapijskega psa na razpoloženje stanovalcev

Terapevtski psi na razpoloženje stanovalcev večinoma delujejo pozitivno oz. razpoloženje izboljšujejo, lahko pa se pojavi tudi poslabšanje ali pa ostane razpoloženje ob njihovem obisku nespremenjeno. Terapevtski psi vplivajo na izboljšanje razpoloženja s tem, da dajejo stanovalcem zagon, moč. Prav tako dvigajo njihovo življenjsko energijo in jim dajejo samozavest (*»Je ob psih čisto oživel«* (E37), *»Prebudiš nekaj v njih, tako življenjsko energijo«* (B13)).

Ob terapijskih psih se prebudi tudi veliko pozitivnih čustev, ki se kažejo kot veselo pričakovanje terapijskih psov, preden pridejo v dom za stare ljudi. Prav tako se pozitivna čustva pokažejo tudi ob ploskanju in vriskanju ob prihodu (*»Tako, ko kužki stopijo v prostor, stanovalci ploskajo in zavriskajo«* (E5)), lahko pa stanovalci potočijo tudi kakšno solzo veselja ob psih (*»... malo zajokajo od veselja, ko jih vidijo«* (E6)). Prav tako stanovalci poročajo o dobri energiji, ki nastane ob obisku psov, ter boljšem počutju. Strokovni delavci pa poročajo tudi o večji nasmejanosti ter veselju in izginjanju negativnih čustev. Poročajo tudi, da terapijski psi vplivajo na ljudi, ki so bolj introvertirani. Ti so se namreč ob psih nasmejali in razgovorili, čeprav so bili po navadi mrki in črnogledi. Tisti stanovalci, ki so bili nemirni, so se ob terapijskih psih pomirili (*»bolj so nasmejani, bolj so razpoloženi«* (C5), *»veliko več smeha in na obrazu vidiš, se jim kar razjasni izraz«* (D4)). Tako stanovalci kot tudi strokovni delavci pravijo, da je njihov dan po obisku terapijskih psov polepšan. Pozitivna čustva se prebudijo tudi ob obujanju lepih spominov na lastne pse oz. dom (*»... izvabiš spomine iz njih. Začnejo razlagati, kako je bilo ime njihovim psom, jih opisujejo, kakšni so bili«* (A8)).

Terapevtski psi ob obisku vplivajo tudi na sprostitvev ozračja v domu (*»Tudi celotno ozračje se zdi manj napeto. Ni tako stresno, kot sicer, oz. bolj so sproščeni stanovalci«* (C6)) ter seveda tudi na sprostitvev stanovalcev (*»se kar sprostijo stanovalci«* (A10), *»te aktivnosti so tudi za pomiritev«* (E8)).

Po poročanju strokovnih delavk v domu vplivajo terapijski psi na boljšo koncentracijo stanovalcev (*»bolj so skoncentrirani«* (C7)). Stanovalci iz varovane enote pozabijo na jezo, ki jo morebiti čutijo do sorodnikov ali pa strokovnih delavcev, ker se osredotočajo na terapijskega psa in aktivnosti z njim (*»Pozabijo tudi na to jezo, ki jo imajo do nas ali do svojih sorodnikov (češ, so me zaprli v ta dom), ker usmerijo pozornost na pse«* (E9), *»Opazila sem*

tudi, kako se spremeni fokus; tisti čas, ko so terapevtski kužki pri nas, imajo fokus samo na to.» (C4)).

Lahko pa se zgodi, da pride med stanovalci tudi do poslabšanja razpoloženja. Nekateri stanovalci imajo namreč lahko strah pred psi (*»So pa tudi drugi, ki se pa bojijo ali pa ne marajo živali v domu«* (D3), *»nekateri so imeli mogoče kakšen zadržek ali pa strah in si niso upali«* (F2)) ali pa jim niso posebej naklonjeni (*»Niso vsi ljubitelji, veste«* (H2)).

Ena izmed stanovalk je poročala tudi o tem, da občutek ob terapevtskem psu ni enak, kot je takrat, kadar je pes tvoj. Zato meni, da se nanj tudi ne moreš tako navezati, kot bi se lahko na svojega (*»Meni so sicer všeč ti psi, ampak ni to isto, kot če bi bil moj. Je sicer lepo, ker pridejo živa bitja in sem zadovoljna, vendar ni pa to to zame.«* (I1)).

4.2. Vpliv terapevtskega psa na občutek osamljenosti pri stanovalcih

Na občutek osamljenosti stanovalcev lahko terapevtski psi s svojo prisotnostjo vplivajo na več načinov. Lahko vplivajo na občutek kontrole z upoštevanjem ukazov, ki jim jih dajejo stanovalci. Prav tako z vzpostavitvijo pristnega stika vplivajo na občutek pripadnosti. (*»Nekdo, neko živo bitje pride za njih, pa tudi to, da lahko govorijo z njimi, da kaj naredijo živali za njih oz. jih ubogajo na ukaz. S kužkom vzpostavijo nek tak pristen stik oz. kontakt. Tako ena na ena, ki ga sicer z drugimi ne, in to vse vpliva potem tudi na občutek osamljenosti.«* (C12)). Ker pri stanovalcih vzpodbudijo obujanje spominov na dom, pride tudi do večjega občutka domačnosti (*»pripomore k temu, da so manj osamljeni v tem smislu, da jih spomnijo na to, kako je bilo, ko so imel svoje kužke, ko so bili še v domačem okolju«* (E16)). Prav tako prispevajo k občutku vključenosti. Terapevtski psi jim nudijo družbo, ob kateri ne potrebujejo besed. Z njimi lahko tudi posedijo v tišini, ne da bi bila ta neprijetna (*»je pes lahko najboljši prijatelj človeka in da je lahko terapevt marsikomu«* (F8)), pomenijo jim neke vrste razvedrilo ter pomembno okupacijo (*»pes pomeni zame neko bližino in okupacijo in s tem lahko zmanjša osamljenost«* (I4)). Vse troje pripomore h krajšanju časa ter zmanjšuje občutek osamljenosti.

Terapevtski psi s socialnim stikom nudijo tudi socialno oporo. S psom se stanovalci lahko pogovarjajo, čutijo pa tudi, da jim psi nudijo podporo ter imajo posebno empatijo do stanovalcev (*»Oni čutijo, ali si slabe volje ali si razpoložen. Ko pride kuža, točno čuti, če nekaj ni prav. Prav ve, kdaj mora biti poleg tebe in ti nuditi oporo.«* (G8)).

4.3. Vpliv terapijskega psa na krepitev moči stanovalcev

Ob pomoči terapijskih psov se lahko krepi moč stanovalcev tako na individualni kot tudi na kolektivni ravni. Na individualni ravni lahko terapijski psi pripomorejo pri dvigu samozavesti, pridobitvi moči, pomagajo pri občutku varnosti, spodbujajo stanovalce ter jih podpirajo. K dvigu samozavesti pripomore občutek upoštevanosti (*»jim dajo neko tako spodbudo, kadar jih ubogajo« (D12)*). Terapijski pes je pripomogel tudi k temu, da je stanovalec spregovoril prve besede po tem, ko se je vselil v dom (*»imeli [smo] primer gospoda, ki je prvič spregovoril« (E20)*). Prav tako stanovalci ob pomoči terapijskih psov premagujejo strah do psov (*»... ker jaz se bojim večjih psov, tegale terapijskega sem si pa upala pobožat« (F9)*).

Terapijski psi lahko pripomorejo tudi k pridobitvi zagona in moči, k dvigu življenjske energije (*»Prebudiš nekaj v njih, tako življenjsko energijo.« (B13)*) ter k podaljšanemu času sodelovanja med strokovnimi delavci in uporabniki (*»Se mi zdi, da sva lahko prav zaradi Arija delali dlje skupaj, kot bi sicer.« (B19)*).

Po besedah stanovalcev terapijski pes pripomore tudi k občutku varnosti (*»če imam kužata pri sebi, [se] počutim varno« (H5)*), nekateri stanovalci pa se ob psu opogumijo tudi za sprehod ob njem brez uporabe pripomočkov (*»... da peljejo kužke na sprehod, tudi če so imeli težave s hojo. Se mi zdi, da jim dajo neko posebno moč, mogoče tudi občutek varnosti.« (C14)*). Terapijski psi nudijo posebno spodbudo kot nekakšni pospeševalci za vzpostavljanje stikov ali pa spodbujajo stanovalce s tem, da jim nudijo prijeten dotik, kakršnega jim človeški ne more (*»stanovalci iz varovane enote[, ki se] pogosteje izogibajo dotikov, jim stik s psom pomeni veliko bolj varen in prijeten dotik« (E1)*). Terapijski psi nudijo tudi posebno podporo stanovalcem, kar prav tako pripomore h krepitevi moči posameznikov (*»Oni čutijo, ali si slabe volje, ali si razpoložen. Ko pride kuža, točno čuti, če nekaj ni prav. Prav ve, kdaj mora biti poleg tebe in ti nuditi oporo.« (G8)*).

Na kolektivni ravni pa terapijski psi vplivajo na občutek sprejetosti stanovalcev; z vzpostavitvijo posebne vezi (*»Pes naj bi itak dal tak občutek topline in vzpostavi potem eno tako posebno povezavo s stanovalcem.« (D13)*) najprej med stanovalcem in psom, nato tudi s povezavo med stanovalci samimi (*»vplivajo na občutek sprejetosti, ker začnejo tudi med sabo bolj sodelovati in se spodbujati« (E18)*). Po besedah stanovalcev psi ne dajo občutka, da so jim v napoto, so jih vedno veseli in jim dajejo občutek topline. Stanovalce nemudoma sprejmejo in jih ne obsojajo (*»Se zdi, kot da je vsaj nekdo tu, ki te bo takoj sprejel, tudi če ga prvič vidiš. Na*

ostale stanovalce se moraš pa malo navadit in jih spoznat, da te sprejmejo, pes te pa takoj.« (I11)).

4.4. Vpliv terapijskega psa na socialne stike in medsebojno sporazumevanje

Terapijski psi lahko med aktivnostmi z njimi pripomorejo k boljšemu in lažjemu sporazumevanju. Pripomorejo pa lahko tudi k širjenju socialne mreže stanovalcev.

K izboljššanemu sporazumevanju lahko vplivajo kot spodbuda za sporazumevanje. Stanovalci se namreč več pogovarjajo med seboj med samimi aktivnostmi s terapijskimi psi. Spremembe v sporazumevanju zaposleni in izvajalke aktivnosti opažajo že takoj ob prihodu terapijskih psov. Med aktivnostmi več sodelujejo med seboj, sporazumevanje je tudi bolj pogosto, kar pa vpliva na občutek sprejetosti (*»Ker se povežejo tudi z drugimi stanovalci med sabo zaradi pogovorov med aktivnostmi in potem zaradi tega posredno vpliva na občutek sprejetosti.*« (D14)). Prav tako imajo stanovalci temo za pogovor tudi par dni po samem obisku terapijskih psov. Za nekatere stanovalce je terapijski pes pomenil pomembno spodbudo za to, da so celo prvič spregovorili, odkar so se vselili v dom (*»Gospa s sinom ni spregovorila oz. sploh ni komunicirala en mesec. Ni spregovorila niti besede. Ko sva bila z Arijem pri njej, mu je pa rekla ukaz: 'Išči!'«* (B15)). Strokovni delavci v domu poročajo o tem, da se izboljšava sporazumevanja pozna predvsem na bolj introvertiranih stanovalcih. Ob terapijskih psih ti namreč lažje začnejo pogovor kot sicer. Pogovor je lažje stekel, najprej med terapijskim psom in stanovalcem, nato tudi med stanovalcem in strokovnim delavcem. (*»... komunikacija bolj steče tako med stanovalci in tudi potem s terapiji«* (C32)).

Ob obisku psov pa je stekla tudi druga oblika sporazumevanja. Stanovalce so spodbudili k petju (*»gospod [je] začel sam od sebe peti neko svojo hecno pesmico ...«* (A17)) ter tudi pri neverbalni komunikaciji, ki je lahko pomenila vsaj začetek sporazumevanja.

Ob terapijskih psih pa stanovalci lahko krepijo socialne vezi ali pa vzpostavljajo nove socialne vezi. Oboje vpliva na širjenje socialne mreže stanovalcev. Stanovalci so socialne vezi krepili z medsebojnim motiviranjem med samimi aktivnostmi (*»Recimo, če kdo gleda s strahom in se obotavlja, da bi pobožal psa, se potem malo med sabo motivirajo.*« (C18)). Stanovalci so se med temi aktivnostmi tudi bolje spoznali med seboj (*»Nekateri, ki redno obiskujejo te aktivnosti, se že prav poznajo med sabo«* (C19)), prav tako se je oblikoval običaj, da gredo udeleženci po aktivnostih skupaj na kavico v domsko kavarno (*»isti, ki so bili na teh aktivnostih, [so] šli potem skupaj na kavo«* (D17)). Prav tako so ob psu, ki je kot nekakšna povezovalna

enota, poročali o zблиžanju s strokovnimi delavci v domu (*»se niso zблиžali samo med sabo, ampak tudi z nami (delavci) in tudi s Sonjo in Ireno«* (E19)).

Stanovalci so ob aktivnostih s terapevtskimi psi spoznali druge sstanovalce. Spoznavanje drugih stanovalcev je bilo lažje predvsem tistim, ki so se na novo vselili v dom za stare ljudi (*»na teh aktivnostih lahko potem novi stanovalci spoznajo druge sstanovalce in jih potem kučki povežejo med seboj«* (C30)). Za nekatere pa bi lahko terapevtski psi pomenili tudi pomoč pri privajanju na domsko življenje (*»Če ima rad kučke, potem bi mu pomagali pri privajanju, ker bi spoznal tudi koga, ki jih ima tudi rad.«* (G15)). Kot so povedali stanovalci, je bilo spletnje prijateljstev s sstanovalci lažje ob pomoči terapevtskih psov.

Ena izmed stanovalk meni, da terapevtski psi z obiskom ne morajo vplivati na socialne mreže stanovalcev (*»... jaz nisem dobila dovolj občutka, da bi sploh lahko vzpostavili tak kontakt, da bi to spodbudili. Na psa se moraš malo navezat, drugače se ne moreš pogovarjat.«* (I6)).

4.5. Vpliv terapevtskega psa na motivacijo stanovalcev

Aktivnosti s terapevtskimi psi vplivajo na zunanjo in notranjo motivacijo stanovalcev. Lahko pa spodbudijo stanovalce, da dobijo svojo notranjo motivacijo ob njihovi pomoči. Motivirajo jih lahko za odhod iz sobe, udeležitev aktivnosti v domu, sprehod in druženje.

Terapevtski psi lahko pomenijo motivacijo oz. spodbudo stanovalcem, da se odločijo za odhod iz sobe (*»...gospa ni hotela iz sobe, ni se hotela družiti, noga jo je bolela. In potem so ji zaposleni v domu rekli, da pride tudi Iša, in je gospa rekla, no, potem pa, če Iša pride, potem pa tudi jaz pridem.«* (A1)), da se udeležijo skupnih aktivnosti. Izkazalo se je, da je v tem domu interes za aktivnosti s terapevtskimi psi največji. Včasih je interes za to aktivnost tako velik, da je treba stanovalce razdeliti v več skupin ali pripeljati več terapevtskih psov. Stanovalci za odhod na te aktivnosti nikoli ne potrebujejo dodatne spodbude oz. motiviranja.

Terapevtski psi lahko pri stanovalcih vzpodbudijo govor (*»pri ljudeh po kapi poskušamo vzpodbuditi govor«* (A3)). Prav tako pripomorejo tudi pri krepitvi motoričnih in kognitivnih sposobnosti stanovalcev. Motorične sposobnosti krepijo ob božanju, delanju čopkov, krtačenju, izvajanju trikov ali pa odhodu na sprehod. Kognitivne sposobnosti pa stanovalci krepijo skozi razne igre, ki jih pripravijo izvajalke programa s pomočjo strokovnih delavk doma. Skozi te igre je treba tudi kaj prebrati, izgovarjati, peti itn. Terapevtski psi s prihodom pomenijo dodatno motivacijo za udeležbo na aktivnostih za stanovalce na varovani enoti in nove stanovalce (*»to [je] tudi motivacija za koga novega, ki je prišel v dom«* (E27)). Opogumljajo stanovalce, da

poskusijo nove dejavnosti v domu (*»kužki [so] pripomogli k temu, da so se bolj opogumili, socializirali in poskusili nove stvari v domu«* (E29)).

Stanovalce lahko spodbudijo za sprehod brez uporabe dodatnih pripomočkov (*»Ko je imel gospod motivacijo za peljat psa, je kar pozabil na bergle.«* (A18)). Ko druge metode ne delujejo, pa lahko pes pomeni dobro dodatno spodbudo pri stanovalcih (*»Če vidijo strokovni delavci, da komu nekaj manjka in drugače ne gre, poskusimo spodbuditi in pomagati še s terapevtskim psom.«* (A4)).

4.6. Vpliv terapevtskega psa na vzpostavitev delovnega odnosa in osebnega stika

Prav tako lahko terapevtski psi pomagajo socialni delavki oz. drugemu strokovnemu delavcu pri vzpostavitvi delovnega odnosa in osebnega stika. Ob psu je namreč prva navezava osebnega stika lažja. Lažje je prebiti led in začeti pogovor, saj psi predstavljajo temo za začetek pogovora (*»Gospa s sinom ni spregovorila oz. sploh ni komunicirala en mesec. Ni spregovorila niti besede. Ko sva bila z Arijem pri njej, mu je pa rekla ukaz: 'Išči!'«* (B15)). Pri enem izmed stanovalcev je pes pomenil spodbudo za petje, pa čeprav sicer ni niti govoril (*»Smo imeli enega gospoda, ki je bil vedno črnogled in mrk. Sem ga prvič videla, da se je smejal, zato ker so bili kužki zraven. Potem je začel božat pse in tudi z mano komunicirati.«* (E35)). Stanovalci lažje vzpostavijo stik, saj ga najprej vzpostavijo s psom in nato prenesejo tudi na strokovno delavko (*»Najprej naveže ta kontakt s kužkom in potem še z nami.«* (C9)), saj pes predstavlja nekakšen medij oz. povezavo in s tem omogoča hitrejšo in močnejšo navezavo osebnega stika (*»kuža [je] nek medij oz. neka vez med stanovalcem in zaposlenim«* (C26)).

Prav tako terapevtski pes lahko omogoči kvalitetnejše sodelovanje med uporabnikom in strokovno delavko. Stanovalci se ob terapevtskem psu bolj razgovorijo (*»Če ima stanovalec ob pogovoru poleg sebe še kužka, mu bo ta pomagal, da se bolj odpre.«* (C27)). Daje jim občutek varnosti in opore, prav tako pa se ob njem uporabniki bolj zblížajo z delavci (*»se niso zblížali samo med sabo, ampak tudi z nami (delavci) in tudi s Sonjo in Ireno«* (E19)) in tudi s sorodniki. Ena izmed stanovalk meni, da terapevtski psi nimajo posebnega vpliva na vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika, saj ni nikoli imela težav s tem (*»Ne bi rekla, da prav posebej pripomore. Jaz sem tak tip človeka, da če nekaj potrebujem, se bom že dogovorila.«* (F13)).

5. Razprava

Terapevtski psi vplivajo na življenje stanovalcev doma za stare ljudi na različne načine. Izboljšujejo razpoloženje stanovalcev, saj se v njih ob terapevtskih psih prebudijo pozitivna čustva, ob prihodu namreč zavriskajo ali celo zajokajo od veselja. Stanovalci so med aktivnostmi bolj nasmejani ter boljše volje kot takrat, kadar aktivnosti s terapevtskimi psi ni. Prav tako terapevtski psi med aktivnostmi izboljšujejo celotno klimo v domu med obiskom. Po hodnikih se namreč slišijo smeh, ploskanje in vriskanje. Zadovoljevanje potrebe po naklonjenosti, občutku pripadnosti, sprejemanju, izražanju ter prejemanju ljubezni in pozornosti je pomembno za posameznikovo osebno rast, prav tako je pomemben tudi občutek lastne vrednosti. V svoji raziskavi sem prišla do ugotovitev, da k zadovoljevanju teh potreb dobro pripomorejo tudi terapevtski psi. Vplivajo namreč na dvig samozavesti stanovalcev, dajo jim moč in zagon ter v njih prebudijo življenjsko energijo.

Doživljanje življenja v domu je odvisno od načina vključevanja starega človeka v dom. Pri tem ima socialna delavka izjemno pomembno vlogo (Mali, 2013, str. 330).

Socialna delavka je sopotnik starega človeka od njegovega prvega kontakta z domom za stare ljudi, z njim vzpostavi osebni stik, po potrebi tudi z njegovimi sorodniki oz. člani uporabnikove socialne mreže. Osebni stik omogoča vzpostavitev delovnega odnosa, na katerem temelji spremljanje stanovalca od prvega stika z institucijo do poslovitve od institucije. Socialna delavka vzpostavi delovni odnos z uporabnikom, spozna njegovo življenjsko zgodbo, njegovo socialno mrežo ter razišče njegove vire moči (Kornhauser in Mali, 2013, str. 324, 325).

Terapevtski psi lahko socialni delavki pomagajo pri vzpostavitvi osebnega stika. Terapevtski psi omogočajo komunikacijo, za katero besede niso potrebne, znajo vzpostaviti posebno vez s človekom in nimajo predsodkov, dajejo pa jim občutek brezpogojne predanosti in ljubezni (Ilič, 2013, str. 5). Aktivnosti s terapevtskimi psi so tema, o kateri lahko stanovalci govorijo med seboj ali s strokovnimi delavci (socialno delavko), nemalokrat jim tudi nudijo razlog za začetek pogovora. Po besedah stanovalcev so terapevtski psi mediji oz. povezave za hitrejšo navezavo osebnega stika. Stanovalci se ob njih bolj razgovorijo. Dajejo jim občutek, da niso obsojani, in jim zagotavljajo občutek varnosti. Hkrati pa jih navdajajo z ljubeznijo in občutkom toplote, zato je stanovalcem lažje govoriti o težkih temah tudi s socialno delavko. V raziskavi sem ugotovila, da so se stanovalci ob terapevtskih psih zblížali tako s strokovnimi delavci kot tudi s sorodniki prav zaradi terapevtskih psov. Terapevtski psi imajo pomembno vlogo pri ljudeh, ki imajo težave z izražanjem čustev, saj so uporabnikom v veliko čustveno oporo. Pes

uporabniku dá občutek, da ni stigmatiziran oz. socialno etiketiran, zato uporabnik lažje izraža svoja čustva in komunicira (Blenkuš, 2019, str. 10).

Ena izmed nalog socialne delavke v domu za stare ljudi je tudi zbiranje življenjskih zgodb stanovalcev. Spoznanje življenjske zgodbe vsakega stanovalca je izhodišče za začetek skupnega dela med socialnim delavcem in uporabnikom. Socialna delavka mora dovolj dobro spoznati uporabnikov življenjski svet in njegovo situacijo, skupaj z njim pa postavi tudi osebne cilje. Naloga socialne delavke je opredeliti in definirati osebne cilje uporabnika, določitev potrebnih sredstev, izvajalce in dostopne vire. Takšnemu načrtovanju pravimo osebno načrtovanje in izvajanje storitev (Flaker, 2020). Terapevtski pes stanovalcu omogoča lažje deljenje življenjske zgodbe, kar socialni delavki olajša uvid v stanovalčev življenjski svet. Stanovalci se namreč ob psih bolj razgovorijo, ob njih pa obujajo spomine na dom oz. domače okolje, v katerem so živeli včasih. Lahko jih spominjajo tudi na pomembne življenjske dogodke. Prav tako so ob psih stanovalci bolj sproščeni. Njihov fokus je preusmerjen na terapevtskega psa, kar pripomore k lažjemu pogovoru o težkih temah.

Med načrtovanjem oskrbe v domu se med stanovalcem in strokovno delavko vzpostavi zaupen odnos. Povečanje moči stanovalcev pri načrtovanju omogoča, da pridobijo občutek nadzora in odgovornosti nad lastnim življenjem, s tem pa se povišata tudi samospoštovanje ter občutek lastne vrednosti. Moč je sredstvo za uresničevanje osebnega načrta, zato mora ta obvezno vključevati tudi vire moči (Flaker, Mali, Rafaelič, Ratajc in Balantič, 2013, str. 45). Perspektiva moči pomeni iskanje in mobilizacijo virov moči uporabnika. Socialna delavka mora biti v pomoč in podporo staremu človeku, da iz svojih bogatih življenjskih izkušenj črpa moč za premagovanje težav v sedanosti. Socialna delavka pomaga uporabniku najti in aktivirati potrebne vire moči, ki jih potrebuje za spopadanje s težavami (Mali, 2013, str. 63). Vključitev psov v institucionalno ponudbo je dober primer aktiviranja dragocenih virov pomoči, o kakršnih navadno ne razmišljamo (Dragoš, 2000, str. 310). Za nekatere stanovalce lahko terapevtski psi pomenijo vir moči. Stanovalcem dajejo občutek, da so upoštevani. Ob njih pridobijo samozavest, sploh tisti, ki premagajo strah. Kot že omenjeno, pa jih tudi razveseljujejo in jim dajejo moč ter zagon in življenjsko energijo. Prav tako pomembno pripomorejo tudi k podaljšanju časa sodelovanja med strokovnim delavcem in uporabnikom. Terapevtski psi ne omogočajo zgolj čustvene opore, temveč pripomorejo tudi k fizičnemu stanju stanovalcev, saj so bili vir moči tudi za odhod na sprehod brez pripomočkov, ki jih sicer uporabljajo za hojo (bergle, rolator). Prav tako imajo terapevtski psi pomemben vpliv na kolektivno krepitev moči

stanovalcev, saj se bolj povežejo z ostalimi stanovalci, kar posredno vpliva na občutek sprejetosti.

V času bivanja stanovalca v domu je socialna delavka uporabniku v oporo pri prilagajanju na življenje v domu. Pomaga mu pri vzpostavljanju nove socialne mreže znotraj doma in zagotavlja podporo za lažje vključevanje v dejavnosti. Je oseba, ki je zadolžena za to, da uporabniku predstavi vse dejavnosti, ki potekajo v domu, in ga motivira, da se vanje vključi (Milošević Arnold, 2000, str. 261). Tudi na tem področju je terapevtski pes lahko v pomoč socialni delavki. Živali varujejo ljudi pred stresom, izboljšajo socializacijo in predstavljajo podporni čustveni sistem. Sicer živali ne morejo predstavljati popolnega nadomestka človeških odnosov, vendar jih lahko pomembno dopolnjujejo (Marinšek in Tušak, 2007, str. 8–10). Rezultati raziskave so pokazali tudi pozitivne vplive na medsebojno sporazumevanje stanovalcev ter posledično na socialne mreže stanovalcev ob pomoči terapevtskih psov. Med aktivnostmi so pogovori bolj pogosti, saj sporazumevanje najprej steče med psom in stanovalcem, nato med sostanovalci ter na koncu tudi s strokovnimi delavci. Zgodilo se je tudi že, da so stanovalci ob terapevtskih psih prvič po prihodu v dom spregovorili. Kot je v raziskavi povedala ena izmed izvajalk aktivnosti s pomočjo terapevtskega psa, ena izmed stanovalk sploh ni govorila. Sporazumevala se ni niti s svojim sinom, ko pa je prišel terapevtski pes, mu je (ob prisotnosti sina) dala ukaz in s tem spregovorila svoje prve besede po enem mesecu. Podobno je povedala tudi strokovna delavka v domu.

Med obiskom terapevtskih psov pa pride tudi do drugačnih oblik sporazumevanja. Med aktivnostmi z njimi stanovalci velikokrat zapojejo kakšno pesem, ki se ji pridružijo tudi tisti stanovalci, ki sicer ne govorijo. Prav tako spodbudijo nebesedno komunikacijo.

Ob pomoči terapevtskih psov stanovalci krepijo socialne vezi in lažje navežejo nove socialne stike. Stanovalci se med aktivnostjo s terapevtskimi psi med seboj motivirajo za premagovanje strahu pred psi. S pogovori med aktivnostmi in spodbujanjem se med seboj spoznajo in zbližajo. Pravijo, da terapevtski pes deluje kot povezovalna enota. Stanovalci doma imajo v navadi, da gredo po aktivnosti tudi skupaj na kavico, kar jih še dodatno poveže in okrepi njihove socialne vezi. Prav tako se zbližajo tudi s strokovnimi delavci doma. S spremembo socialnih vlog, ki se pojavijo ob upokojitvi, se pogosto pojavi občutek osamljenosti. V raziskavi sem ugotovila, da lahko ta občutek uspešno premagujemo tudi z družbo terapevtskih psov. Ti prinašajo toplino in radost, hkrati pa dajejo pomemben občutek vrednosti. Poleg naštetega pa so dokazano tudi učinkoviti pri premagovanju stresa in anksioznosti, ki ga lahko prinese namestitev v

institucionalno oskrbo (Richeson, 2003, str. 357). Prav tako novim stanovalcem pomagajo pri integraciji v domsko življenje (Marinšek in Tušak, 2007, str. 97). Za stanovalce, ki so se na novo vselili v dom, je lahko terapevtski pes spodbuda za to, da se vključijo v aktivnosti, ki jih organizira dom, tam spoznajo druge sstanovalce in tako lažje spletejo nova prijateljstva.

Zelo pomembna naloga socialnega delavca je tudi ustvarjanje pogojev za vključevanje stanovalcev v domsko skupnost oz. v skupine vrstnikov. Tam namreč razvijajo občutek pripadnosti ter sprejetosti, se počutijo cenjeni in pridobijo oz. ohranjajo samozavest (Špilič in Kadiš, 2002, str. 299). Kot že omenjeno, je terapevtski pes motivacija stanovalcem, da se vključijo v aktivnosti v domu. S svojo prisotnostjo jih spodbudijo, da se odločijo oditi iz sobe, za kar pa ni potrebno nobeno dodatno pogajanje ali spodbuda. Za nekatere stanovalce pomenijo spodbudo za to, da spregovorijo. Nekateri stanovalci so se ob pomoči terapevtskih psov opogumili za nove aktivnosti in se zaradi tega bolj socializirali. To se kaže predvsem pri novih stanovalcih ali stanovalcih iz varovane enote. Potreba po druženju in socialnih stikih je temeljna človekova potreba. Stiki so fiziološka nuja za ljudi, ki smo družbena bitja. Mreže starih ljudi so po navadi omejene na manjše število članov, življenje v ustanovi pa te stike še zmanjša (Flaker idr., 2008, str. 258, 264).

Kljub pogostim obiskom sorodnikov se stari ljudje večkrat lahko počutijo osamljene, zato je dobro, da imajo na voljo žival za družabništvo. Dobro je tudi, da imajo dejavnost ali hobi, da čas hitreje mine, hkrati pa to spodbuja tudi občutek lastne vrednosti, fizično kondicijo in kognitivne sposobnosti. Veliko starim ljudem se ob družbi živali pokaže nov smisel življenja (Marinšek in Tušak, 2007, str. 90). To je razvidno tudi iz moje raziskave, saj so tako stanovalci kot tudi strokovni delavci govorili o prebuditvi življenjske energije stanovalcev ob prisotnosti terapevtskih psov.

Kot sem ugotovila v raziskavi, terapevtski psi vplivajo na občutek upoštevanosti, s tem ko ubogajo ukaze. Prav tako s stanovalci vzpostavijo pristen stik, stik »ena na ena«. Dajejo jim občutek domačnosti, saj stanovalcem priključijo spomine na dom. Spodbujajo tudi občutek vključenosti, saj so stanovalcem družabniki, razvedrilo in zaposlitev za kratkočasenje, nudijo pa jim tudi socialno oporo. Stanovalci so med intervjuji govorili o tem, da jim nudijo podporo in se med njimi vzpostavi posebna empatija. Starim ljudem so zelo pomembni občutki lastne vrednosti, pripadnosti in tega, da niso osamljeni. To velja zlasti za tiste, ki se soočajo z izgubo partnerja, nimajo sorodnikov ali pa jih ti ne obiskujejo tako pogosto. Zanje je še toliko bolj pomembno vključevanje v različne oblike dejavnosti (Kogoj, 2004, str. 751).

Za nekatere stanovalce obisk terapevtskih psov lahko pomeni poslabšanje razpoloženja. Morebiti do tega pride zaradi strahu ali zaradi nenaklonjenosti. Nekateri imajo fobije in se psov bojijo, zato jim stik s terapevtskimi psi povzroča več stisk kot korist. Nekateri imajo odpor do živali oz. imajo odnos do živali predvsem na ravni uporabnosti (npr. pes mora biti čuvaj kmetije in ni hišni ljubljencek, ki bi sodil v dom za stare ljudi). Drugi, ki se soočajo s strahom, včasih poskušajo premagati strah in se vseeno udeležijo aktivnosti. Pomembno je, da zaposleni v domu in izvajalci terapije opazijo stisko stanovalcev in ustrezno reagirajo nanjo, saj tako preprečijo morebitne travme ali negativne izkušnje (Marinšek in Tušak, 2007, str. 142).

Prav tako nekateri stanovalci menijo, da je obisk terapevtskih psov prekratek in premalo pogost, da bi lahko imel dejanske učinke. Res je, da so med krizno situacijo epidemije covid-19 obiski bili onemogočeni in jih je bilo tudi občutno manj. Tako stanovalci kot tudi zaposleni v domu menijo, da bi bilo dobro imeti terapevtskega psa, ki bi bil v domu stalno ali pa vsaj večino tedna. Tako bi se stanovalci lahko tudi bolj navezali nanj, več bi lahko delali na individualni ravni. Tako bi bili tudi učinki veliko bolj izraziti. Terapevtski psi pa bi lahko priskočili na pomoč strokovnim delavcem doma praktično kadarkoli, ko bi bilo to potrebno.

6. Sklepi

- Prisotnost terapevtskega psa na stanovalce, ki imajo radi živali, vpliva pozitivno.
- Ob prisotnosti terapevtskega psa se v stanovanjih vzbudijo pozitivna čustva ter spomini, poviša se tudi življenjska energija.
- Terapevtski psi stanovalce sproščajo in ustvarjajo pozitivno splošno klimo v domu za stare ljudi.
- Terapevtski psi imajo lahko tudi slab vpliv na stanovalce, posebej na tiste, ki živali ne marajo, jih je strah ali imajo alergijo na pasjo dlako.
- Terapevtski psi zmanjšujejo občutek osamljenosti, saj dajejo stanovalcem občutek sprejetosti, pripadnosti in vključenosti.
- Med aktivnostmi s terapevtskimi psi so pogovori med stanovalci ter med stanovalci in strokovnimi delavci bolj pogosti.
- S pomočjo terapevtskih psov stanovalci večkrat in hitreje vzpostavijo nov socialni stik.
- Med aktivnostmi s terapevtskimi psi uporabniki lažje spletejo prijateljstva in krepijo socialne mreže.
- Terapevtski psi lahko pripomorejo k lažjemu vključevanju novih stanovalcev v domsko življenje.
- Terapevtski psi prispevajo k samozavesti stanovalcev, so vir socialne in čustvene opore ter krepijo njihovo moč.
- Terapevtski psi so pomemben spodbudni dejavnik in motivacija za stanovalce.
- Terapevtski psi ne spodbujajo stanovalcev le za odhod iz sobe, ampak tudi na področju govora, fine motorike in kognitivnih spretnosti.
- Prisotnost terapevtskega psa izboljšuje odnose med stanovalci in strokovnimi delavci v domu.
- Ob pomoči terapevtskega psa je strokovnim delavcem lažje vzpostaviti osebni stik in delovni odnos z uporabnikom.
- Ob terapevtskem psu stanovalec lažje deli svojo življenjsko zgodbo, saj jih ta spominja na domače okolje in otroštvo.
- Terapevtski pes uporabnika spomni tudi na pomembne življenjske dogodke. Njegova pozornost je preusmerjena na terapevtskega psa, kar pripomore k lažjemu pogovoru o težkih temah.

- Vključitev terapevtskega psa v delo socialne delavke je smiselno pri stanovalcih, ki imajo radi živali. Terapevtskega psa bi lahko vključili že v samem začetku za lažjo vzpostavitev osebnega stika. Kasneje bi ga lahko vključili pri zbiranju življenjske zgodbe uporabnika. Prav tako bi ga lahko vključili kot katalizator za lažje vzpostavljanje medosebnih stikov med stanovalci.

7. Predlogi

- Predlagam, da se terapevtske živali bolj pogosto vključujejo v domske aktivnosti, ne le na 14 dni. Predlagam, da se terapevtske pse vključi vsaj dvakrat tedensko, saj bi se lahko stanovalci tako bolj navezali nanje. Po pogovorih s stanovalci bi bilo najmanj dvakrat tedensko vključevanje terapevtskih psov najučinkovitejše.
- Predlagam, da se terapevtske pse vključi ne le v dejavnosti doma za stare ljudi, ampak v vsakdanje življenje kot družabnike.
- Predlagam, da se terapevtskega psa vključi že, ko se stanovalec vseli v dom (če ima seveda rad živali) za lažjo vzpostavitev delovnega odnosa med socialno delavko in uporabnikom, saj lahko tako nastane boljši delovni odnos. Pri zbiranju življenjske zgodbe bi bilo prav tako smiselno vključiti terapevtske pse, saj se ob njih stanovalci lahko bolj razgovorijo. Življenjska zgodba pa je zelo pomembna pri osebnem načrtovanju dolgotrajne oskrbe stanovalca.
- Predlagam, da se aktivnosti s terapevtskim psom odvijajo tudi za nesamostojno gibljive stanovalce, ki sicer nimajo omogočenega dostopa do aktivnosti v domu. Ti so zaradi omejenih možnosti udeleževanja domskih aktivnosti še toliko bolj izpostavljeni občutku osamljenosti, zato še bolj potrebujejo družabnika.
- Dobro bi bilo imeti domskega terapevtskega psa in za to usposobljenega vodnika (strokovnega delavca), ki bi bil stalno na voljo. Tako bi se lahko stanovalci z njim(a) družili tudi individualno. Na terapevtskega psa bi se lahko tudi bolj navezali, s tem pa bi se še povečal vpliv terapevtskega psa na njihovo življenje v domu.
- Predlagam, da bi o alternativnih metodah dela s starimi ljudmi izvedeli kaj več tudi v okviru študija, na primer kot izbirni predmet na fakulteti, saj imajo takšne metode dela lahko pozitivne učinke za stanovalce doma za stare ljudi. Včasih so takšne metode zelo pomembne, kadar stalne metode dela niso primerne ali ne delujejo, študentke pa bi na ta način lahko pridobile še več kompetenc na tem področju.
- S pomočjo terapevtskega psa bi lahko socialna delavka iskala nove priložnosti in možnosti za vzpostavljanje stika tudi s sorodniki stanovalcev.
- Terapevtski psi bi lahko bili tudi povod za različne inovativne projekte ter dejavnosti v domu za stare ljudi, ki jih ni nikoli preveč.

Predlogi glede nadaljnjega raziskovanja:

- Dobro bi bilo opraviti intervju tudi s socialno delavko doma, vendar je ta odklonila sodelovanje zaradi preobremenjenosti in pomanjkanja informacij o aktivnosti s terapevtskimi psi. So pa bile zato delovne terapevtke toliko bolj izčrpne pri podajanju podatkov.
- Menim, da bi nekateri intervjuji s stanovalci lahko trajali dlje. Pri tistih, ki so imeli najkrajše intervjuje, sem opazila, da so se že nekoliko utrudili med odgovarjanjem. Zdelo se mi je smiselno, da takrat preneham z intervjuvanjem. Menim, da mora biti izvedba raziskave v prvi vrsti prijetna za stanovalce, zato so nekateri intervjuji ostali krajši.
- Dobro bi bilo v raziskavo vključiti še več stanovalcev iz različnih domov za stare ljudi, saj imajo v vsakem domu svojevrstne aktivnosti s terapevtskimi živalmi in seveda tudi različne izkušnje. S tem bi lahko pridobila bolj raznovrstne podatke.
- Dobro bi bilo raziskati različne prakse aktivnosti in terapije s pomočjo živali, ki se odvijajo v Sloveniji. Nekateri domovi izvajajo aktivnosti s pomočjo različnih živali, ne le s terapevtskimi psi. Nekateri tudi bolj pogosto kot v domu, v katerem sem raziskovala.
- V raziskavo bi bilo dobro zajeti še ostale zaposlene v domu in sorodnike stanovalcev. Tako bi namreč pridobili še drugačne perspektive in poglede na vpliv aktivnosti s pomočjo terapevtskih psov na stanovalce doma za stare ljudi. S tem bi lahko še bolj zagotovo ovrgli oz. potrdili, ali je vključevanje terapevtskih psov v dom za stare ljudi smiselno in učinkovito.

8. Literatura

- Banks, R., & Banks, W.A. (2002). The effects of animal-assisted therapy on loneliness in an elderly population in long-term care facilities. *Journal of Gerontology Medical Sciences*, 57(7), M428-M432. Pridobljeno 3.2.2021 s https://pdfs.semanticscholar.org/78f4/934040ab815b5296b0e7b63e6a5bf9a22d1d.pdf?_ga=2.229425940.984901760.1614422435-1977363844.1614422435
- Bernstein, P.L., Friedmann, E., & Malaspina, A. (2015). Animal-Assisted Therapy Enhances Resident Social Interaction and Initiation in Long-Term Care Facilities. *Anthrozoos*, 13(4), 213–224.
- Blenkuš, U. (2019). Pozitivni vpliv hišnih živali na zdravje ljudi. *Revija javno zdravje*, 2019(4), 1–12.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (1996). Socialno delo z družino: Prispevek k doktrini. *Socialno delo*. 35(5), 395–401.
- Dragoš, S. (2000). Socialne mreže in starost. *Socialno delo*, 4(5), 293–314.
- Flaker, V. (2003). *Oris metod socialnega dela: uvod v katalog nalog centrov za socialno delo*. Ljubljana: FSD: Skupnost centrov za socialno delo Slovenije (Zbirka Katalog socialnega dela).
- Flaker, V. (2020). *Raziskovanje življenjskega sveta in omogočanje dostopa do sredstev (operacije 2, življenjski svet 1)* [Blog]. Pridobljeno 30.4.2021 s <https://vitoflakeragenda.blogspot.com/2020/01/operacija-raziskovanje-zivljenjskega.html>
- Flaker, V., Ficko, K., Grebenc, V., Mali, J., Nagode, M., & Rafaelič, A. (2019). *Hitra ocena potreb in storitev*. Ljubljana: FSD.
- Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., & Urek, M. (2008). *Dolgotrajna oskrba: očrt potreb in odgovorov nanje*. Ljubljana: FSD.
- Flaker, V., Mali, J., Rafaelič, A., Ratajč, S., & Balantič, K. (2013). *Osebno načrtovanje in izvajanje storitev*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Ilič, N. (2013). *Terapija s pomočjo živali- kaj to je in kako jo lahko uporabim*. Ljubljana: Lunba.
- Kogoj, A. (2004). Psihološke potrebe v starosti. *Zdravniški vestnik*, 73(10), 749–751.
- Kornhauser, A., & Mali, J. (2013). Priprava starega človeka na življenje v domu za stare ljudi. *Socialno delo*, 52(5), 321–331.

- Ledbetter Hancock, B. (1990), *Social work with old people*. London: Prentice – Hall Inc.
- Mali, J. (2002). Starost, emocije in emocionalno delo. *Socialno delo*, 41(6), 317–323.
- Mali, J. (2006). Koncept totalne ustanove in domovi za stare. *Socialno delo*, 45(1/2), 17–27.
- Mali, J. (2012). Socialno delo s starimi ljudmi in nova socialna zakonodaja. *Časopis za kritiko znanosti*, 40(250), 128–137, 295, 303.
- Mali, J. (2013). Socialno delo s starimi ljudmi kot specializacija stroke, *Socialno delo*, 52(1), 57–67.
- Mali, J., Flaker, V., Urek, M., & Rafaelič, A. (2018). *Inovacije v dolgotrajni oskrbi*. Ljubljana: FSD.
- Marinšek, M., & Tušak, M. (2007). *Človek – žival: zdrava naveza*. Maribor: Založba Pivec.
- Mesec, B. (2019). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 2: Kvalitativne raziskave (študijsko gradivo za interno uporabo)*. Ljubljana: FSD.
- Mesec, B., Rape, T., & Rihter, L. (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1: Načrtovanje raziskave (študijsko gradivo za interno uporabo)*. Ljubljana: FSD.
- Milošević-Arnold, V. (2000). Profesionalne vloge socialnih delavcev pri delu s starimi ljudmi. *Socialno delo*, 39(4/5), 253–262.
- Perkins, J., Bartlett, H., & Rand, J., (2008). Dog-assisted therapy for older people with dementia: A review. *Australasian journal on ageing*, 27(4), 177–182. Pridobljeno 4.2.2021 s <https://onlinelibrary-wiley-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/doi/epdf/10.1111/j.1741-6612.2008.00317.x>
- Ramovš, J. (2003). *Kakovostna starost: socialna gerontologija in gerontagogika*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
- Ramovš, J. (2004). Specifika potreb in oskrbe starih ljudi s stališča socialnega dela. *Zdravniški vestnik*, 73(10), 721–730.
- Richeson, N.E. (2003). Effects of animal-assisted therapy on agitated behaviors and social interactions of older adults with dementia. *American journal of alzheimer's disease and other dementias*, 18(6), 353–358.
- Rogelj, T., Ule, M., & Hlebec, V. (2004). Socialna opora med dijaki gleda na njihov individualni položaj v strukturi popolnega omrežja v razredu. *Družboslovne razprave*, 20(45), 13–32.

- Špilič, V., & Kadiš, D. (2002). Psihosocialni vidik staranja. *Socialno delo*, 41(5), 295–300.
- Šugman Bohinc, L. (1994). Socialno kulturno delo. *Socialno delo*, 33 (4), 317–323.
- Šugman Bohinc, L. (1997). Epistemologija socialnega dela. *Socialno delo*, 36(4), 289–308
- Videmšek, P., & Mali, J. (2018). Od načrta skrbi in programa oskrbe do osebnega načrtovanja in izvajanja storitev. *Socialno delo*, 57(1), 27–42.
- Žakelj, M. (2007). *Povečanje motivacije v kasnejšem življenjskem obdobju* (Diplomsko delo). B&B Višja strokovna šola, Kranj.

9. Priloge

9.1. Priloga 1: Smernice za intervjuje

9.1.1 Smernice za intervjuje z uporabniki aktivnosti s psom

1. Raziskovalno vprašanje: Kako prisotnost terapevtskega psa vpliva na razpoloženje posameznika, ki živi v domu za stare ljudi?

Tema: vpliv terapevtskega psa na razpoloženje stanovalcev

1. Kako ste izvedeli, da se v domu izvaja terapija oz. odvijajo aktivnosti z živalmi?
2. Kdaj ste začeli obiskovati aktivnosti s psi? Zakaj ste se odločili za to?
3. Kako se počutite, ko v dom pride terapevtski pes? V čem je počutje drugačno, zakaj mislite, da je tako? Imate morda kakšen konkreten primer?
4. Kako obisk terapevtskega psa vpliva na vaše razpoloženje v preostanku dneva (ali pa tudi tedna)?
5. Kakšna je splošna klima v domu med obiskom terapevtskega psa? Kaj je drugače kot takrat, ko ga ni? Prosim, opišite primer.
6. Med epidemijo se aktivnosti niso izvajale. Kako je to vplivalo na vaše razpoloženje?

2. Raziskovalno vprašanje: Kako aktivnosti s psi vplivajo na občutek osamljenosti stanovalcev doma za stare ljudi?

Tema: vpliv terapevtskega psa na občutek osamljenosti pri stanovalcih

1. Kako po vašem mnenju terapevtski pes vpliva na občutek osamljenosti?
2. Do kakšnih sprememb je v odnosih med stanovalci je prišlo po uvedbi aktivnosti s terapevtskim psom?

3. Raziskovalno vprašanje: Kako terapevtski pes prispeva h krepitvi moči stanovalcev?

Tema: vpliv terapevtskega psa na krepitev moči stanovalcev

1. Kako se vam zdi, da terapevtski pes vpliva na vašo samozavest?
2. Kako terapevtski pes vpliva na vaše izražanje želja?
3. Kako po vašem mnenju terapevtski pes vpliva na vašo moč oz. kako vas opogumlja?
4. Kako po vašem mnenju obisk terapevtskega psa vpliva na občutek sprejetosti/vključenosti/pripadnosti?
5. Kako po vašem mnenju terapevtski pes vpliva na premagovanje težkih življenjskih situacij?

4. Raziskovalno vprašanje: Kako aktivnost s psom vpliva na socialne mreže starih ljudi v domu in njihovo medsebojno sporazumevanje?

Tema: vpliv terapevtskega psa na socialne mreže stanovalcev in medsebojno sporazumevanje

1. Kako po vašem mnenju terapevtski pes vpliva na vašo splošno družabnost stanovalcev?
2. Kako pes pripomore pri navezovanju stikov oz. pogovoru z drugimi sostanovalci?
3. Kako se vam zdi da obiski terapevtskega psa vplivajo na vaše prijateljske odnose?
4. Kako terapevtski pes vpliva na pogovore med stanovalci in zaposlenimi?
5. Kako terapevtski pes vpliva na pogovore s sorodniki?

5. Raziskovalno vprašanje: Kako terapevtski pes vpliva na motivacijo uporabnika za participacijo pri aktivnostih v domu, za sodelovanje z drugimi stanovalci in strokovnimi delavci v domu?

Tema: vpliv terapevtskega psa na motivacijo stanovalcev

1. Kako terapevtski pes po vašem mnenju vpliva na vašo aktivnost in sodelovanje pri aktivnostih v domu?
2. Na katerem področju vas po vašem mnenju terapevtski pes spodbuja? Imate kakšen konkreten primer?
3. Kako po vašem mnenju terapevtski pes vpliva na vašo radovednost?
4. Kako vas po vašem mnenju obisk terapevtskega psa spodbudi, da se udeležite aktivnosti?

6. Raziskovalno vprašanje: Kako lahko žival prispeva/pripomore pri vzpostavitvi delovnega odnosa med socialnim delavcem in uporabnikom?

Tema: vpliv terapevtskega psa na vzpostavitev delovnega odnosa

1. Kako prisotnost terapevtskega psa vpliva na vaše pogovore s socialno delavko?
2. Kako po vašem mnenju terapevtski pes pripomore k pripovedovanju vaše življenjske zgodbe?
3. Kako po vašem mnenju terapevtski pes pripomore k sodelovanju s socialno delavko/strokovnimi delavci?
4. Kako bi terapevtski pes po vašem mnenju lahko olajšal vselitev v dom za stare oz. pripomogel k vključitvi v domsko življenje?

7. Imate kakšne predloge v zvezi z izvajanjem aktivnosti oz. terapije z živalmi?

8. Imate morda kakšno zanimivo zgodbo, ki se je zgodila med aktivnostmi? Jo prosim opišete?

9.1.2 Smernice za intervjuje s strokovnimi delavci doma

1. Raziskovalno vprašanje: Kako prisotnost terapevtskega psa vpliva na razpoloženje posameznika, ki živi v domu za stare ljudi?

Tema: vpliv terapevtskega psa na razpoloženje stanovalcev

1. Kako to, da ste se odločili uvesti program aktivnosti/terapije s psi v aktivnosti DSO? Kaj je bil povod za uvedbo te aktivnosti?
2. Kakšne spremembe v počutju ali razpoloženju opazite pri uporabnikih med obiskom terapevtskega psa? Mi lahko prosim opišete kakšen konkreten primer?
3. Mi lahko opišete splošno klimo, ki nastane v domu med obiskom terapevtskega psa. Kaj je drugače kot takrat, ko ga ni? Prosim, opišite primer.
4. Kako obisk terapevtskega psa vpliva na razpoloženje stanovalcev preostanek dneva/tedna?
5. Med epidemijo se aktivnosti niso izvajale. Kakšne spremembe v razpoloženju ste opazili pri stanovalcih?

2. Raziskovalno vprašanje: Kako aktivnosti s psi vplivajo na občutek osamljenosti stanovalcev doma za stare ljudi?

Tema: vpliv terapevtskega psa na občutek osamljenosti pri stanovalcih

1. Kako po vašem mnenju terapevtski pes vpliva na občutek osamljenosti?
2. Do kakšnih sprememb v odnosih je med stanovalci je prišlo po uvedbi aktivnosti s terapevtskim psom?

3. Raziskovalno vprašanje: Kako terapevtski pes prispeva h krepitvi moči stanovalcev?

Tema: vpliv terapevtskega psa na krepitev moči stanovalcev

1. Kako se vam zdi, da terapevtski pes vpliva na samozavest stanovalcev?
2. Kako terapevtski pes vpliva na izražanje želja stanovalcev?
3. Kako po vašem mnenju terapevtski pes vpliva na moč stanovalcev oz. kako jih opogumlja?
4. Kako po vašem mnenju obisk terapevtskega psa vpliva na občutek sprejetosti/vključenosti/pripadnosti stanovalcev?
5. Kako po vašem mnenju terapevtski pes vpliva na premagovanje težkih življenjskih situacij?

4. Raziskovalno vprašanje: Kako aktivnost s psom vpliva na socialne mreže starih ljudi v domu in njihovo medsebojno sporazumevanje?

Tema: vpliv terapevtskega psa na socialne mreže stanovalcev in medsebojno sporazumevanje

Kako terapevtska žival vpliva na družabnost stanovalcev ter njihovo medsebojno sporazumevanje med in po aktivnostih?

1. Kako po vašem mnenju terapevtski pes vpliva na splošno družabnost stanovalcev?
2. Kako pes pripomore pri navezovanju stikov oz. pogovoru med stanovalci?
3. Kako se vam zdi da obiski terapevtskega psa vplivajo na prijateljske odnose med stanovalci?
4. Kako terapevtski pes vpliva na pogovore in interakcijo med stanovalci in zaposlenimi?
5. Kako terapevtski pes vpliva na pogovore in interakcijo stanovalcev s sorodniki?

5. Raziskovalno vprašanje: Kako terapevtski pes vpliva na motivacijo uporabnika za participacijo pri aktivnostih v domu, za sodelovanje z drugimi stanovalci in strokovnimi delavci v domu?

Tema: vpliv terapevtskega psa na motivacijo stanovalcev

1. Kako terapevtski pes po vašem mnenju vpliva na aktivnost stanovalcev in njihovo sodelovanje pri aktivnostih v domu?
2. Na katerem področju po vašem mnenju terapevtski pes najbolj spodbuja stanovalce? Imate kakšen konkreten primer?
3. Kako po vašem mnenju terapevtski pes vpliva na radovednost stanovalcev?
4. Kako po vašem mnenju obisk terapevtskega psa spodbudi stanovalce, da se udeležijo aktivnosti?

6. Raziskovalno vprašanje: Kako lahko žival prispeva/pripomore pri vzpostavitvi delovnega odnosa med socialnim delavcem in uporabnikom?

Tema: vpliv terapevtskega psa na vzpostavitev delovnega odnosa

1. Kako se vam zdi, da terapevtski pes vpliva na odnos in osebni stik med vami (socialno delavko/delovno terapevtko) in uporabnikom?
2. Kako po vašem mnenju terapevtski pes pomaga stanovalcu pri pripovedovanju življenjske zgodbe?
3. Kako po vašem mnenju terapevtski pes pripomore k sodelovanju stanovalca s socialno delavko/strokovnimi delavci?
4. Kako bi terapevtski pes po vašem mnenju lahko olajšal vselitev v dom za stare oz. pripomogel k vključitvi v domsko življenje?

7. Imate kakšen predlog v zvezi z izvajanjem aktivnosti/terapije z živalmi?

8. Imate morda kakšno zanimivo zgodbo, ki se je zgodila med aktivnostmi? Jo prosim opišete?

9.1.1 Smernice za intervjuje z izvajalci aktivnosti

1. Raziskovalno vprašanje: Kako prisotnost terapevtskega psa vpliva na razpoloženje posameznika, ki živi v domu za stare ljudi?

Tema: vpliv terapevtskega psa na razpoloženje stanovalcev

1. Izvajate aktivnosti/terapijo skupinsko ali individualno? Zakaj?
2. Kakšne spremembe v počutju ali razpoloženju opazite pri uporabnikih med obiskom terapevtskega psa?
3. Mi lahko opišete splošno klimo, ki nastane v domu med vašim obiskom.
4. Menite, da vaš obisk vpliva na razpoloženje stanovalcev tudi po vašem obisku?

2. Raziskovalno vprašanje: Kako aktivnosti s psi vplivajo na občutek osamljenosti stanovalcev doma za stare ljudi?

Tema: vpliv terapijskega psa na občutek osamljenosti pri stanovalcih

1. Kako po vašem mnenju obisk terapijskega psa vpliva na občutek osamljenosti pri stanovalcih?

3. Raziskovalno vprašanje: Kako terapijski pes prispeva h krepitvi moči stanovalcev?

Tema: vpliv terapijskega psa na krepitev moči stanovalcev

1. Kako se vam zdi, da terapijski pes vpliva na samozavest stanovalcev?
2. Kako po vašem mnenju terapijski pes vpliva na izražanje želja stanovalcev?
3. Kako po vašem mnenju terapijski pes vpliva na moč stanovalcev oz. kako jih opogumlja?
4. Kako po vašem mnenju obisk terapijskega psa vpliva na občutek sprejetosti/vključenosti/pripadnosti stanovalcev?
5. Kako po vašem mnenju terapijski pes vpliva na premagovanje težkih življenjskih situacij?

4. Raziskovalno vprašanje: Kako aktivnost s psom vpliva na socialne mreže starih ljudi v domu in njihovo medsebojno sporazumevanje?

Tema: vpliv terapijskega psa na socialne mreže stanovalcev in medsebojno sporazumevanje

1. Kako terapijski žival vpliva na družabnost stanovalcev ter njihovo medsebojno sporazumevanje med in po aktivnostih?
2. Kako po vašem mnenju terapijski pes vpliva na splošno družabnost stanovalcev?
3. Kako pes pripomore pri navezovanju stikov oz. pogovoru med stanovalci?
4. Kako se vam zdi da obiski terapijskega psa vplivajo na prijateljske odnose med stanovalci?
5. Kako terapijski pes vpliva na pogovore in interakcijo med stanovalci in zaposlenimi?
6. Kako terapijski pes vpliva na pogovore in interakcijo stanovalcev s sorodniki?

5. Raziskovalno vprašanje: Kako terapijski pes vpliva na motivacijo uporabnika za participacijo pri aktivnostih v domu, za sodelovanje z drugimi stanovalci in strokovnimi delavci v domu?

Tema: vpliv terapijskega psa na motivacijo stanovalcev

1. Kako terapijski pes po vašem mnenju vpliva na aktivnost stanovalcev in njihovo sodelovanje pri aktivnostih v domu?
2. Na katerem področju po vašem mnenju terapijski pes najbolj spodbuja stanovalce? Imate kakšen konkreten primer?
3. Kako po vašem mnenju terapijski pes vpliva na radovednost stanovalcev?

4. Kako vas po vašem mnenju obisk terapevtskega psa spodbudi stanovalce, da se udeležijo aktivnosti?

6. Raziskovalno vprašanje: Kako lahko žival prispeva/pripomore pri vzpostavitvi delovnega odnosa med socialnim delavcem in uporabnikom?

Tema: vpliv terapevtskega psa na vzpostavitev delovnega odnosa

1. Kako se vam zdi, da terapevtski pes vpliva na odnos med vami in stanovalci?
2. Kako po vašem mnenju terapevtski pes pomaga stanovalcu pri pripovedovanju življenjske zgodbe?
3. Kako po vašem mnenju terapevtski pes pripomore k sodelovanju stanovalca s socialno delavko/strokovnimi delavci?
4. Kako bi terapevtski pes po vašem mnenju lahko olajšal vselitev v dom za stare oz. pripomogel k vključitvi v domsko življenje?
7. **Imate kakšen predlog v zvezi z izvajanjem aktivnosti/terapije z živalmi?**
8. **Imate morda kakšno zanimivo zgodbo, ki se je zgodila med aktivnostmi? Jo prosim opišete?**

9.2. Priloga 2: Zapisi intervjujev in začetna analiza

Intervju 1(A) - Irena: izvajalka iz org. Ambasadorji nasmeha, Iša - terapevtski pes

Intervju 2(B) - Sonja: izvajalka iz org. Ambasadorji nasmeha, Ari- terapevtski pes

1. Koliko časa že izvajate aktivnosti oz. terapijo s psi v DSO?

Irena: Terapijo in aktivnosti po domovih izvajam 7.5 let oz. 8 let.

Sonja: Jaz pa v domovih izvajam aktivnosti približno 4 leta. Prej sem bolj delala z otroki in pa posamezno z osebami z demenco.

2. Izvajata terapijo in aktivnosti ali samo eno od naštetega? Zakaj?

Irena: Načeloma so to bolj aktivnosti s pomočjo živali. Izvajamo sicer tudi terapijo, vendar bolj redko.

Sonja: V domovih imajo po navadi bolj aktivnosti, Je za njih tudi več zanimanja.

Irena: Ja, ker pri terapiji se gre za to da so točno določeni cilji vnaprej in jih je potrebno tudi zapisati, se posvetovati s strokovnimi osebami. Recimo, če gre za terapijo v domu, potem sodelujemo s socialno delavko in delavno terapevtko. One najbolj vejo če je kakšen od stanovalcev, ki rabi malo več (pozornosti, spodbude).

3. Izvajate aktivnosti/terapijo skupinsko ali individualno?

Irena: Načeloma vse aktivnosti v domu izvajamo kar skupinsko. Smo tudi že individualno, če recimo gospa ni hotela iz sobe in smo jo potem obiskali v sobi in smo potem z njo delali posamezno. Da smo jo malo razvedrili in se podružili z njo.

Sonja: Ja, je pa potem tudi sama že naslednjič prišla, ko smo imeli skupinsko aktivnost. In je sama od sebe prišla v skupno dvorano, tam kjer imamo po navadi.

Irena: Enkrat je bila zabava za novo leto in smo bili povabljeni in gospa ni hotela iz sobe, ni se hotela družiti, noga jo je bolela. In potem so ji zaposleni v domu rekli da pride tudi Iša in je gospa rekla, no potem pa če Iša pride potem pa tudi jaz pridem.(A1)

4. Na kakšen način prilagajate terapijo s psom posamezniku, da maksimizirate pozitivne učinke?

Irena: Po navadi sodelujemo s socialno delavko ali pa z delovno terapevtko. (A2) Eni so na aktivnostih zato ker imajo pač radi živali in da jih malo pobožajo in tako. Pri nekaterih si pa prav zastavimo cilje. Na primer pri določenih, sploh pri ljudeh po kapi poskušamo vzpodbuditi govor. (A3) Recimo s tem da dajo psu enostavne ukaze (sedi, pridi, izvoli...). Pri določenih, ki jih socialna delavka ali pa delovna terapevtka najbolj pozna si potem postavimo prav cilje. Če vidijo strokovni delavci da

komu nekaj manjka in drugače ne gre poskusimo spodbuditi in pomagati še s terapevtskim psom.

(A4)

Sonja: Pri aktivnostih poskušamo tako kot je rekla Irena spodbudit govor, pa tudi kognicijo, da preberejo kakšno stvar, ki jo imamo napisano na listih (npr. pobožaj psa od glave do repa) in da potem tudi pobožajo. (B1) Vedno prideva pripravljene s kakšno tako igro.

Irena: Ja res je, vedno prideva pripravljene vnaprej in preko teh iger potem spodbujamo in motorične sposobnosti in govor in kognitivne sposobnosti. (A5) Pri ljudeh z demenco je že dajanje ukazov (govorjenje) ali pa branje listov kar zahtevno. (A6) Si pa vedno vzamemo čas. Vedno pustimo, da naredijo stanovalci stvari sami in do konca. Kdaj vidimo, da si želijo povedat ampak da res ne morejo hitro, rabijo čas da najdejo besede. Res se nikoli ne sme muditi.

5. Kakšne spremembe v razpoloženju ali počutju stanovalcev opazite med vašim obiskom?

Irena: Glede na to da je enim že kocko težko zavrteti ali pa reči ukaz, je že to veliko.

Sonja: Ja, se mi zdi da dobijo prav nek tak zagon, moč. Jih razveseli ko jim uspe. (B3)

Irena: Ja, starejši so res velikokrat osamljeni in se mi zdi da imajo občutek, da jih noben ne upošteva, da so nekoristni. In potem, ko jih pes uboga na ukaz se prav pokaže tista samozavest. Se mi zdi da ga (stanovalca) kar dvigneš s tem. (A7)

Sonja: Ja, ko kuža uboga, pa naredi nekaj za njih. Se vidi na mimiki obraza kako stanovalce to razveseli. (B4)

Velikokrat se tudi zgodi da nam začnejo pripovedovat o svojih kužkih, obujajo spomine kako so odraščali z njimi. (B5)

Irena: Ja izvabiš spomine iz njih. Začnejo razlagati kako je bilo ime njihovim psom, jih opisujejo kakšni so bili... (A8)

6. Mi lahko malo opišeta splošno klimo, ki nastane med vašim obiskom?

Irena: oh, včasih nas že na vratih veselo pričakajo stanovalci. (A9)

Sonja: ja veseli so da pridemo, takoj ko stopimo v dom, se ozračje sprosti. (B6)

Irena: se mi zdi da se kar sprostijo stanovalci, se nasmejijo, med aktivnostmi pa sploh, več klepetamo, se božamo. (A10)

7. Kako terapevtski pes vpliva na motivacijo stanovalcev za udeleževanje na aktivnostih?

Irena: Res se pozna in tudi strokovne delavke nam vedno poročajo, da ko pride kuža v dom, se največ ljudi prijavi prav na to aktivnost oz. dogodek. (A11)

Sonja: Se nam je zgodilo tudi že to da se jih je prijavilo 32 torej je bil interes tako velik in nismo mogle sploh delati v tako veliki skupini. (B7) Moramo paziti tudi na psa. Da ni to prevelik stres zanj in da se mu ne bi zamerilo. Smo potem naredili manjše skupine in je šlo.

8. Kako terapevtski pes vpliva na družabnost stanovalcev, ter njihovo medsebojno sporazumevanje med in po aktivnostih?

Irena: Definitivno se vidi to kako se spodbudi komunikacija med stanovalci. Ker sicer nimajo nobene teme, nič se za pogovarjat. Ampak ko ti prideš s psom v dom, ko mi nekaj skupaj delamo je pa to cel dogodek. Pravijo stanovalci: joj kako je lepa, joj kako uboga, joj kako je pametna. V bistvu jih spodbudiš že ko prideš, da se začnejo med sabo. Je zanimivo da res niso opazne spremembe samo med obiskom ampak tudi potem, ko greš jim daš eno voljo do življenja. (A12)

Sonja: Ja in da imajo temo za pogovor še za par dni naprej. (B8) Pa tudi potem stalno spremljajo in odštevajo dneve do našega ponovnega obiska. (B9) Tudi ko jim povejo, da pride spet kuža imajo pričakovanje in zagon za to da se bo spet nekaj dogajalo. (B10) Tudi to je zanimivo, da se jih največ res udeleži prav takrat, ko pridejo kužki v dom. (B11)

9. Na katerem področju po vašem mnenju psi najbolj spodbujajo stanovalce?

Irena: recimo za gospo po kapi, ki je imela težave s premikanjem rok, govorom ipd. Ko pripelješ psa v dom se res opazi napredek. Ta omenjena gospa, je začela uporabljati levo roko prav s pomočjo Iše (A13) (terapevtski pes). Nam je prav poslala pismo v zahvalo.

Sonja: jaz imam pa primer prav iz Notranjih goric, ko je bila gospa na vozičku in sploh ni hotela sama hoditi. Ko pa smo ji dali povodec je pa gospa sama šla brez problema. Tako da ji je Ari predstavljal motivacijo za to, da je hodila. (B12)

Irena: Res se opazi tudi ta samozavest, ki jo dobijo. (A14)

Sonja: Prebudiš nekaj v njih, tako življenjsko energijo. (B13)

10. Imate kakšen predlog v zvezi z izvajanjem aktivnosti/terapije s psi?

Sonja: Dobro bi bilo izvajati aktivnosti in terapijo večkrat (B14) ampak nas je res malo terapevtov.

Irena: Ja bi bilo dobro da bi še kdo to delal. Zdaj imamo na 14 dni ampak tudi če bi bilo bolj pogosto, bi bilo za starostnike super. (A15)

11. Še kakšna zanimivost/zanimiva zgodba mogoče?

Irena: Saj te aktivnosti so tudi za nas terapevte dobre. Ko vidiš kako razveseljuješ ljudi si tudi ti potem prav dobre volje in vedno pridemo nazaj dobre volje.

Sonja: Mogoče še tale zgodba, obiskujem eno gospo z demenco. Delava že kar nekaj časa, ampak zdaj med korono si pa ne upam. So bili pa res taki pozitivni učinki. Gospa s sinom ni spregovorila oz. sploh ni komunicirala en mesec. Ni spregovorila niti besede. Ko sva bila z Arijem pri njej mu je pa rekla ukaz: Išči! (B15) In je sin presenečeno pogledal in rekel: Mami, kolk časa te pa nisem slišal

govorit.

Jaz: pa bi rekli da je v tem primeru šlo za aktivnosti ali terapijo.

Irena: V bistvu je pri nas razlika med ASŽ in TSŽ v zastavljanju in dokumentiranju in evalviranju ciljev. Dejansko so to bolj pogosto aktivnosti, ki imajo terapevtske učinke.

Irena: No jaz sem imela pa to gospo po kapi, ki se je res trudila spregovorit. Ko je prišla Iša je je bila zelo vesela in se je potrudila, da ji je dala ukaz. Sem pa hotela še povedat, da smo imeli še en zanimiv primer v Kamniku. Jaz vedno spodbujam, da se tudi kakšne pesmice pojejo med aktivnostmi. In mi začnemo peti s stanovalci in pojemo Iši. In potem pride socialna delavka do mene in pravi: ja kaj ste pa naredila da je gospod začel peti? Sem ji odvrnila da sem ga vprašala če ima kakšno željo katero pesmico bi zapeli in je gospod začel sam od sebe peti neko svojo hecno pesmico. Socialna delavka mi je rekla da gospod odkar je v domu (že pol leta) na vsake toliko reče ja in ne. Niti ne komunicira ali odgovarja na vprašanja, psu pa je zapel pesmico. (A17) Se vedno sproti čudimo.

Sonja: Ja vedno stremimo k temu da zapojemo kakšno, ampak kaj je važno: s kakšnim užitkom zapojejo, se primejo za roke in se jim kar dvigne energija. Tudi celotno vzdušje v domu je bolj sproščena in vesela. (B16) Res prav žarijo. (B17) Spomnim se še ene gospe, ko sem kazala trik, da mi je Poldi skočil čez hrbet. Da je še ona hotela počepnit na tla in tudi je, sicer smo ji morali pomagati vstat ampak je vseeno takoj sama počepnila.

Irena: Imajo pa tudi željo iti na sprehod. Recimo kakšni ki imajo bergle ali pa hojice, se mi je že večkrat zgodilo, da pravi delovna terapevtka stanovalcu: ja gospod vi hodite brez bergel s psom, sicer pa niti do stranišča ne gre. Ko je imel gospod motivacijo za peljat psa je kar pozabil na bergle. (A18) Ena gospa je tudi zanimiva, ki vedno hodi s hojico in vedno želi pospremiti kužke ko grejo iz doma. In nas gospa pospremi iz zgornjega nadstropja in smo že spodaj pri izhodu in se gospa spomni da je pozabila hojco. Je bila čisto zmotivirana da mora Išo pospremit in je pozabila.

Sonja: Pri meni je bila tudi gospa ki sicer vedno iz postelje na voziček in iz vozička na posteljo, je peljala Arija gor in dol po hodniku. Popolnoma sama. Recimo tudi pri tej gospe, s katero delam bolj individualno je bilo res zanimivo, da se je vedno spomnila kako je ime Ariju, za svojega sina pa ni vedela. (B18) Sva pa vedno delali najprej z Arijem 45 min do ene ure potem sva pa brez težav delale še brez njega. Se mi zdi da sva lahko prav zaradi Arija delali dlje skupaj kot bi sicer. (B19)

Intervju 3 (C) - Strokovna delavka v DEOS Notranje gorice Anita (32 let)

Jaz: Kako to da ste se odločili uvesti aktivnosti s pomočjo živali v domače aktivnosti?

Anita: Zato ker smo slišali, da živali lahko dobro vplivajo na stanovalce. Smo jih potem kontaktirali in so prišli najprej poskusno potem smo pa ugotovili, da se to kar dobro odraža na stanovalcih in zdaj že nekaj let sodelujemo. Nekateri stanovalci so tudi pogrešali svoje lastne živali in smo jim zato želeli omogočiti stik vsaj s kako živaljo. Vemo pa tudi, da nekatere res razveseljujejo, zato se nam je zdelo smiselno.

Jaz: Super! Kakšne spremembe v razpoloženju stanovalcev opazite med samim obiskom terapevtskih

psov?

Anita: Torej aktivnosti s pomočjo živali so bile pri stanovalcih res zelo zelo dobro sprejete. Moram pa reči da večinoma gre pri nas za skupinske aktivnosti. Nekaj jih je bilo tudi individualnih vendar večinoma pa kar skupinsko. No, kot rečeno res je bil odziv stanovalcev izjemen. (C1) Mislim, da je imela večina stanovalcev tudi doma kakšnega kužka ali katere druge živali. In ko so stanovalci zagledali žival je enostavno verjetno obudilo vse spomine za nazaj. (C2) Kako je bilo pri njih doma. Slabe misli in energija se pa potem kar razblinijo (C3), kar pozabijo. Opazila sem tudi kako se spremeni fokus, tisti čas ko so terapijski kužki pri nas imajo fokus samo na to. (C4)

Jaz: Če bi primerjala razpoloženje stanovalcev pred in po obisku terapijskih psov, kakšne spremembe si opazila?

Anita: Definitivno se opazi sprememba pri stanovalcih, bolj so nasmejani, bolj so razpoloženi. (C5) Tudi celotno ozračje se zdi manj napeto. Ni tako stresno, kot sicer oz. bolj so sproščeni stanovalci (C6). Če pa gremo na senzorično, odvisno kaj se dela med aktivnostmi, recimo po tem ko stanovalci božajo pse, so bolj pomirjeni. Opazi se tudi, če ima kdo kakšne spazme (recimo v rokah), se ti sprostijo ob stiku s psi. Mislim, da so tudi bolj skoncentrirani (C7). Je res očitno, ko spremljaš stanovalce pred in po aktivnosti. Opaziš tudi pri nekaterih, ki so bolj introvertirani ali pa nemirni, se potem kar bolj razgovori, nasmeje, je pomirjen (C8). Najprej naveže ta kontakt s kužkom in potem še z nami (C9).

Jaz: Bi imela morda kakšen konkreten primer?

Anita: Recimo spodbujajo motorične in senzorične sposobnosti. Ko je kateri izmed stanovalcev po kapi, delamo potem na tej fini motoriki in delamo psom čopke ali pa jih počesemo. (C10)

Jaz: Kako pa bi rekla da vplivajo terapijski psi oz. aktivnosti z njimi na preostanek dneva stanovalcev?

Anita: Ja, dosti se pogovarjajo o teh aktivnostih, kako je bilo fino, kako so bili lepi, kdaj spet pridejo, ipd. Na tak način. In potem tudi z nami (op. Delovni terapeuti, animatorji) malo o tem, predvsem pa vprašajo kdaj spet pridejo. Pa tudi to kar sem prej omenila, ta občutek topline in vedrosti jih spremlja potem še skozi dan. (C11)

Jaz: Kako pa po tvojem mnenju vplivajo terapijski psi na občutek osamljenosti in s čim pripomore k zmanjševanju tega občutka?

Anita: Jaz bi rekla predvsem, da se gre za neko pričakovanje. Da nekdo-neko živo bitje pride za njih, pa tudi to da lahko govorijo z njimi, da kaj naredijo živali za njih oz. jih ubogajo na ukaz. S kužkom vzpostavijo nek tak pristen stik oz. kontakt. Tako ena na ena, ki ga sicer z drugimi ne in to vse vpliva potem tudi na občutek osamljenosti. (C12) In ga imajo potem za svojega.

Jaz: Kako pa po tvojem mnenju terapijski psi vplivajo na samozavest stanovalcev? Kako pa na občutek sprejetosti? Kako se to kaže?

Anita: Sigurno se kaže na samozavesti. Tako, ponosno se počutijo, vsaj jaz tako vidim. To, da je nekdo za njih prišel tja. Pa tudi ta stik, ki sem ga omenila že prej. Vpliva na to da se počutijo sprejete, da jih nihče ne obsoja. (C13) Smo imeli pa tudi že primere, ko so stanovalci sami izrazili željo, da peljejo kužke na sprehod, tudi če so imeli težave s hojo. Se mi zdi, da jim dajo neko posebno moč, mogoče tudi občutek varnosti. (C14)

Jaz: Kako pa bi rekla, da pes pripomore pri pogovorih med vami zaposlenimi in stanovalci?

Anita: Bi rekla, da se pozna predvsem na tistih bolj introvertiranih, zaprtih stanovalcih. Da potem ob kužku lažje spregovorijo. Ali pa začnejo pogovor. (C15) Recimo če slišijo lajež jih potem malo tudi preseneti, seveda v dobrem smislu. Vzbudi tudi neko komunikacijo najprej s psom, potem pa tudi z nami, ko nam pripovedujejo kaj so doživeli. (C16) Tudi če je neverbalna komunikacija je tudi že nekaj. (C17) Pri tistih, ki so pa že nasploh bolj odprti je pa to drugače.

Jaz: Kako pa bi opisala vpliv terapevtskega psa na navezovanje stikov in sporazumevanje med stanovalci?

Anita: Na nekatere vplivajo ja, na nekatere pa tudi ne. Odvisno res od posameznika. Se mi zdi da se na začetku malo spodbujajo (če se kdo boji kužka in zbira pogum, da ga bo pobožal) en drugega. Recimo če kdo gleda s strahom in se obotavlja, da bi pobožal psa se potem malo med sabo motivirajo. (C18) Nekateri, ki redno obiskujejo te aktivnosti se že prav poznajo med sabo (C19) in vedo kdo potrebuje več spodbude ali pa tudi če kdo pride na novo, si potem malo pomagajo. In potem se razvije iz tega pogovor recimo o kužkih ki so jih imeli včasih ali pa o kakšni izkušnji, če je koga že kdaj ugriznil ipd. (C20)

Jaz: Kako pa po tvojem mnenju vpliva na pogovore in interakcijo s sorodniki?

Anita: Sicer pogovorov s sorodniki in stanovalci ne spremljam prav veliko, ker jim poskušam dati zasebnost. Vendar vem da se kdaj tudi pohvalijo, da so prišli kužki v dom in jim povejo malo o tem kako je potekalo ipd. Potem sorodniki nam povejo to.

Jaz: Kako pa bi rekla da terapevtski psi vplivajo na motivacijo za udeleževanje na aktivnostih?

Anita: Jih sigurno zmotivirajo za to, da pridejo iz sobe oz. oddelka v ta naš večnamenski prostor. (C21) Mi jih ne rabimo kaj prav posebej motivirati razen tega da obvestimo in povemo, kaj se bo dogajalo. Ni potrebno nobenega pogajanja ali prepričevanja. (C22) Z veseljem pridejo, ker jih sprošča in jim da občutek topline. Je pa pri nas res velik interes za te aktivnosti (C23), sigurno bi si želeli, da bi prišli večkrat. (C24) Je pa pri nas fino tudi zato, ker imamo lahko te aktivnosti tudi na terasi in smo lahko še na svežem zraku. Res imajo radi te aktivnosti s kužki. (C25)

Jaz: Kako po tvojem mnenju terapevtski pes pomaga stanovalcu pri pripovedovanju življenjske zgodbe?

Anita: Rekla bi, da je kuža nek medij oz. neka vez, med stanovalcem in zaposlenim. (C26) In tudi če damo stanovalcu neko nalogo in bo kuža medij za to, mu bo bolj interesantno in bolj zanimivo kot pa

sicer. Enako je tudi s pogovorom. Če ima stanovalc ob pogovoru poleg sebe še kužka, mu bo ta pomagal, da se bolj odpre.(C27) Fokus bo usmerjen bolj na kužka in mislim, da je potem kar lažje govoriti o življenjski zgodbi. Pa še spomine obuja. (C28) Daje neko spodbudo in občutek varnosti, da je potem stanovalcu lažje. (C29)

Jaz: Kako pa bi po tvojem mnenju lahko terapevtski pes pripomogel pri vključitvi v domsko življenje novemu stanovalcu?

Anita: Tisti, ki imajo radi kužke, tistim bi definitivno pomagal. Sploh ker na teh aktivnostih lahko potem novi stanovalci spoznajo druge sosovalce in jih potem kužki povežejo med seboj. (C30) Se mi pa zdi, da bi bilo bolj efektivno, če bi imeli kužata stalno pri nas,(C31) je z živaljo bistveno lažje. Ozračje je bolj lahko, komunikacija bolj steče tako med stanovalci in tudi potem s terapevti. (C32)

Jaz: Bi imela morda še kakšen predlog v zvezi z izvajanjem aktivnosti s terapevtskimi psi.

Anita: Definitivno bi bilo boljše če bi prišli bolj pogosto. (C33) Potem tudi da bi imeli lahko večkrat individualno (C34) s katerim od stanovalcev, ki to bolj potrebuje, tega je res premalo. Se spomnim iz prejšnje službe, da smo imeli veliko bolj pogosto in je bilo to popolnoma drugače. In tam smo delali potem posebej in prilagojeno, individualno in ciljno usmerjeno, jaz, stanovalc in pa izvajalka s psom. Smo delali na motoriki, senzoriki, komunikaciji v vse to lahko vključiš terapevtskega kužata. Tam so se potem kazali tudi tisti bolj dolgoročni učinki oz. vplivi in potem tudi rezultati no.

Intervju 4 (D) - Strokovna delavka v DEOS Notranje gorice Alja

Jaz: Kako to, da ste se odločili uvesti aktivnosti s pomočjo terapevtskih psov v aktivnosti DSO?

Alja: Aktivnosti so se že odvijale, ko sem se jaz zaposlila tukaj.

Jaz: Kakšne spremembe v počutju ali razpoloženju opazite pri stanovalcih med samim obiskom terapevtskih psov?

Alja: Jaz mislim, da tisti, ki imajo radi pse jim to res polepša dan. (D1) Imamo par res stalnih obiskovalcev teh aktivnosti, ki pridejo res z navdušenjem. Da se ukvarjajo z njimi in jim dajo približke (D2) ipd. So pa tudi drugi, ki se pa bojijo ali pa ne marajo živali v domu. (D3)

Jaz: Kako pa bi opisala spremembo splošne klime v domu, kadar pridejo terapevtski psi?

Alja: Ja, tisti trenutek se takoj opazi. Veliko več smeha in na obrazu vidiš, da se jim kar razjasni izraz. (D4) Pa tudi tisti stalni, ki so hodili, so vedno komaj čakali. So vedno spraševali kdaj spet pridejo kužki pa imena so si vedno zapomnili in se potem veselili. (D5)

Jaz: Kako pa bi rekla, da vplivajo te aktivnosti na preostanek dneva stanovalcev?

Alja: Sigurno se pozna da se potem še pogovarjajo med sabo o tem kaj so počeli na teh aktivnostih. (D6) Je pa tako, saj veš. Problem je predvsem demenca in potem tudi pozabijo tisti, ki pridejo iz varovane enote. (D7) Imamo pa sicer eno gospo iz varovane enote, ki se pa stalno udeležuje in ji tej kužki res ogromno pomenijo. Se vidi to veselje, kadar pridejo kužki, rada jih boža... (D8)

Jaz: Kako pa bi opisala vpliv terapevtskih psov na občutek osamljenosti stanovalcev? S čim zmanjšujejo občutek osamljenosti pri stanovalcih?

Alja: Jaz mislim, da je že samo družba dovolj. (D9) Ker se potem itak začnejo s psom pogovarjat, jim dajejo priboljške, pa jim dajo kakšno komando. (D10) Pa tudi za ene je že to da jim žogo vržejo, že veliko. Pa tudi že ko jih samo gledajo. Isto ko pridejo otroci iz šole, ko imamo medgeneracijsko sodelovanje, že samo to da jih gledajo kako se igrajo jim to veliko pomeni. Poživi jim dan. (D11)

Jaz: Kako pa bi rekla da vplivajo terapevtski psi na samozavest stanovalcev?

Alja: Jaz mislim, da bodo to stanovalci najbolj znali povedati. Ampak mislim da jim dajo neko tako spodbudo, kadar jih ubogajo. (D12)

Jaz: Kako pa bi rekla da vplivajo na občutek sprejetosti in pripadnosti ter vključenosti?

Alja: Pes naj bi itak dal tak občutek topline in vzpostavi potem eno tako posebno povezavo s stanovalcem. (D13) Pa mislim da je to bolj posredno tudi. Ker se povežejo tudi z drugimi stanovalci med sabo zaradi pogovorov med aktivnostmi in potem zaradi tega posredno vpliva na občutek sprejetosti. (D14)

Jaz: Kako pa po tvojem mnenju terapevtski pes vpliva na družabnost stanovalcev oz. kako vpliva na navezovanje stikov med sostanovalci?

Alja: Mislim da vplivajo tako, da sproščajo ozračje in se potem lažje naveže stik z drugimi s katerimi sicer ne bi. Če ne drugega je to potem neka tema o kateri se pogovarjajo. (D15)

Jaz: Kako pa po tvojem mnenju te aktivnosti s terapevtskim psom vplivajo na prijateljske odnose med stanovalci?

Alja: Se spoznajo med sabo, če pride kak nov stanovalec, kar je super ker lahko potem malo lažje spletejo prijateljstva. (D16) Sem pa opazila, da so potem isti, ki so bili na teh aktivnostih šli potem skupaj na kavo. (D17)

Jaz: Kako pa bi te aktivnosti s terapevtskimi psi lahko pripomogle k lažji vselitvi iv dom in vključitvi v domsko življenje?

Alja: Mislim, da lahko zelo pozitivno vpliva. Na začetku je potrebno kakšne nove stanovalce kar malo zmotivirati, da gredo iz sobe. In potem se velikokrat izkaže da zelo uživajo in potem tudi večkrat pridejo sami, brez da jih mi motiviramo. (D18) Sploh za tiste, ki so fizično in kognitivno sposobni je bolj važno da pridejo se malo podružit, da smo skupaj.(D19) Za tiste, ki pa so fizično in kognitivno malo manj sposobni se pa potem pokaže kako jih kučki spodbujajo, ker jih lahko božajo, torej senzorno in tudi kognitivno. (D20)

Jaz: Na katerem področju pa bi rekla da terapevtski psi najbolj spodbujajo stanovalce?

Alja: Po mojem najbolj na čustvenem, ker obujajo spomine in tako naprej. Pa potem tudi to da spodbujajo fino motoriko in senzibiliteto. (D21)

Jaz: Kako pa bi rekla, da vplivajo terapevtski psi na motivacijo stanovalcev za participacijo pri aktivnostih?

Alja: Jaz mislim, da se to dobro pokaže pri številčnosti udeležbe. Včasih je stanovalcev še preveč. Sploh če pride samo en pes in enostavno ne zmore. Pa tudi glede na ostale aktivnosti je veliko veliko več interesa za kužke. (D22)

Jaz: Kako pa po tvojem mnenju terapevtski pes pripomore pri sodelovanju med strokovnimi delavci in stanovalci?

Alja: Če bi imeli psa, ki bi bil stalno prisoten v domu potem bi lahko pomagal. (D23) Tako pa mislim da težko, ker so premalo časa pri nas. Gre pri nas bolj za družabništvo in krajšanje časa. (D24)

Jaz: Bi imela morda še kakšen predlog v zvezi z izvajanjem aktivnosti s pomočjo terapevtskih psov?

Alja: Ja, samo bi za to potrebovali bolj pogoste obiske in več psov. Da bi lahko skupaj šli na sprehode in malo na svež zrak, da se spodbudi stanovalce, da gredo tudi izven doma malo. (D25) Velikokrat naši stanovalci rečejo da jim je dolgčas, da so doma veliko hodili in bili zunaj. Pa jim rečemo, da smo odprti zdaj in da lahko gredo potem pa pravijo da se jim ne da. Če bi imeli pa psa bi ga pa lahko peljali in bi bilo to potem drugače, bi imeli razlog za to da gredo ven. (D25)

Intervju 5 (E) - Strokovna delavka v DEOS Notranje gorice Kaja

Jaz: Kako to da ste se sploh odločili uvesti aktivnosti s pomočjo terapevtskih psov v dom? Kaj je bila pobuda oz. povod?

Kaja: Predvsem to da bi imeli čim več aktivnosti v domu in da bi imeli čim več interakcije s kužki. Ker smo videli, da imajo lahko res dober vpliv na naše stanovalce. Sploh smo opazili, velike napredke pri stanovalcih iz varovane enote. Tudi v drugih domovih smo opazili da imajo že ustaljeno prakso obiskov psov, zato smo se tudi mi odločili uvesti.

Jaz: Kakšne spremembe v počutju ali razpoloženju pa si opazila pri stanovalcih med obiskom terapevtskih psov? Imaš morda kakšen konkreten primer?

Kaja: Sploh pri stanovalcih iz varovane enote se vidi, da res pogrešajo in res rabijo stik z živaljo oz. psom. Glede na to da se stanovalci iz varovane enote pogosteje izogibajo dotikov jim stik s psom pomeni veliko bolj varen in prijeten dotik. (E1) Veliko jih je tudi imelo psa in jim tej obiski res ogromno pomenijo in postanejo čisto drugi ljudje. (E2) Nekateri so se res zelo vživeli in so mislili, da je to prav njihov pes. Enostavno so oživeli. (E3) Nekaterih se ni dotaknilo, ker niso ljubitelji, nekateri pa se preprosto zelo bojijo. Se mi pa zdi, da se začnejo te spremembe v razpoloženju že ko jih obvestimo oz. ko sami vidijo obvestilo, da pridejo kužki. (E4) Tudi dva tedna, kdaj tri so čakali na ta dogodek- tako veselo pričakovanje. Je pa presenetljivo, da tudi tisti na varovani enoti. Se pa opazi tudi takoj ko kužki stopijo v prostor, stanovalci ploskajo in zavriskajo. Pa tudi, če bi bili bolj mobilni bi verjetno kar stekli k njim. (E5) Kakšni tudi malo zajokajo od veselja ko jih vidijo. (E6) Mislim pa tudi, da glede na to, da se vračajo vedno znova na te aktivnosti, da v stanovalcih vzbudijo neke

pozitivne občutke. (E7) Za stanovalce iz varovane enote so bile pa te aktivnosti tudi za pomiritev. (E8) Nekateri so prišli na aktivnosti blazno znervirani in namesto, da bi dajali kakšno dodatno terapijo smo jih potem s pomočjo psov zmotivirali, da so šli iz sobe. Pozabijo tudi na to jezo, ki jo imajo do nas ali do svojih sorodnikov (češ, so me zaprli v ta dom), ker usmerijo pozornost na pse. (E9)

Jaz: Kako pa bi rekla da vplivajo te aktivnosti na preostanek dneva ali pa celo tedna?

Kaja: Ja na ene je to tako vplivalo, da so govorili o teh aktivnostih še cel dan. (E10) Sploh na varovani enoti se je to opazilo. So govorili kakšne pse so imeli doma, kako jim je bilo ime. Spraševali so tudi, kam so šli tej kužki in kdaj spet pridejo. (E11) Na druge, ki pa niso iz varovane enote pa malo manj intenzivno. (E12)

Jaz: Kako pa bi opisala splošno klimo med obiskom terapevtskih psov? Si opazila kakšno spremembo?

Kaja: Splošno vzdušje je bilo boljše, bolj sproščeno in pozitivno. (E13) Ampak za tiste, ki so za pse. Tisti, ki ne marajo psov pa gredo potem rajši na kakšne druge aktivnosti. Sploh kadar smo bili zunaj je bilo lušno. So imeli razlog da so bili zunaj, na svežem zraku. (E14) Posebej so bili veseli, da so lahko vrgli kakšno žogico ali drugo igračko. Bi pa rekla res da nastane tako pozitivno in veselo vzdušje. (E15)

Jaz: Kako pa bi rekla da vplivajo terapevtski psi na občutek osamljenosti stanovalcev? Če prispevajo k zmanjševanju, kako oz. s čim?

Kaja: Jaz bi rekla, da pripomore k temu da so manj osamljeni v tem smislu, da jih spomnijo na to kako je bilo, ko so imel svoje kužke, ko so bili še v domačem okolju. (E16) Na njihovo otroštvo in tako naprej. To je pozitivno, za nekatere pa tej spomini lahko prikličejo tudi negativne občutke. V smislu, kako je bilo včasih in da sedaj, ko so v domu tega ni več. (E17)

Jaz: Kako pa bi rekla da terapevtski psi vplivajo na občutek sprejetosti in vključenosti stanovalcev?

Kaja: Jaz mislim, da zelo dobro vplivajo na občutek sprejetosti, ker začnejo tudi med sabo bolj sodelovati in se spodbujati. (E18) Recimo ko smo imeli kakšno igro in so morali sodelovati so se potem drug drugega spodbujali. Želeli so tudi meni pomagati pri držanju kakšnih kartončkov in pripomočkov za aktivnosti. In se mi zdi da se niso zbližali samo med sabo ampak tudi z nami (delavci) in tudi z Sonjo in Ireno. (E19)

Jaz: Bi potem rekla, da so stanovalci tudi lažje navezovali stike med sabo?

Kaja: Jaz bi rekla da ja. Ker smo recimo imeli primer gospoda, ki je prvič spregovoril. (E20) Ker je pes kot en katalizator. (E21) To je tako kot ko pelješ psa ven, nekdo ki je sramežljiv bo lažje spregovoril, če bo imel psa kot nekdo, ki ga nima. Imaš razlog oz. temo za pogovor. (E22)

Jaz: Kako pa bi rekla da terapevtski psi pripomorejo pri premagovanju težkih življenjskih situacij?

Kaja: jaz mislim, da v tem smisli, da obudi spomine, ko so imeli partnerja, hišo, hišne ljubljence in otroke. Da jih popelje nazaj in jim pomaga. (E23)

Jaz: Na katerih področjih pa bi rekla, da terapevtski psi najbolj spodbujajo stanovalce?

Kaja: Smo imeli tudi primere že ko stanovalci niso želeli niti govoriti oz. niso mogli pa so potem ob psu začeli govorit. (E24) Potem tudi, da so nekateri čudežno lažje hodili. (E25) Nekateri so sicer na vozičku ali pa hodijo ob pomoči hojice, ko pa so imeli psa poleg pa so kar sami šli. Ker so imeli pozornost usmerjeno na psa.

Jaz: Kako pa bi opisala, da terapevtski psi vplivajo na motivacijo stanovalcev za participacijo pri aktivnostih?

Kaja: Vidi se že v tem, da so stanovalci prišli na dogodek tudi že 15min prej, (E26) kljub temu, da smo jim rekli, da bodo kužki zamudili in naj pridejo kasneje. Velikokrat je bila to tudi motivacija za koga novega, ki je prišel v dom. (E27) Tudi za stanovalce na varovani enoti pomeni to, da pridejo kužki neko dodatno motivacijo za to da pridejo iz sobe. (E28) Res so kužki pripomogli k temu da so se bolj opogumili, socializirali in poskusili nove stvari v domu. (E29) Da niso ostali v svojih sobah zaprti ampak, da so se odpirali. Potem so tudi koga spoznali na novo na teh aktivnostih in se začeli družiti. Pes je tako kot ena taka povezovalna enota med sostanovalci. (E30)

Jaz: Kako pa bi opisala spremembe pri pogovorih med stanovalci in zaposlenimi?

Kaja: Ko opazijo stanovalci, kdo od nas zaposlenih je bolj za pse, se potem tudi bolj poveže z nami zaposlenimi. Recimo tisti, ki pa niso tako zelo za pse, pa si pa mogoče izberejo koga drugega zaposlenega s katerim so si bližje. Vsak posameznik ima svoje, vsak si izbere svojega. Sem pa opazila, da če je pes še ta vezni člen med uporabnikom in zaposlenim je pa to še toliko močnejša vez. (E31)

Jaz: Bi imela mogoče še kakšen predlog v zvezi z izvajanjem aktivnosti?

Kaja: Mogoče, da bi bilo še več vključevanja stanovalcev v te aktivnosti. (E32) Definitivno da bi večkrat prišli in za dlje časa. (E33) Pa tudi, da bi imeli aktivnosti vmes ko so kužki pri drugih stanovalcih (v krogu) in da ne gledajo samo ampak, da imajo kakšno zaposlitev. Ali pa tudi, da bi prišli še kakšne druge kužke pokazati, recimo primer treninga reševalnih kužkov ali pa agility. Samo za pogledat, ni nujno da jih potem še božajo. Še kaj bolj raznolikega.

Jaz: Mogoče še kakšen pripetljaj, zgodbica?

Kaja: Najbolj mi je bilo zanimivo videti to motivacijo za hojo, ki so jo dobili stanovalci ob psih ki so jih spremljali. (E34) Pa tudi recimo to, smo imeli enega gospoda, ki je bil vedno črnogled in mrk. Sem ga prvič videla, da se je smejal, zato ker so bili kužki zraven. Potem je začel božat pse in tudi z mano komunicirati. (E35) Enega smo imeli po kapi, ko ni bil zmožen govoriti o psih je pa vse vedel. (E36) Smo izvedeli, da je bil lovec včasih in da je imel veliko psov in je ob psih znal vse povedati. Drugače pa ni hotel nič govoriti. Sicer je vedno isto zgodbo povedal ampak je vsaj govoril. Je ob psih čisto oživel. (E37) Pa da ne govorim o tem kolikokrat sem morala natisnit fotografije s kužki, da so jih imeli potem v sobah.

Intervju 6 (F) - Stanovalka B.

V domu od leta 2017, starost 89 let.

Jaz: od kod ste izvedeli za ASŽ in kako to da ste se odločili, da boste sodelovali?

B: To nas obvestijo zaposleni v domu. Tukaj je bila najbolj aktivna in odgovorna Kaja, ona me je povabila naj pridem. Ona je vedno kakšne novosti pripeljala tako da smo imeli redne te aktivnosti s kužki. Jaz sem se odločila da bom šla, ker so mi všeč živali in jih rada pocrkljam.

Jaz: Mi lahko prosim malo opišete klimo oz. splošno vzdušje, ki nastane v domu, ko pridejo psi?

B: Večini ljudi so ljube živali, sploh kar se tiče kužkov. In ko pridejo te gospe, ki pripeljejo pse in se potem ukvarjamo z njimi je kar prijetno vzdušje. Sem videla da tudi drugi ljudje uživajo med obiskom.(F1) Sicer nekateri so imeli mogoče kakšen zadržek ali pa strah in si niso upali. Ostali so bili pa zelo veseli. (F2)

Jaz: Kako pa bi opisala svoje počutje medtem ko so psi v domu? Zakaj mislite, da je tako?

B: Ker jih lahko božam in se pogovarjam z njimi, se dejansko počutim prijetno. (F3) Jaz sicer nisem strokovnjak ampak mislim, da živali oddajajo eno tako dobro energijo, da se potem kar nekako odlično počutim. (F4)

Jaz: Kako pa zdaj med epidemijo, je kaj drugače ko ne prihajajo?

B: Jaz jih kar pogrešam ja, upamo da bodo kmalu spet kaj prišli.

Jaz: Kako pa se vam zdi, da psi vplivajo na občutek osamljenosti?

B: Jaz se sicer ne počutim osamljena v domu. Sploh pred korono ko je bilo tukaj še več miz so bile tukaj skupine ljudi in smo pili kavico in se kar dosti pogovarjali. Po tem ko so bili pa stiki zaradi korone onemogočeni je pa postal problem ja. Takrat bi po mojem bolj potrebovali tele terapevtske kužke, da bi nam delali družbo, ko sorodniki niso mogli na obisk. (F5)

Jaz: Kako pa se vam zdi, da terapevtski psi vplivajo na motivacijo in sodelovanje pri aktivnostih?

B: Sigurno vplivajo, če že gledam samo po tem koliko ljudi prihaja takrat, ko pridejo kužki. Če pa sklepam po sebi grem h kužkom vedno z veseljem in pričakovanjem. (F6)

Jaz: Pa se vam zdi da pridejo zaradi aktivnosti ali so psi tisti, zaradi katerih pridejo?

B: Za druge težko rečem, če pa sodim po sebi, pridem zaradi kužkov, ker jih rada ogovorim in pobožam. Sploh male imam rada, ker jih lahko dam v naročje. Se jim prav vidi da so terapevtski, so mirni in potem še tebe pomirijo. (F7)

Jaz: Kako se vam zdi, da terapevtski psi vplivajo na vašo samozavest? Kako vas opogumlja, spodbuja?

B: Jaz mislim, da je pes lahko najboljši prijatelj človeka in da je lahko terapevt marsikomu. (F8) Bi rekla, da samo s svojo prisotnostjo že naredi svoje. Recimo ko uboga ko mu rečem sedi se mi res dobro zdi. Pa recimo tudi, ker jaz se bojim večjih psov, tegale terapevtskega sem si pa upala pobožat. (F9)

Jaz: Kako pa se vam zdi, da pes vpliva na splošno družabnost stanovalcev, na navezovanje stikov oz.

pogovore med vami, ki hodite na ASŽ?

B: No, že med aktivnostmi se več pogovarjamo. (F10) Itak delamo stvari skupaj, kaj zapojemo..

Imamo pa v navadi, da gremo potem skupaj na kavico, tisti, ki smo bili prej skupaj na aktivnostih.

(F11) Včasih kdo kakšno dobro zgodbo pove, ko je imel psa doma in se potem malo nasmejimo. (F12)

Jaz: Kako pa se vam zdi da terapevtski pes vpliva na pogovore z zaposlenimi v domu?

B: Ne bi rekla da prav posebej pripomore. Jaz sem tak tip človeka, da če nekaj potrebujem se bom že dogovorila. (F13) Pa tudi razumem se z vsemi zaposlenimi in se krasno pogovorimo kadar pride kdo k meni.

Jaz: Kako pa se vam zdi da pes vpliva na pripovedovanje vaše življenjske zgodbe? Vam je kaj lažje govoriti o kakšni težki življenjski preizkušnji če je pes poleg vas?

B: Sigurno je to da je pes družinski član, ki te spremlja čez življenje. Ko vidim tele terapevtske kužke se kar spomnim stvari. Najprej ko smo ga dobili pa potem kako so otroci rasli gor z njim, kako so se zaljubili vanj, pa vse tudi potem ko smo ga mogli uspavati. Prebudi občutke za nazaj ta lepe in ta hude (op. Gospa je na tej točki dobila solzne oči oz. je bila že na robu joka). Moraš dat izkušnjo skozi, da veš kako je ko imaš psa, ki je najboljši prijatelj. Pa imaš občutek da te podpira, posluša, ko je najhujše. (F15) Ampak ko ga pa ni več, takrat je šele hudo.

Jaz: Ste kaj pogrešali potem, ko ste prišli sem, da ne morete imet psa?

B: Ja, to pa sem. Čeprav nisem imela svojega psa čisto do konca ko sem še bila doma. Je že prej umrl, ampak pogreša človek ja. Je pa problem če si imel psa ko si bil doma in ti je bil on pomenil vse, v domu ga pa ne moreš imet in je hudo. Ne le da si ločen samo od svojcev ampak še od te domačnosti, ki jo daje pes. So teje terapevtski kužki kdaj pa kdaj v uteho. (F16) Edino morajo večkrat priti. Problem je zdaj, ko je korona, ko jih ni. Jih že nekaj časa ni bilo.

Jaz: Kako so vam tej terapevtski kužki v pomoč? Kaj olajšajo to?

B: Saj so da jih malo pobožáš in se spomniš na svojega ampak to ni to. So pa včasih prišli tudi sorodniki in so jih pripeljali s sabo. Zdaj pa teh možnosti ni ne. Zdaj v tej korona situaciji tudi svojcev ni tako velikokrat in bi prav prišli kužki. Mogoče ne samo kot razvedrilo ampak že skoraj kot zdravilo. (F17)

Jaz: Ja bi bilo fino, se strinjam.

B: Jah veste, to je tako, ko je na ravni cele države, celega sveta taka kriza moraš sprejet. Saj ni samo pri nas v domu tako. Ampak se vidi da so nekateri tukaj prav nesrečni, ko je tako.

Intervju 7 (G) - Stanovalka R.

V domu od leta 2011. Starost 83 let.

Jaz: Kako se počutite ko v dom pridejo terapevtski psi?

R: Počutim se zelo dobro in vam odkrito povem, da mene prevzame (G1) , jaz sem čisto utrgana ko

vidim žival. Mene kar poživivi, ko pridejo kužki. (G2) Smo poživizgam pa že pritečejo k meni. No pa tudi muce imam rada. Živali imajo sočutje, kot jaz, zato se pa po mojem tako ujamemo. (G3) Želodca pa nimam, se preveč hitro zasekiram potem mi pa na želodec udari.

Jaz: Kako se vam pa zdi da vplivajo tej psi na splošno klimo v domu? Kakšne spremembe opazite?

R: Ja ja, kadar dobimo obvestilo da pridejo je veselo. Sicer je tako. So nekateri, ki imajo zelo zelo radi da pridejo živali k nam, so pa spet nekateri, ki jim ni preveč všeč. Češ kaj je to žival, to ni za v dom.

(G4) Jaz takih potem sploh ne registriram. Se pa potem s tistimi, ki imajo radi da pridejo veliko več pogovarjamo in skupaj pričakujemo, da pridejo kužki. Z nekaterimi tudi lažje potem komuniciraš, če imajo tudi oni radi kužke. (G5)

Jaz: Se vam zdi da vplivajo terapevtski psi na vaše razpoloženje tudi po tem ko že grejo? Recimo v preostanku dneva ali tedna?

R: Ja ja, sigurno. Potem ko se spomnim, kako je prišla (op. Iša, terapevtski pes), kako mi je dala lubčka. Spomniš se in te spet prevzame ta toplina, to veselje. (G6) Veste jaz sem imela od majhnega žival in pogrešam tukaj, da bi imela svoje. (G7)

Jaz: Kako pa bi rekli da vplivajo terapevtski psi na občutek osamljenosti? S čim se vam zdi da zmanjšujejo ta občutek?

R: Zelo vplivajo vam povem. Oni čutijo ali si slabe volje ali si razpoložen. Ko pride kuža točno čuti če nekaj ni prav. Prav ve, kdaj mora biti poleg tebe in ti nuditi oporo. (G8)

Jaz: Kako pa se vam zdi da vplivajo na premagovanje težkih življenjskih situacij in na samozavest?

R: Oni to preprosto čutijo. Ko sem bila slaba in ko so prišli k meni, se je pes enostavno ulegel ali pa usedel poleg in to je bilo to. Mi je dal moč.(G9) Ampak veste, kdor tega ne vidi tudi ne more vedeti. Je prav posebna vez. (G10) Eni imajo živali čisto tako, da so trapaste, za zunaj na verigi pa tako. Jaz pa to drugače. In živali tudi čutijo to.

Jaz: Kako pa se vam zdi da se prisotnost psov odraža na družabnosti med stanovalci?

R: Se mi zdi da se, ker se večkrat pogovarjamo potem med sabo o tem kako so bili lepi in nas ubogali. Bi bilo pa sigurno še boljše če bi jih lahko imeli pri sebi. (G11) Kjer sva bila prej z možem v domu so pa pustili imeti prav lastne živali. Tam se je pa poznalo, jaz sem večkrat šla h komu do sobe zato da sem lahko njihove muce ali kužka božala. Enkrat je pa tudi ena gospa prišla do mene in mi rekla, da mora prav prit pogledat kdo je njenega mucka tako očaral. Jaz sem imela vedno kakšno podkupnino, zato me je pa potem čakal. Smo se potem prav zaradi mucka spoprijateljili in večkrat spili kavico.(G12)

Jaz: Kako pa vpliva na pogovore med stanovalci in strokovnimi delavkami, recimo socialno delavko?

R: To pa ne bi vedela, ker socialna delavka je večinoma v pisarni in takrat ko jo kdo rabi gre sam do nje.

Jaz: Kako pa se vam zdi da vplivajo tej psi na vaše pogovore s sorodniki?

R: Jaz vedno kaj povem, ko pride moja hči, kakšno prigodo. Pa se potem skupaj smejiva tem našim kužkom. Pa malo obudiva spomine na našo Piko. (G13) Ona je pa imela božjast potem v starosti. Je

možu na rokah umrla, potem ji je pa kar tako malo trugico naredil in sva jo pokopala. Je imela lep pogreb.

Jaz: Kako se vam pa zdi da vplivajo na motivacijo terapevtski psi? Kako vplivajo na sodelovanje pri aktivnostih?

R: Oja, malo je sicer odvisno od dneva. Nekateri imajo te odvajalne dneve pa potem tudi ne morejo priti, nekateri hodijo na aktivne dneve pa so potem s tem zaposleni. Ampak na splošno res zelo zelo radi pridejo. In s tistimi se zdaj že prav poznamo med sabo in potem govorimo o tem in se obvestimo.

(G14) Nekaterim pa to res ni, se jim gabi. So mi nekateri govorili včasih, da sem mačja mat. Sem skrbela tudi za sosedove mucke, ko je bilo treba. So me nekateri imeli za noro. Pa sem rekla prav, če je pa to norost potem sem pa zmešana.

Jaz: Kako se vam zdi, da bi terapevtski psi lahko pomagali novim stanovalcem, ki se vselijo v dom, pri vključitvi v domsko življenje.

R: To je pa odvisno od vsakega posameznika veste. Če ima rad kužke potem bi mu pomagali pri privajanju, ker bi spoznal tudi koga, ki jih ima tudi rad.**(G15)** To se mi zdi najbolj prav. Tisti, ki tega ne marajo naj se pa zase držijo. Pravijo nekateri, da prenašajo bolhe tej psi. Ah kakšne bolhe, bolha si ti. Jaz sem tukaj imela tudi zajčka veste. Sem skrbela zanj, je točno vedel kdo sem.

Jaz: Vem ja, to se pa spomnim. Pa tudi papagajčki so bili.

R: Ja res je, to so točno vedeli ko sem prišla tja v delovno terapijo. To žival točno čuti. Ima to tak čut, da ga noben človek nima. **(G16)** Takrat, ko se je moj mož ponesrečil, žagal je en les, je naša mačka točno vedela. Je na ves glas mijavkala in me klicala.

Jaz: Imate mogoče še kakšno zgodbo zanimivo ali pa predlog glede aktivnosti v domu?

R: Sicer ni s psom ampak s temle mojim zajčkom. Ko sem ga nesla na vrt in ko je zaznal da sem ga hotela nesti nazaj notri se mi ni pustil prijati. Vsakemu drugemu ja, meni pa ne. Kdo bi si to mislil za zajca. Je ravno tako pameten, kot pes.

Intervju 8 (H)- Stanovalka J.

V domu od leta 2014. Starost 94 let.

Jaz: Kako ste izvedeli za aktivnosti s psi in zakaj ste se odločili da boste začeli obiskovati te aktivnosti?

J: Dol na oglasni deski je bilo objavljeno da pridejo in sem šla. Veste, jaz imam rada žival potem pa rada grem. Joj edino, zdaj je pa že nekaj časa nazaj odkar jih ni več.

Jaz: Zdaj med epidemijo ne hodijo nič, ker ne smejo veste.

J: Ja ja, pa škoda veste. So tako lepi, luštni. Je bil en skodran, ki je bil stalno pri meni. Tej mali so meni všeč. Veste, z možem sva tudi imela. Ampak sva imela Nemškega ovčarja, velikega.

Jaz: Tej so tudi lepi, uporabni da čuvajo domačijo. Kako pa se kaj počutite ko pridejo terapevtski psi

sem v dom?

J: Ja tak lep prijeten občutek, nekaj živega je kar te pride pogledat in pozdravit. (H1)

Jaz: Kako se vam pa zdi da se spremeni splošna klima v domu ko pridejo?

J: To je pa težko rečt veste. Eni vzamejo tako drugi drugače. Niso vsi ljubitelji veste. (H2)

Jaz: Imate morda kakšen konkreten primer?

J: Ja, konkretno. Spodaj pod mano (op. gospa živi v apartmajih, kjer so živali dovoljene oz. so bile) je imela ena gospa enega malega psa, nobenemu ni nič hotel, in je bil ceel cirkus. Da pes ne paše sem in konec. So se pritožili eni stanovalci, da psa ne želijo videt tukaj in je morala it stran.

Jaz: Oh škoda

J: Jah saj veste, vsak je svoj človek. Nimajo vsi radi. Jaz imam pa rada žival. (H3) Kužka pa sploh. Sem imela že dva. To so tako razumni vam povem.

Jaz: Kako pa se vam zdi da terapevtski psi, ko pridejo sem v dom, vplivajo na občutek osamljenosti? S čim prispevajo k zmanjšanju tega občutka?

J: Jaz se razveselim. Je nekaj živega taka posebna družba. A veste ne rabiš besed za tako družbo. Sicer se lahko pogovarjaš ampak tudi če se ne je vseeno zraven. In imaš občutek da nisi sam, tudi če tvoji ne pridejo k tebi na obisk, da je nekdo s tabo. (H4)

Jaz: Kako pa se vam zdi da terapevtski psi vplivajo na vašo samozavest? Kako se vam zdi da vas spodbuja, na katerem področju?

J: Jaz osebno se, če imam kužata pri sebi, počutim varno. Dober občutek. (H5)

Jaz: Varno v smislu kot da vas čuva pred kom ali kako?

J: Seveda tudi kot čuvaj, ampak to bolj ta, ki sem ga jaz imela doma. Tej, ki pa pridejo v dom pa bolj v tem smislu, da dajejo dober občutek, da te sprejmejo, oddajajo toplino. Recimo kuža ti tudi nikoli ne da občutka da si mu v napoto, vedno te je vesel ko prideš. (H6)

Jaz: Kako pa se vam zdi da tej terapevtski psi vplivajo na medsebojno sporazumevanje med stanovalci? Med zaposlenimi in vami?

J: Veste kaj mi smo bolj stari in se rajši sami zase držimo, tako da mislim da nimajo nekega posebnega vpliva. (H7)

Jaz: Kako se vam pa zdi da terapevtski psi vplivajo na vašo aktivnost, motivacijo za to da se udeležite aktivnosti, kadar sodelujejo tudi terapevtski psi?

J: Ja, mislim da ja. Ker jaz imam rada žival veste. In tisti ki imamo radi žival nam je potem bolj v veselje iti iz sobe kadar pridejo. Vam povem, enkrat je prišel en tak velik pes. Sem se ga bala in izogibala, se mi je zdelo tudi kot da on čuti to, da sem se ga bala. Potem je pa kar naenkrat prišel k meni (sedela sem na stolu) in mi je dal tačko na koleno in me pogleda. Jaz sem ga pobožala in od takrat naprej se ga nikoli več nisem bala. Kot da bi čutil, da sem rabila neko tako potrditev da me je sprejel, da se ga nisem več bala. (H8)

Jaz: Res lepo da ste lahko prebrodili strah z njegovo pomočjo. Me zanima če imate morda kakšen predlog glede izvedbe aktivnosti s pomočjo psov?

J: Nič posebnega, ne. Zdaj sem bila hudo bolna, sem imela 2x pljučnico pa sem se kar malo zaprla-osamosvojila. Mogoče bi mi ravno takrat, ko sem bila sama prišel prav kak tak majhen kužek, da bi mi noge grel. Sem bila včasih bolj aktivna, zdaj pa ne več- so me tele pljučnice kar zdelale. (H9)

Jaz: Težko je ja, ampak važno da ste zdaj dobro.

J: Ja, zdaj bom kmalu 94 let stara in se pozna.

Jaz: Oo lepa leta! Imate morda še kakšno zanimivo zgodbo, ki se je zgodila pri aktivnostih?

J: Hm, kaj bi rekla. Ko je bil moj mož še živ, je imel hudo hudo Alzheimerjevo bolezen. Veste, ga je hudo zdelala. Ampak ko so prišli tejele kužki je pa kar zažarel ko jih je božal. (H10) Pes je bolj sočuten kot marsikateri človek. Bolj ve ko potrebuješ nekoga poleg sebe in pride, brez da bi ga moral prosit.

(H11)

Intervju 9 (I) - Stanovalka C.

V domu od leta 2017. Starost 77 let.

Jaz: Kako ste sploh izvedeli za aktivnosti s pomočjo terapevtskih psov in zakaj ste se odločili, da jih boste začeli obiskovati?

C: Tukaj v domu so nam delovne terapevtke ponudile, če želimo priti. Ker ni prav veliko aktivnosti in izbire, sem pa šla. Kamor so me pač povabili.

Jaz: Pa imate sicer radi pse, ste imeli že prej kakšnega?

C: Ja zelo. Imam doma psa, no zdaj ga ima sin. Border collie je, grozno je brihten. Na začetku ko sem ga dobila, me je ovijal okrog prsta in sem potem ugotovila, da je preveč zahteven zame. Zato ga je sin vzel.

Jaz: Kako se pa počutite ko pridejo terapevtski psi sem v dom? Kako se kaj spremeni počutje kot sicer?

C: Veste kaj, to ni moj pes. Meni so sicer všeč tej psi, ampak ni to isto, kot če bi bil moj. Je sicer lepo, ker pridejo živa bitja in sem zadovoljna, vendar ni pa to to zame. (I1)

Jaz: Mogoče opazite kakšno spremembo splošne klime/vzdušja v domu, ko pridejo psi?

C: Težko rečem, težava je tudi v tem ker so grozno malokrat prišli tej psi. (I2)

Jaz: Sploh zdaj v korona času verjetno nič, kajne?

C: Sploh zdaj ne, sploh nič. Ne smejo. Prej so bili pa enkrat na 14 dni, ampak to je čisto premalo.

Jaz: Kako pogosto pa bi po vašem mnenju morali priti psi, da bi bila kakšna sprememba?

C: Oh sigurno večkrat, kot pa enkrat na teden. No, če bi ga imeli pa v domu, da bi lahko šel kadarkoli do njega bi bilo pa še boljše. (I3)

Jaz: Kako se vam pa zdi, da vplivajo psi na občutek osamljenosti? S čim prispevajo k zmanjšanju tega občutka?

C: Veste kako je pri meni. Sicer pes pomeni zame neko bližino in okupacijo in s tem lahko zmanjša osamljenost. (I4) Ampak jaz se sicer ne počutim osamljeno, ker res tako veliko berem, da me potem to

zamoti in mi ni dolgčas. Zdaj med epidemijo je bilo pa grozno. Občutek da si v kaznilnici, v ječi. Ko nimaš svoje volje, je ne smeš imet. Niti iz sobe ven nismo smeli, grozno. No, če bi takrat imeli psa bi bilo super. On se ne more okužiti.

Jaz: Kako se vam pa zdi da vplivajo terapevtski psi na vašo samozavest? Vas kaj opogumljajo?

C: Tako bi rekla. Na začetku, ko te ne uboga in ne dela tako kot rečeš, te ne opogumlja, bolj obratno. Ko pa uspe in uboga in dela tako kot ti rečeš je pa potem dober občutek, dobiš nazaj malo samozavesti in moči. (I5)

Jaz: Kako pa se vam zdi, da terapevtski psi vplivajo na sporazumevanje med stanovalci v domu, med aktivnostmi?

C: Za moje pojme je bilo vse to prehitro. Sicer smo se igrali razne igre pri kateri so sodelovali psi, pa tudi mi smo se pogovarjali potem med sabo vmes. Je sicer pomenilo to neko zaposlitev to za nas, vendar so potem prehitro šli. In jaz nisem dobila dovolj občutka, da bi sploh lahko vzpostavili tak kontakt, da bi to spodbudili. Na psa se moraš malo navezat, drugače se ne moreš pogovarjat. (I6)

Jaz: Kako pa se vam zdi, da terapevtski psi vplivajo na motivacijo za participacijo pri aktivnostih?

C: Ja to pa bi rekla, da je ogromno interesa in da res veliko ljudi pride zaradi psov iz sob. Sicer za druge aktivnosti ni toliko interesa, se mi zdi. (I7)

Jaz: Zakaj pa se vam zdi da je tako?

C: Mislim, da ima človek neko empatijo s psi. Samo toliko da ga vidiš in ogovoriš in pobožaš. (I8)

Jaz: Kako pa se vam zdi da pripomorejo psi pri pripovedovanju življenjske zgodbe?

C: Jaz nimam nič problemov s tem, tako da pri meni ne vidim, da bi imeli vpliv. Morda edino to, da obujaš spomine ker te pes spomni na lastnega. (I9)

Jaz: Kako pa se vam zdi da vam pomagajo pri premagovanju težkih življenjskih situacij?

C: To pa so ja, znajo bit v oporo. Tako kot sem rekla, neka empatija se vzpostavi med tabo in psom. Njemu se tudi lahko izjočeš brez da bi te obsojal. (I10)

Jaz: Kako pa se vam zdi, da bi pes lahko pomagal novemu stanovalcu pri integraciji v domsko življenje?

C: Mislim, da bi lahko pomagal, ker spominja na dom in ni tako velik šok. Se zdi kot da je vsaj nekdo tu, ki te bo takoj sprejel, tudi če ga prvič vidiš. Na ostale stanovalce se moraš pa malo navadit in jih spoznat, da te sprejmejo, pes te pa takoj. (I11) Sploh če imaš še kakšen "ocvirek" zanj.

Jaz: Imate morda še kakšen predlog ali pa prigodo, ki se je zgodila pri aktivnostih?

C: Joj, na žalost ne, veste zdaj smo že tako dolgo zaprti da bi tudi pozabila karkoli je že bilo. Ne bi pa prav nič posebnega rekla.

Intervju 10 (J) - Stanovalec D.

V domu od leta 2018. Starost 72 let.

Jaz: Kako ste izvedeli za aktivnosti s terapevtskimi psi in kdaj ste prvič šli na aktivnosti s terapevtskimi psi?

Đ: Pred tremi 4 leti sem začel hoditi tja. Na fizioterapiji smo imeli telovadbo in potem so prišle te gospe s kužki. In ko sem jih videl sem se odločil za to da grem jih malo pogledat in pobožat.

Jaz: Kako pa to da ste se odločili za udeležbo?

Đ: Zakaj pa ne. Imam zelo rad živali.

Jaz: Kako pa se počutite, ko pridejo tej psi v dom?

Đ: Ja veste kaj, ko imaš nekaj rad in se ukvarjaš s tem se potem tudi boljše počutiš. Pa tudi da se malo z njimi pogovarjaš in čas hitreje mine. (J1)

Jaz: Kako pa se vam zdi splošna klima ki se ustvari v domu, kadar pridejo terapevtski psi?

Đ: To je pa več možnih strani. Bi rekel skoraj 50/50% eni imajo radi in se zelo veselijo, drugi se pa zgražajo. (J2)

Jaz: Kako pa se vam zdi da terapevtski psi vplivajo na občutek osamljenosti? Kako vplivajo na družabnost med stanovalci?

Đ: Ja ja, jaz mislim da to ogromno pomeni. Ko pridejo se potem tudi več pogovarjaš tam v skupini, imaš tudi potem temo za pogovor. (J3) Zdaj sploh v zadnjem času je bil sploh problem. Jaz recimo sem bil zelo bolan in sem bil potem še bolj osamljen, ker nisem nikamor mogel it. Takrat bi rabili psa. (J4)

3 mesece sem bil samo v sobi, balkon in postelja. Mi vsi stanovalci smo bili vsak po svoje, se nismo mogli družiti, da se nebi okužili zato je bilo še hujše. S psom bi se pa lahko malo pogovarjal in pobožal pa bi bilo čisto drugače. Pa kakšne igrice bi se šli, trikce pa bi bilo bolj zanimivo. (J5)

Jaz: Kako pa po vašem mnenju vpliva terapevtski pes na odnose z drugimi strokovnimi delavci?

Đ: Ja jaz mislim da ja. Sicer to je bilo preden sem zbolel. Smo se pa prej z vsemi razumeli, smo se pogovarjali tudi o tem kakšnega psa sem jaz imel in pa je bilo fino. (J6)

Jaz: Kako pa se vam zdi da vplivajo na motivacijo za udeleževanje na aktivnostih?

Đ: Drugače se počutiš, malo dobiš v sebi življenjske energije, (J7) ko pride žival pa tudi čas potem hitreje mine. (J8)

Jaz: Kako pa vpliva pes recimo potem tudi na preostanek vašega dneva?

Đ: Pa tudi potem ko pričakuješ da spet pridejo (J8) in tako. Je čisto drugače, ko pride nekaj živega. Ko vidiš da te ubogajo, da naredijo trike, ko jim rečeš. Sicer nas niso tako navajeni ampak vseeno ubogajo, pa se ti potem še cel dan dobro zdi. (J9)

Jaz: Kako pa se vam zdi da vplivajo na vašo samozavest?

Đ: Zdi se ti da si doma, da imaš svojega lastnega, ko te tako uboga. Jaz sem vedno imel doma psa in se potem vedno spomnim nanj. (J10)

Jaz: Imate mogoče kakšno zgodnico še ali pa predlog glede izvajanja aktivnosti?

Đ: Zgodbe se ne spomnim nobene prav posebej. Bi pa rekel da bi bilo super če bi večkrat prišli. (J11) Res pride ogromno ljudi, ki jih imajo radi. Zdaj je ta korona vse uničila pa ne pridejo več veliko. Zdaj smo vsaj lahko spet tako, da gremo ven iz doma malo, ko smo cepljeni.

Jaz: Ja, saj počasi pa bo, boste videli.

Đ: Res je, če smo eno leto zdržali bomo pa še malo. Zdaj se vsaj malo lahko pogovarjamo. Prej se

sploh nismo smeli družiti, še po oddelkih ne. Enih nisem videl celo leto, nekateri so celo umrli. Zdaj smo pa veseli en drugega, kot da bi prišli od vojakov. Ampak tukaj smo, da to izborimo in da sami sebe malo motiviramo in dvigujemo. Upam pa da bo čimprej šla ta korona, da bomo spet nazaj v starih tirnicah in na aktivnostih. Smo imeli res veliko in je bilo super.

IZPIS IZJAV PO TEMAH

Teme:

- Vpliv terapevtskega psa na razpoloženje stanovalcev
- Vpliv terapevtskega psa na občutek osamljenosti pri stanovalcih
- Vpliv terapevtskega psa na krepitev moči stanovalcev
- Vpliv terapevtskega psa na socialne mreže stanovalcev in medsebojno sporazumevanje
- Vpliv terapevtskega psa na motivacijo stanovalcev
- Vpliv terapevtskega psa na vzpostavitev delovnega odnosa in osebnega stika

1. Vpliv terapevtskega psa na razpoloženje stanovalcev

(A7)	...starejši so res velikokrat osamljeni in se mi zdi da imajo občutek, da jih noben ne upošteva, da so nekoristni. In potem, ko jih pes uboga na ukaz se prav pokaže tista samozavest. Se mi zdi da ga (stanovalca) kar dvigneš s tem.
(A8)	... izvabiš spomine iz njih. Začnejo razlagati kako je bilo ime njihovim psom, jih opisujejo kakšni so bili...
(A9)	včasih nas že na vratih veselo pričakajo stanovalci.
(A10)	se kar sprostijo stanovalci, se nasmejijo, med aktivnostmi pa sploh, več klepetamo, se božamo.
(B3)	dobijo prav nek tak zagon, moč. Jih razveseli ko jim uspe.
(B4)	Se vidi na mimiki obraza kako stanovalce to razveseli.
(B6)	ja veseli so da pridemo, takoj ko stopimo v dom, se ozračje sprosti.
(B13)	Prebudiš nekaj v njih, tako življenjsko energijo.
(C2)	ko so stanovalci zagledali žival je enostavno verjetno obudilo vse spomine za nazaj.

(C3)	Slabe misli in energija se pa potem kar razblinijo
(C4)	Opazila sem tudi kako se spremeni fokus, tisti čas ko so terapevtski kužki pri nas imajo fokus samo na to.
(C5)	bolj so nasmejani, bolj so razpoloženi.
(C6)	Tudi celotno ozračje se zdi manj napeto. Ni tako stresno, kot sicer oz. bolj so sproščeni stanovalci
(C7)	bolj skoncentrirani
(C8)	Opaziš tudi pri nekaterih, ki so bolj introvertirani ali pa nemirni, se potem kar bolj razgovori, nasmeje, je pomirjen
(C11)	ta občutek topline in vedrosti jih spremlja potem še skozi dan.
(D1)	tisti, ki imajo radi pse jim to res polepša dan.
(D2)	Imamo par res stalnih obiskovalcev teh aktivnosti, ki pridejo res z navdušenjem. Da se ukvarjajo z njimi in jim dajo priboljške
(D3)	So pa tudi drugi, ki se pa bojijo ali pa ne marajo živali v domu.
(D4)	Veliko več smeha in na obrazu vidiš, da se jim kar razjasni izraz
(D8)	Se vidi to veselje, kadar pridejo kužki, rada jih boža...
(E2)	Veliko jih je tudi imelo psa in jim tej obiski res ogromno pomenijo in postanejo čisto drugi ljudje.
(E4)	se začnejo te spremembe v razpoloženju že ko jih obvestimo oz. ko sami vidijo obvestilo, da pridejo kužki.
(E5)	takoj ko kužki stopijo v prostor, stanovalci ploskajo in zavriskajo. Pa tudi, če bi bili bolj mobilni bi verjetno kar stekli k njim.
(E6)	tudi malo zajokajo od veselja ko jih vidijo.
(E7)	v stanovalcih vzbudijo neke pozitivne občutke
(E8)	te aktivnosti tudi za pomiritev.

(E9)	Pozabijo tudi na to jezo, ki jo imajo do nas ali do svojih sorodnikov (češ, so me zaprli v ta dom), ker usmerijo pozornost na pse.
(E13)	Splošno vzdušje je bilo boljše, bolj sproščeno in pozitivno
(E35)	smo imeli enega gospoda, ki je bil vedno črnogled in mrk. Sem ga prvič videla, da se je smejal, zato ker so bili kužki zraven. Potem je začel božat pse in tudi z mano komunicirati.
(E37)	Je ob psih čisto oživel.
(F1)	njimi je kar prijetno vzdušje. Sem videla da tudi drugi ljudje uživajo med obiskom
(F2)	nekateri so imeli mogoče kakšen zadržek ali pa strah in si niso upali. Ostali so bili pa zelo veseli.
(F4)	da živali oddajajo eno tako dobro energijo, da se potem kar nekako odlično počutim.
(F7)	Se jim prav vidi da so terapevtski, so mirni in potem še tebe pomirijo.
(G1)	Počutim se zelo dobro in vam odkrito povem, da mene prevzame
(G2)	Mene kar poživi, ko pridejo kužki.
(G6)	Spomniš se in te spet prevzame ta toplina, to veselje.
(H1)	tak lep prijeten občutek, nekaj živega je kar te pride pogledat in pozdravit.
(H2)	Niso vsi ljubitelji veste.
(H10)	Ko je bil moj mož še živ, je imel hudo hudo Alzheimerjevo bolezen. Veste, ga je hudo zdelala. Ampak ko so prišli tejle kužki je pa kar zažarel ko jih je božal.
(II)	Meni so sicer všeč tej psi, ampak ni to isto, kot če bi bil moj. Je sicer lepo, ker pridejo živa bitja in sem zadovoljna, vendar ni pa to to zame.
(J1)	...ko imaš nekaj rad in se ukvarjaš s tem se potem tudi boljše počutiš. Pa tudi da se malo z njimi pogovarjaš in čas hitreje mine.
(J2)	eni imajo radi in se zelo veselijo, drugi se pa zgražajo.

2. Vpliv terapevtskega psa na občutek osamljenosti pri stanovalcih

(A7)	Ja, starejši so res velikokrat osamljeni in se mi zdi da imajo občutek, da jih noben ne upošteva, da so nekoristni. In potem, ko jih pes uboga na ukaz se prav pokaže tista samozavest. Se mi zdi da ga (stanovalca) kar dvigneš s tem.
(C12)	Nekdo-neko živo bitje pride za njih , pa tudi to da lahko govorijo z njimi, da kaj naredijo živali za njih oz. jih ubogajo na ukaz. S kužkom vzpostavijo nek tak pristen stik oz. kontakt. Tako ena na ena, ki ga sicer z drugimi ne in to vse vpliva potem tudi na občutek osamljenosti.
(D9)	je že samo družba dovolj.
(D10)	začnejo s psom pogovarjat, jim dajejo priboljške, pa jim dajo kakšno komando.
(D11)	Poživi jim dan.
(D24)	. Gre pri nas bolj za družabništvo in krajšanje časa.
(E16)	pripomore k temu da so manj osamljeni v tem smislu, da jih spomnijo na to kako je bilo, ko so imel svoje kužke, ko so bili še v domačem okolju
(F5)	Po tem ko so bili pa stiki zaradi korone onemogočeni je pa postal problem ja. Takrat bi po mojem bolj potrebovali tele terapevtske kužke, da bi nam delali družbo, ko sorodniki niso mogli na obisk.
(F8)	je pes lahko najboljši prijatelj človeka in da je lahko terapevt marsikomu.
(F15)	Pa podpira te, posluša te, ko je najhujše.
(F16)	Je pa problem če si imel psa ko si bil doma in ti je bil on pomenil vse, v domu ga pa ne moreš imet in je hudo. Ne le da si ločen samo od svojcev ampak še od te domačnosti, ki jo daje pes. So tejle terapevtski kužki kdaj pa kdaj v uteho.
(F17)	Zdaj v tej korona situaciji tudi svojcev ni tako velikokrat in bi prav prišli kužki. Mogoče ne samo kot razvedrilo ampak že skoraj kot zdravilo.
(G8)	Oni čutijo ali si slabe volje ali si razpoložen. Ko pride kuža točno čuti če nekaj ni prav. Prav ve, kdaj mora biti poleg tebe in ti nuditi oporo.
(H4)	. Je nekaj živega taka posebna družba. A veste ne rabiš besed za tako družbo. Sicer se lahko pogovarjaš ampak tudi če se ne je vseeno zraven. In imaš občutek da nisi sam, tudi če tvoji ne pridejo k tebi na obisk, da je nekdo s tabo.

(I4)	pes pomeni zame neko bližino in okupacijo in s tem lahko zmanjša osamljenost.
(J3)	Ko pridejo se potem tudi več pogovarjaš tam v skupini, imaš tudi potem temo za pogovor.
(J4)	Jaz recimo sem bil zelo bolan in sem bil potem še bolj osamljen, ker nisem nikamor mogel it. Takrat bi rabili psa.
(J5)	Mi vsi stanovalci smo bili vsak po svoje, se nismo mogli družiti, da se nebi okužili zato je bilo še hujše. S psom bi se pa lahko malo pogovarjal in pobožal pa bi bilo čisto drugače. Pa kakšne igrice bi se šli, trikce pa bi bilo bolj zanimivo
(J8)	ko pride žival pa tudi čas potem hitreje mine.

3. Vpliv terapevtskega psa na krepitev moči stanovalcev

(A7)	Ja, starejši so res velikokrat osamljeni in se mi zdi da imajo občutek, da jih noben ne upošteva, da so nekoristni. In potem, ko jih pes uboga na ukaz se prav pokaže tista samozavest. Se mi zdi da ga (stanovalca) kar dvigneš s tem.
(A14)	ta samozavest, ki jo dobijo.
(B3)	dobijo prav nek tak zagon, moč. Jih razveseli ko jim uspe.
(B13)	Prebudiš nekaj v njih, tako življenjsko energijo.
(B19)	Se mi zdi da sva lahko prav zaradi Arija delali dlje skupaj kot bi sicer.
(C13)	da se počutijo sprejete, da jih nihče ne obsoja.
(C14)	da peljejo kučke na sprehod, tudi če so imeli težave s hojo. Se mi zdi, da jim dajo neko posebno moč, mogoče tudi občutek varnosti.
(D12)	da jim dajo neko tako spodbudo, kadar jih ubogajo.
(D13)	Pes naj bi itak dal tak občutek topline in vzpostavi potem eno tako posebno povezavo s stanovalcem.
(D14)	Ker se povežejo tudi z drugimi stanovalci med sabo zaradi pogovorov med aktivnostmi in potem zaradi tega posredno vpliva na občutek sprejetosti.
(E1)	stanovalci iz varovane enote pogosteje izogibajo dotikov jim stik s psom pomeni veliko bolj varen in prijeten dotik.

(E18)	vplivajo na občutek sprejetosti, ker začnejo tudi med sabo bolj sodelovati in se spodbujati.
(E20)	imeli primer gospoda, ki je prvič spregovoril.
(E21)	Ker je pes kot en katalizator.
(F9)	Bi rekla, da samo s svojo prisotnostjo že naredi svoje. Recimo ko uboga ko mu rečem sedi se mi res dobro zdi. Pa recimo tudi, ker jaz se bojim večjih psov, tegale terapevtskega sem si pa upala pobožat.
(F15)	Pa imaš občutek da te podpira, posluša, ko je najhujše.
(G6)	ko se spomnim, kako je prišla (op. Iša, terapevtski pes), kako mi je dala lubčka. Spomniš se in te spet prevzame ta toplina, to veselje.
(G8)	Oni čutijo ali si slabe volje ali si razpoložen. Ko pride kuža točno čuti če nekaj ni prav. Prav ve, kdaj mora biti poleg tebe in ti nuditi oporo.
(G9)	Mi je dal moč
(H5)	če imam kužata pri sebi, počutim varno. Dober občutek.
(H6)	dajejo dober občutek, da te sprejmejo, oddajajo toplino. Recimo kuža ti tudi nikoli ne da občutka da si mu v napoto, vedno te je vesel ko prideš.
(H8)	Vam povem, enkrat je prišel en tak velik pes. Sem se ga bala in izogibala, se mi je zdelo tudi kot da on čuti to, da sem se ga bala. Potem je pa kar naenkrat prišel k meni (sedela sem na stolu) in mi je dal tačko na koleno in me pogleda. Jaz sem ga pobožala in od takrat naprej se ga nikoli več nisem bala. Kot da bi čutil, da sem rabila neko tako potrditev da me je sprejel, da se ga nisem več bala.
(I5)	Na začetku, ko te ne uboga in ne dela tako kot rečeš, te ne opogumlja, bolj obratno. Ko pa uspe in uboga in dela tako kot ti rečeš je pa potem dober občutek, dobiš nazaj malo samozavesti in moči.
(I8)	da ima človek neko empatijo s psi. Samo toliko da ga vidiš in ogovoriš in pobožaš.
(I10)	znajo bit v oporo. Tako kot sem rekla, neka empatija se vzpostavi med tabo in psom. Njemu se tudi lahko izjočeš brez da bi te obsojal.

(I11)	ker spominja na dom in ni tako velik šok. Se zdi kot da je vsaj nekdo tu, ki te bo takoj sprejel, tudi če ga prvič vidiš. Na ostale stanovalce se moraš pa malo navadit in jih spoznat, da te sprejmejo, pes te pa takoj.
(J7)	malo dobiš v sebi življenjske energije
(J9)	Je čisto drugače, ko pride nekaj živega. Ko vidiš da te ubogajo, da naredijo trike, ko jim rečeš. Sicer nas niso tako navajeni ampak vseeno ubogajo, pa se ti potem še cel dan dobro zdi.

4. Vpliv terapevtskega psa na socialne mreže stanovalcev in medsebojno sporazumevanje

(A12)	V bistvu jih spodbudiš že ko prideš, da se začnejo med sabo. Je zanimivo da res niso opazne spremembe samo med obiskom ampak tudi potem, ko greš jim daš eno voljo do življenja.
(A17)	gospod začel sam od sebe peti neko svojo hecno pesmico. Socialna delavka mi je rekla da gospod odkar je v domu (že pol leta) na vsake toliko reče ja in ne. Niti ne komunicira ali odgovarja na vprašanja, psu pa je zapel pesmico.
(B8)	imajo temo za pogovor še za par dni naprej.
(B15)	Gospa s sinom ni spregovorila oz. sploh ni komunicirala en mesec. Ni spregovorila niti besede. Ko sva bila z Arijem pri njej mu je pa rekla ukaz: Išči!
(C15)	se pozna predvsem na tistih bolj introvertiranih, zaprtih stanovalcih. Da potem ob kužku lažje spregovorijo. Ali pa začnejo pogovor.
(C16)	neko komunikacijo najprej s psom, potem pa tudi z nami, ko nam pripovedujejo kaj so doživeli.
(C17)	Tudi če je neverbalna komunikacija je tudi že nekaj.
(C18)	Recimo če kdo gleda s strahom in se obotavlja, da bi pobožal psa se potem malo med sabo motivirajo.
(C19)	Nekateri, ki redno obiskujejo te aktivnosti se že prav poznajo med sabo
(C20)	če kdo pride na novo, si potem malo pomagajo. In potem se razvije iz tega pogovor recimo o kužkih ki so jih imeli včasih ali pa o kakšni izkušnji, če je koga že kdaj ugriznil ipd.

(C30)	na teh aktivnostih lahko potem novi stanovalci spoznajo druge sstanovalce in jih potem kužki povežejo med seboj
(C32)	Ozračje je bolj lahkotno, komunikacija bolj steče tako med stanovalci in tudi potem s terapevti.
(D6)	se potem še pogovarjajo med sabo o tem kaj so počeli na teh aktivnostih.
(D14)	Ker se povežejo tudi z drugimi stanovalci med sabo zaradi pogovorov med aktivnostmi in potem zaradi tega posredno vpliva na občutek sprejetosti.
(D15)	sproščajo ozračje in se potem lažje naveže stik z drugimi s katerimi sicer ne bi. Če ne drugega je to potem neka tema o kateri se pogovarjajo.
(D16)	Se spoznajo med sabo, če pride kak nov stanovalec, kar je super ker lahko potem malo lažje spletejo prijateljstva.
(D17)	isti, ki so bili na teh aktivnostih šli potem skupaj na kavo.
(E18)	vplivajo na občutek sprejetosti, ker začnejo tudi med sabo bolj sodelovati in se spodbujati.
(E19)	se niso zbližali samo med sabo ampak tudi z nami (delavci) in tudi z Sonjo in Ireno.
(E22)	Imaš razlog oz. temo za pogovor.
(E30)	so tudi koga spoznali na novo na teh aktivnostih in se začeli družiti. Pes je tako kot ena taka povezovalna enota med sstanovalci.
(F10)	že med aktivnostmi se več pogovarjamo.
(F11)	Imamo pa v navadi, da gremo potem skupaj na kavico, tisti, ki smo bili prej skupaj na aktivnostih.
(G5)	Se pa potem s tistimi, ki imajo radi da pridejo veliko več pogovarjamo in skupaj pričakujemo, da pridejo kužki. Z nekaterimi tudi lažje potem komuniciraš, če imajo tudi oni radi kužke.
(G11)	ker se večkrat pogovarjamo potem med sabo o tem kako so bili lepi in nas ubogali. Bi bilo pa sigurno še boljše če bi jih lahko imeli pri sebi.
(G12)	Smo se potem prav zaradi mucka spoprijateljili in večkrat spili kavico

(G14)	na splošno res zelo zelo radi pridejo. In s tistimi se zdaj že prav poznamo med sabo in potem govorimo o tem in se obvestimo.
(G15)	Če ima rad kužke potem bi mu pomagali pri privajanju, ker bi spoznal tudi koga, ki jih ima tudi rad
(I6)	In jaz nisem dobila dovolj občutka, da bi sploh lahko vzpostavili tak kontakt, da bi to spodbudili. Na psa se moraš malo navezat, drugače se ne moreš pogovarjat.
(J3)	Ko pridejo se potem tudi več pogovarjaš tam v skupini, imaš tudi potem temo za pogovor.
(J6)	Smo se pa prej z vsemi razumeli, smo se pogovarjali tudi o tem kakšnega psa sem jaz imel in pa je bilo fino.

5. Vpliv terapevtskega psa na motivacijo stanovalcev

(A1)	...gospa ni hotela iz sobe, ni se hotela družiti, noga jo je bolela. In potem so ji zaposleni v domu rekli da pride tudi Iša in je gospa rekla, no potem pa če Iša pride potem pa tudi jaz pridem
(A3)	pri ljudeh po kapi poskušamo vzpodbuditi govor
(A4)	Če vidijo strokovni delavci da komu nekaj manjka in drugače ne gre poskusimo spodbuditi in pomagati še s terapevtskim psom.
(A5)	preko teh iger potem spodbujamo in motorične sposobnosti in govor in kognitivne sposobnosti.
(A11)	se največ ljudi prijavi prav na to aktivnost oz. dogodek.
(A13)	omenjena gospa, je začela uporabljati levo roko prav s pomočjo Iše
(A18)	Ko je imel gospod motivacijo za peljat psa je kar pozabil na bergle.
(B1)	spodbuditi govor, pa tudi kognicijo, da preberejo kakšno stvar, ki jo imamo napisano na listih (npr. pobožaj psa od glave do repa) in da potem tudi pobožajo.
(B7)	torej je bil interes tako velik in nismo mogle sploh delati v tako veliki skupini.
(B10)	pričakovanje in zagon za to da se bo spet nekaj dogajalo.
(B11)	največ res udeleži prav takrat, ko pridejo kužki v dom.

(B12)	gospa na vozičku in sploh ni hotela sama hoditi. Ko pa smo ji dali povodec je pa gospa sama šla brez problema. Tako da ji je Ari predstavljal motivacijo za to, da je hodila.
(C10)	Recimo spodbujajo motorične in senzorične sposobnosti. Ko je kateri izmed stanovalcev po kapi, delamo potem na tej fini motoriki in delamo psom čopke ali pa jih počešemo.
(C21)	sigurno zmotivirajo za to, da pridejo iz sobe oz. oddelka v ta naš večnamenski prostor.
(C22)	Ni potrebno nobenega pogajanja ali prepričevanja.
(C23)	Je pa pri nas res velik interes za te aktivnosti
(D18)	se velikokrat izkaže da zelo uživajo in potem tudi večkrat pridejo sami, brez da jih mi motiviramo.
(D22)	se to dobro pokaže pri številčnosti udeležbe... glede na ostale aktivnosti je veliko veliko več interesa za kužke.
(E24)	niso želeli niti govoriti oz. niso mogli pa so potem ob psu začeli govorit.
(E25)	nekateri čudežno lažje hodili
(E26)	prišli na dogodek tudi že 15min prej,
(E27)	to tudi motivacija za koga novega, ki je prišel v dom.
(E28)	za stanovalce na varovani enoti pomeni to, da pridejo kužki neko dodatno motivacijo za to da pridejo iz sobe.
(E29)	kužki pripomogli k temu da so se bolj opogumili, socializirali in poskusili nove stvari v domu.
(F6)	če že gledam samo po tem koliko ljudi prihaja takrat, ko pridejo kužki. Če pa sklepam po sebi grem h kužkom vedno z veseljem in pričakovanjem.
(I7)	da je ogromno interesa in da res veliko ljudi pride zaradi psov iz sob. Sicer za druge aktivnosti ni toliko interesa, se mi zdi.

6. Vpliv terapevtskega psa na vzpostavitev delovnega odnosa in osebnega stika

(B15)	Gospa s sinom ni spregovorila oz. sploh ni komunicirala en mesec. Ni spregovorila niti besede. Ko sva bila z Arijem pri njej mu je pa rekla ukaz: Išči!

(A17)	gospod začel sam od sebe peti neko svojo hecno pesmico. Socialna delavka mi je rekla da gospod odkar je v domu (že pol leta) na vsake toliko reče ja in ne. Niti ne komunicira ali odgovarja na vprašanja, psu pa je zapel pesmico.
(C8)	nekaterih, ki so bolj introvertirani ali pa nemirni, se potem kar bolj razgovori, nasmeje, je pomirjen
(C9).	Najprej naveže ta kontakt s kužkom in potem še z nami
(C15)	se pozna predvsem na tistih bolj introvertiranih, zaprtih stanovalcih. Da potem ob kužku lažje spregovorijo. Ali pa začnejo pogovor.
(C26)	kuža nek medij oz. neka vez, med stanovalcem in zaposlenim.
(C27)	Če ima stanovalec ob pogovoru poleg sebe še kužka, mu bo ta pomagal, da se bolj odpre.
(C28)	Fokus bo usmerjen bolj na kužka in mislim, da je potem kar lažje govoriti o življenjski zgodbi. Pa še spomine obuja.
(C29)	Daje neko spodbudo in občutek varnosti, da je potem stanovalcu lažje.
(C32)	Ozračje je bolj lahkotno, komunikacija bolj steče tako med stanovalci in tudi potem s terapeuti.
(E19)	se niso zblížali samo med sabo ampak tudi z nami (delavci) in tudi z Sonjo in Ireno.
(E21)	Ker je pes kot en katalizator.
(E22)	Imaš razlog oz. temo za pogovor.
(E31)	če je pes še ta vezni člen med uporabnikom in zaposlenim je pa to še toliko močnejša vez.
(E35)	smo imeli enega gospoda, ki je bil vedno črnogled in mrk. Sem ga prvič videla, da se je smejal, zato ker so bili kužki zraven. Potem je začel božat pse in tudi z mano komunicirati.
(F13)	Ne bi rekla da prav posebej pripomore. Jaz sem tak tip človeka, da če nekaj potrebujem se bom že dogovorila.
(G13)	Jaz vedno kaj povem, ko pride moja hči, kakšno prigodo. Pa se potem skupaj smejiva tem našim kužkom. Pa malo obudiva spomine na našo Piko.

(H7)	Veste kaj mi smo bolj stari in se rajši sami zase držimo, tako da mislim da nimajo nekega posebnega vpliva.
(I9)	da obujaš spomine ker te pes spomni na lastnega.

9.3. Priloga 3: Odprto kodiranje po temah

1. Vpliv terapijskega psa na razpoloženje stanovalcev

Št. Izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Nadkategorija	Tema
(A7)	...starejši so res velikokrat osamljeni in se mi zdi da imajo občutek, da jih noben ne upošteva, da so nekoristni. In potem, ko jih pes uboga na ukaz se prav pokaže tista samozavest. Se mi zdi da ga (stanovalca) kar dvigneš s tem.	Dvig samozavesti	Osebnostna raast	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(A8)	... izvabiš spomine iz njih. Začnejo razlagati kako je bilo ime njihovim psom, jih opisujejo kakšni so bili...	Obujanje lepih spominov	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(A9)	včasih nas že na vratih veselo pričakajo stanovalci.	Veselo pričakovanje	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(A10)	se kar sprostijo stanovalci, se nasmejijo, med aktivnostmi pa sploh, več	Sprostitev stanovalcev	Sprostitev	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja

	klepetamo, se božamo.				
(B3)	dobijo prav nek tak zagon, moč. Jih razveseli ko jim uspe.	Stanovalci dobijo zagon, moč	Osebnostna rast	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(B4)	Se vidi na mimiki obraza kako stanovalce to razveseli.	Vesetje ob prihodu	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(B6)	ja veseli so da pridemo, takoj ko stopimo v dom, se ozračje sprosti.	Sprostitev ozračja	Sprostitev	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(B13)	Prebudiš nekaj v njih, tako življenjsko energijo.	Prebuditev življenjske energije	Osebnostna rast	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(C2)	ko so stanovalci zagledali žival je enostavno verjetno obudilo vse spomine za nazaj.	Obujanje spominov	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(C3)	Slabe misli in energija se pa potem kar razblinijo	Porazgubitev negativnih čustev	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(C4)	Opazila sem tudi kako se spremeni fokus, tisti čas ko so terapevtski kužki	Osredotočanje na terap. Psa	Prenos fokusa	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja

	pri nas imajo fokus samo na to.				
(C5)	bolj so nasmejani, bolj so razpoloženi.	Nasmejanost	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoložnja	Sprememba razpoložnja
(C6)	Tudi celotno ozračje se zdi manj napeto. Ni tako stresno, kot sicer oz. bolj so sproščeni stanovalci	Sprostitev ozračja	Sprostitev	Izboljšanje razpoložnja	Sprememba razpoložnja
(C7)	bolj so skoncentrirani	Višja koncentracija	Prenos fokusa	Izboljšanje razpoložnja	Sprememba razpoložnja
(C8)	Opaziš tudi pri nekaterih, ki so bolj introvertirani ali pa nemirni, se potem kar bolj razgovori, nasmeje, je pomirjen	Pomirjenost Nasmejanost	Sprostitev Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoložnja	Sprememba razpoložnja
(C11)	ta občutek topline in vedrosti jih spremlja potem še skozi dan.	Občutek topline	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoložnja	Sprememba razpoložnja
(D1)	tisti, ki imajo radi pse jim to res polepša dan.	Polepšan dan	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoložnja	Sprememba razpoložnja
(D2)	Imamo par res stalnih obiskovalcev teh aktivnosti, ki pridejo res z	Navdušenje	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoložnja	Sprememba razpoložnja

	navdušenjem. Da se ukvarjajo z njimi in jim dajo priboljške				
(D3)	So pa tudi drugi, ki se pa bojijo ali pa ne marajo živali v domu.	Strah pred psi	Negativni občutki	Poslabšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(D4)	Veliko več smeha in na obrazu vidiš, da se jim kar razjasni izraz	Nasmejanost, smeh	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(D8)	Se vidi to veselje, kadar pridejo kužki,	Veselje, radost	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(E2)	Veliko jih je tudi imelo psa in jim tej obiski res ogromno pomenijo in postanejo čisto drugi ljudje.	Obujanje spominov	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(E4)	se začnejo te spremembe v razpoloženju že ko jih obvestimo oz. ko sami vidijo obvestilo, da pridejo kužki.	Veselo pričakovanje	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(E5)	takoj ko kužki stopijo v prostor, stanovalci ploskajo in zavriskajo. Pa tudi, če bi bili bolj	Ploskanje, vriskanje	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja

	mobilni bi verjetno kar stekli k njim.				
(E6)	tudi malo zajokajo od veselja ko jih vidijo.	Jok od veselja	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(E7)	v stanovalcih vzbudijo neke pozitivne občutke	Pozitivni občutki	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(E8)	te aktivnosti tudi za pomiritev.	Pomiritev stanovalcev	Sprostitev	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(E9)	Pozabijo tudi na to jezo, ki jo imajo do nas ali do svojih sorodnikov (češ, so me zaprli v ta dom), ker usmerijo pozornost na pse.	Pozabijo na jezo	Prenos fokusa	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(E13)	Splošno vzdušje je bilo boljše, bolj sproščeno in pozitivno	Sproščeno, pozitivno vzdušje	Sprostitev	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(E35)	smo imeli enega gospoda, ki je bil vedno črnogled in mrk. Sem ga prvič videla, da se je smejal, zato ker so bili kužki zraven. Potem je začel božat pse in tudi z mano komunicirati.	Nasmejanost, izboljšana komunikacija	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja

(E37)	Je ob psih čisto oživel.	Prebuditev življenjske energije	Osebnostna rast	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(F1)	njimi je kar prijetno vzdušje. Sem videla da tudi drugi ljudje uživajo med obiskom	Prijetno vzdušje	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(F2)	nekateri so imeli mogoče kakšen zadržek ali pa strah in si niso upali.	Zadržanost pred psi	Strah	Poslabšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(F4)	da živali oddajajo eno tako dobro energijo, da se potem kar nekako odlično počutim.	Dobra energija, prijetno počutje	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(F7)	Se jim prav vidi da so terapevtski, so mirni in potem še tebe pomirijo.	Pomiritev	Sprostitev	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(G1)	Počutim se zelo dobro in vam odkrito povem, da mene prevzame	Dobro počutje	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(G2)	Mene kar poživi, ko pridejo kužki.	Dobra energija in počutje	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(G6)	Spomniš se in te spet prevzame ta toplina, to veselje.	Toplina in veselje	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja

(H1)	tak lep prijeten občutek, nekaj živega je kar te pride pogledat in pozdravit.	Prijeten občutek	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(H2)	Niso vsi ljubitelji veste.	Nenaklonjenost	Slaba volja	Poslabšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(H10)	Ko je bil moj mož še živ, je imel hudo hudo Alzheimerjevo bolezen. Veste, ga je hudo zdelala. Ampak ko so prišli tejle kužki je pa kar zažarel ko jih je božal.	Veselje ob božanju	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja
(I1)	Meni so sicer všeč tej psi, ampak ni to isto, kot če bi bil moj. Je sicer lepo, ker pridejo živa bitja in sem zadovoljna, vendar ni pa to to zame.	Občutek ni enak kot ta, ko je pes tvoj	Čustva niso enaka	Nespremenjeno razpoloženje	Nespremenjeno razpoloženje
(J1)	...ko imaš nekaj rad in se ukvarjaš s tem se potem tudi boljše počutiš. Pa tudi da se malo z njimi pogovarjaš in čas hitreje mine.	Boljše počutje ob ukvarjanju s psom	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja

(J2)	eni imajo radi in se zelo veselijo, drugi se pa zgražajo.	Veselje	Pozitivna čustva	Izboljšanje razpoloženja	Sprememba razpoloženja

2. Vpliv terapijskega psa na občutek osamljenosti pri stanovalcih

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Nadkategorija	Tema
(A7)	Ja, starejši so res velikokrat osamljeni in se mi zdi da imajo občutek, da jih noben ne upošteva, da so nekoristni. In potem, ko jih pes uboga na ukaz se prav pokaže tista samozavest. Se mi zdi da ga (stanovalca) kar dvigneš s tem.	Upoštevanje ukazov	Občutek upoštevanosti	Občutek kontrole	Zmanjševanje osamljenosti
(C12)	Nekdo-neko živo bitje pride za njih , pa tudi to da lahko govorijo z njimi, da kaj naredijo živali za njih oz. jih ubogajo na ukaz. S kužkom vzpostavijo nek tak pristen stik oz. kontakt. Tako ena na ena, ki ga sicer z drugimi ne in to vse vpliva potem tudi na občutek osamljenosti.	Vzpostavitev stika 'ena na ena'	Pristen stik	Občutek pripadnosti	Zmanjševanje osamljenosti

(D9)	je že samo družba dovolj.	Družba	Krajšanje časa	Občutek vključenosti	Zmanjševanje osamljenosti
(D10)	začnejo s psom pogovarjat, jim dajejo priboljške, pa jim dajo kakšno komando.	Pogovor	Socialni stik	Socialna opora	Zmanjševanje osamljenosti
(D11)	Poživi jim dan.	Razvedrilo	Krajšanje časa	Občutek vključenosti	Zmanjševanje osamljenosti
(D24)	Gre pri nas bolj za družabništvo in krajšanje časa.	Družba	Krajšanje časa	Občutek vključenosti	Zmanjševanje osamljenosti
(E16)	pripomore k temu da so manj osamljeni v tem smislu, da jih spomnijo na to kako je bilo, ko so imel svoje kužke, ko so bili še v domačem okolju	Obujanje spominov na dom	Občutek domačnosti	Občutek pripadnosti	Zmanjševanje osamljenosti
(F5)	Po tem ko so bili pa stiki zaradi korone onemogočeni je pa postal problem ja. Takrat bi po mojem bolj potrebovali tele terapevtske kužke, da bi nam delali družbo, ko sorodniki niso mogli na obisk.	Družba	Krajšanje časa	Občutek vključenosti	Zmanjševanje osamljenosti
(F8)	je pes lahko najboljši prijatelj človeka in da je lahko terapevt marsikomu.	Družba	Krajšanje časa	Občutek vključenosti	Zmanjševanje osamljenosti

(F15)	Pa podpira te, posluša te, ko je najhujše.	Podpora	Socialni stik	Socialna opora	Zmanjševanje osamljenosti
(F16)	Je pa problem če si imel psa ko si bil doma in ti je bil on pomenil vse, v domu ga pa ne moreš imet in je hudo. Ne le da si ločen samo od svojcev ampak še od te domačnosti, ki jo daje pes. So tejele terapevtski kužki kdaj pa kdaj v uteho.	Obujanje spominov na dom	Občutek domačnosti	Občutek pripadnosti	Zmanjševanje osamljenosti
(F17)	Zdaj v tej korona situaciji tudi svojcev ni tako velikokrat in bi prav prišli kužki. Mogoče ne samo kot razvedrilo ampak že skoraj kot zdravilo.	Razvedrilo	Krajšanje časa	Občutek vključenosti	Zmanjševanje osamljenosti
(G8)	Oni čutijo ali si slabe volje ali si razpoložen. Ko pride kuža točno čuti če nekaj ni prav. Prav ve, kdaj mora biti poleg tebe in ti nuditi oporo.	Sočutje	Socialni stik	Socialna opora	Zmanjševanje osamljenosti
(H4)	Je nekaj živega taka posebna družba. A veste ne rabiš besed za tako družbo. Sicer se lahko pogovarjaš ampak tudi če se ne je vseeno zraven. In imaš	Družba	Krajšanje časa	Občutek vključenosti	Zmanjševanje osamljenosti

	občutek da nisi sam, tudi če tvoji ne pridejo k tebi na obisk, da je nekdo s tabo.				
(I4)	pes pomeni zame neko bližino in okupacijo in s tem lahko zmanjša osamljenost.	Okupacija	Krajšanje časa	Občutek vključenosti	Zmanjševanje osamljenosti
(J3)	Ko pridejo se potem tudi več pogovarjaš tam v skupini, imaš tudi potem temo za pogovor.	Tema za pogovor	Socialni stik	Socialna opora	Zmanjševanje osamljenosti
(J4)	Jaz recimo sem bil zelo bolan in sem bil potem še bolj osamljen, ker nisem nikamor mogel iti. Takrat bi rabil psa.	Družba	Krajšanje časa		Zmanjševanje osamljenosti
(J5)	Mi vsi stanovalci smo bili vsak po svoje, se nismo mogli družiti, da se nebi okužili zato je bilo še hujše. S psom bi se pa lahko malo pogovarjal in pobožal pa bi bilo čisto drugače. Pa kakšne igrice bi se šli, trikce pa bi bilo bolj zanimivo	Pogovor	Socialni stik	Socialna opora	Zmanjševanje osamljenosti
(J8)	ko pride žival pa tudi čas potem hitreje mine.	Ob družbi čas hitreje mine	Krajšanje časa	Občutek vključenosti	Zmanjševanje osamljenosti

3. Vpliv terapevtskega psa na krepitev moči stanovalcev

	Izjava	Pojem	Kategorija	Nadkategorija	Tema
(A7)	Ja, starejši so res velikokrat osamljeni in se mi zdi da imajo občutek, da jih noben ne upošteva, da so nekoristni. In potem, ko jih pes uboga na ukaz se prav pokaže tista samozavest. Se mi zdi da ga (stanovalca) kar dvigneš s tem.	Občutek upoštevanosti	Dvig samozavesti	Individualna krepitev moči	Krepitev moči
(A14)	ta samozavest, ki jo dobijo.	Pridobitev samozavesti	Dvig samozavesti	Individualna krepitev moči	Krepitev moči
(B3)	dobijo prav nek tak zagon, moč. Jih razveseli ko jim uspe.	Pridobitev zagona	Pridobitev moči	Individualna krepitev moči	Krepitev moči
(B13)	Prebudiš nekaj v njih, tako življenjsko energijo.	Prebuditev življenjske energije	Pridobitev moči	Individualna krepitev moči	Krepitev moči
(B19)	Se mi zdi da sva lahko prav zaradi Arija delali dlje skupaj kot bi sicer.	Podaljšan čas sodelovanja	Pridobitev moči	Individualna krepitev moči	Krepitev moči
(C13)	da se počutijo sprejete, da jih nihče ne obsoja.	Ni obsojanja	Sprejetost	Kolektivna krepitev moči	Krepitev moči
(C14)	da peljejo kužke na sprehod, tudi če so imeli težave s hojo. Se mi zdi, da jim dajo neko posebno moč, mogoče tudi občutek varnosti.	Sprehod ob psu	Varnost	Individualna krepitev moči	Krepitev moči
(D12)	da jim dajo neko tako spodbudo, kadar jih ubogajo.	Občutek upoštevanosti	Dvig samozavesti	Individualna krepitev moči	Krepitev moči

(D13)	Pes naj bi itak dal tak občutek topline in vzpostavi potem eno tako posebno povezavo s stanovalcem.	Vzpostavitev posebne vezi	Sprejetost	Kolektivna krepitev moči	Krepitev moči
(D14)	Ker se povežejo tudi z drugimi stanovalci med sabo zaradi pogovorov med aktivnostmi in potem zaradi tega posredno vpliva na občutek sprejetosti.	Povezava z ostalimi stanovalci	Sprejetost	Kolektivna krepitev moči	Krepitev moči
(E1)	stanovalci iz varovane enote pogosteje izogibajo dotikov jim stik s psom pomeni veliko bolj varen in prijeten dotik.	Prijeten dotik	Spodbuda	Individualna krepitev moči	Krepitev moči
(E18)	vplivajo na občutek sprejetosti, ker začnejo tudi med sabo bolj sodelovati in se spodbujati.	Povezava z ostalimi stanovalci	Sprejetost	Kolektivna krepitev moči	Krepitev moči
(E20)	imeli primer gospoda, ki je prvič spregovoril.	Prve besede po vselitvi v dom	Dvig samozavesti	Individualna krepitev moči	Krepitev moči
(E21)	Ker je pes kot en katalizator.	Pes kot pospeševalec stikov	Spodbuda	Individualna krepitev moči	Krepitev moči
(F9)	Bi rekla, da samo s svojo prisotnostjo že naredi svoje. Recimo ko uboga ko mu rečem sedi se mi res dobro zdi. Pa recimo tudi, ker jaz se bojim večjih psov, tegale	Premagovanje strahu	Dvig samozavesti	Individualna krepitev moči	Krepitev moči

	terapevtskega sem si pa upala pobožat.				
(F15)	Pa imaš občutek da te podpira, poslušša, ko je najhujše.	Empatija	Podpora	Individualna krepitev moči	Krepitev moči
(G6)	ko se spomnim, kako je prišla (op. Iša, terapevtski pes), kako mi je dala lubčka. Spomniš se in te spet prevzame ta toplina, to veselje.	Občutki veselja, topline	Dvig samozavesti	Individualna krepitev moči	Krepitev moči
(G8)	Oni čutijo ali si slabe volje ali si razpoložen. Ko pride kuža točno čuti če nekaj ni prav. Prav ve, kdaj mora biti poleg tebe in ti nuditi oporo.	Empatija	Podpora	Individualna krepitev moči	Krepitev moči
(G9)	Mi je dal moč	Pridobitev moči	Dvig samozavesti	Individualna krepitev moči	Krepitev moči
(H5)	če imam kužata pri sebi, počutim varno. Dober občutek.	Občutek varnosti	Varnost	Individualna krepitev moči	Krepitev moči
(H6)	dajejo dober občutek, da te sprejmejo, oddajajo toplino. Recimo kuža ti tudi nikoli ne da občutka da si mu v napoto, vedno te je vesel ko prideš.	Pes ne da občutka, da si v napoto	Sprejetost	Kolektivna krepitev moči	Krepitev moči
(H8)	Vam povem, enkrat je prišel en tak velik pes. Sem se ga bala in izogibala, se mi je zdelo tudi kot da on čuti to, da sem se ga bala. Potem je pa kar naenkrat prišel k meni	Premagovanje strahu	Dvig samozavesti	Individualna krepitev moči	Krepitev moči

	(sedela sem na stolu) in mi je dal tačko na koleno in me pogleda. Jaz sem ga pobožala in od takrat naprej se ga nikoli več nisem bala. Kot da bi čutil, da sem rabila neko tako potrditev da me je sprejel, da se ga nisem več bala.				
(I5)	Na začetku, ko te ne uboga in ne dela tako kot rečeš, te ne opogumlja, bolj obratno. Ko pa uspe in uboga in dela tako kot ti rečeš je pa potem dober občutek, dobiš nazaj malo samozavesti in moči.	Občutek upoštevanosti	Dvig samozavesti	Individualna krepitev moči	Krepitev moči
(I8)	da ima človek neko empatijo s psi. Samo toliko da ga vidiš in ogovoriš in pobožaš.	Empatija	Podpora	Individualna krepitev moči	Krepitev moči
(I10)	znajo bit v oporo. Tako kot sem rekla, neka empatija se vzpostavi med tabo in psom. Njemu se tudi lahko izjoeš brez da bi te obsojal.	Empatija med človekom in psom	Podpora	Individualna krepitev moči	Krepitev moči
(I11)	ker spominja na dom in ni tako velik šok. Se zdi kot da je vsaj nekdo tu, ki te bo takoj sprejel, tudi če ga prvič vidiš. Na ostale stanovalce se moraš pa malo navadit in jih spoznat, da te sprejmejo, pes te pa takoj.	Takojšnja sprejetost	Sprejetost	Kolektivna krepitev moči	Krepitev moči

(J7)	malo dobiš v sebi življenjske energije	Dvig življenjske energije	Pridobitev moči	Individualna krepitev moči	Krepitev moči
(J9)	Je čisto drugače, ko pride nekaj živega. Ko vidiš da te ubogajo, da naredijo trike, ko jim rečeš. Sicer nas niso tako navajeni ampak vseeno ubogajo, pa se ti potem še cel dan dobro zdi.	Občutek upoštevanosti	Dvig samozavesti	Individualna krepitev moči	Krepitev moči

4. Vpliv terapevtskega psa na socialne mreže stanovalcev in medsebojno sporazumevanje

	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
(A12)	V bistvu jih spodbudiš že ko prideš, da se začnejo med sabo pogovarjati. Je zanimivo da res niso opazne spremembe samo med obiskom ampak tudi potem, ko greš jim daš eno voljo do življenja.	Večja komunikacija ob prihodu	Spodbuda za sporazumevanje	Izboljšana komunikacija
(A17)	gospod začel sam od sebe peti neko svojo hecno pesmico. Socialna delavka mi je rekla da gospod odkar je v domu (že pol leta) na vsake toliko reče ja in ne. Niti ne komunicira ali odgovarja na vprašanja, psu pa je zapel pesmico.	Petje	Druge oblike sporazumevanja	Izboljšana komunikacija
(B8)	imajo temo za pogovor še za par dni naprej.	Tema za pogovor par dni po obisku	Spodbuda za sporazumevanje	Izboljšana komunikacija
(B15)	Gospa s sinom ni spregovorila oz. sploh ni komunicirala en	Ob psu spregovorila	Spodbuda za sporazumevanje	Izboljšana komunikacija

	mesec. Ni spregovorila niti besede. Ko sva bila z Arijem pri njej mu je pa rekla ukaz: Išči!			
(C15)	se pozna predvsem na tistih bolj introvertiranih, zaprtih stanovalcih. Da potem ob kužku lažje spregovorijo. Ali pa začnejo pogovor.	Introvertirani stanovalci ob psu spregovorijo	Spodbuda za sporazumevanje	Izboljšana komunikacija
(C16)	neko komunikacijo najprej s psom, potem pa tudi z nami, ko nam pripovedujejo kaj so doživeli.	Komunikacija najprej s psom potem z strok. delavci	Spodbuda za sporazumevanje	Izboljšana komunikacija
(C17)	Tudi če je neverbalna komunikacija je tudi že nekaj.	Neverbalna komunikacija	Druge oblike sporazumevanja	Izboljšana komunikacija
(C18)	Recimo če kdo gleda s strahom in se obotavlja, da bi pobožal psa se potem malo med sabo motivirajo.	Medsebojno motiviranje	Krepitev socialnih vezi	Širjenje socialne mreže
(C19)	Nekateri, ki redno obiskujejo te aktivnosti se že prav poznajo med sabo	Poznavanje drugih udeležencev	Krepitev socialnih vezi	Širjenje socialne mreže
(C20)	če kdo pride na novo, si potem malo pomagajo. In potem se razvije iz tega pogovor recimo o kužkih ki so jih imeli včasih ali pa o kakšni izkušnji, če je koga že kdaj ugriznil ipd.	Spodbujanje novih stanovalcev	Vzpostavljanje novih socialnih vezi	Širjenje socialne mreže
(C30)	na teh aktivnostih lahko potem novi stanovalci spoznajo druge sstanovalce in jih potem kužki povežejo med seboj	Spoznavanje drugih sstanovalcev	Vzpostavljanje novih socialnih vezi	Širjenje socialne mreže

(C32)	Ozračje je bolj lahkotno, komunikacija bolj steče tako med stanovalci in tudi potem s terapevti.	Sporazumevanje lažje steče	Spodbuda za sporazumevanje	Izboljšana komunikacija
(D6)	se potem še pogovarjajo med sabo o tem kaj so počeli na teh aktivnostih.	Pogovori ob aktivnostih	Spodbuda za sporazumevanje	Izboljšana komunikacija
(D14)	Ker se povežejo tudi z drugimi stanovalci med sabo zaradi pogovorov med aktivnostmi in potem zaradi tega posredno vpliva na občutek sprejetosti.	Pogovori med aktivnostmi	Spodbuda za sporazumevanje	Širjenje socialne mreže
(D15)	sproščajo ozračje in se potem lažje naveže stik z drugimi s katerimi sicer ne bi. Če ne drugega je to potem neka tema o kateri se pogovarjajo.	Spoznavanje drugih sstanovalcev	Vzpostavljanje novih socialnih vezi	Širjenje socialne mreže
(D16)	Se spoznajo med sabo, če pride kak nov stanovalec, kar je super ker lahko potem malo lažje spletejo prijateljstva.	Lažje spletnje novih prijateljstev	Vzpostavljanje novih socialnih vezi	Širjenje socialne mreže
(D17)	isti, ki so bili na teh aktivnostih šli potem skupaj na kavo.	Skupne kavice	Krepitev socialnih vezi	Širjenje socialne mreže
(E18)	vplivajo na občutek sprejetosti, ker začnejo tudi med sabo bolj sodelovati in se spodbujati.	Pogovori med aktivnostmi	Spodbuda za sporazumevanje	Izboljšana komunikacija
(E19)	se niso zbližali samo med sabo ampak tudi z nami (delavci) in tudi z Sonjo in Ireno.	Zbližanje s strok. delavci, izvajalkami	Krepitev socialnih vezi	Širjenje socialne mreže
(E22)	Imaš razlog oz. temo za pogovor.	Razlog za pogovor	Spodbuda za sporazumevanje	Izboljšana komunikacija

(E30)	so tudi koga spoznali na novo na teh aktivnostih in se začeli družiti. Pes je tako kot ena taka povezovalna enota med sostanovalci.	Pes je povezovalna enota	Krepitev socialnih vezi	Širjenje socialne mreže
(F10)	že med aktivnostmi se več pogovarjamo.	Pogovori med aktivnostmi	Spodbuda za sporazumevanje	Izboljšana komunikacija
(F11)	Imamo pa v navadi, da gremo potem skupaj na kavico, tisti, ki smo bili prej skupaj na aktivnostih.	Skupno pitje kave	Krepitev socialnih vezi	Širjenje socialne mreže
(G5)	Se pa potem s tistimi, ki imajo radi da pridejo veliko več pogovarjamo in skupaj pričakujemo, da pridejo kužki. Z nekaterimi tudi lažje potem komuniciraš, če imajo tudi oni radi kužke.	Skupno pričakovanje, več pogovorov po obisku	Spodbuda za sporazumevanje	Izboljšana komunikacija
(G11)	ker se večkrat pogovarjamo potem med sabo o tem kako so bili lepi in nas ubogali. Bi bilo pa sigurno še boljše če bi jih lahko imeli pri sebi.	Pogovori o psih	Spodbuda za sporazumevanje	Izboljšana komunikacija
(G12)	Smo se potem prav zaradi mucka spoprijateljili in večkrat spili kavico	Spoznavanje drugih sostanovalcev	Vzpostavljanje novih socialnih vezi	Širjenje socialne mreže
(G14)	na splošno res zelo zelo radi pridejo. In s tistimi se zdaj že prav poznamo med sabo in potem govorimo o tem in se obvestimo.	Poznavanje med sodelujočimi, obveščanje	Krepitev socialnih vezi	Širjenje socialne mreže

(G15)	Če ima rad kužke potem bi mu pomagali pri privajanju, ker bi spoznal tudi koga, ki jih ima tudi rad	Pomoč pri privajanju na domsko življenje	Vzpostavljanje novih socialnih vezi	Širjenje socialne mreže
(I6)	In jaz nisem dobila dovolj občutka, da bi sploh lahko vzpostavili tak kontakt, da bi to spodbudili. Na psa se moraš malo navezat, drugače se ne moreš pogovarjat.	Premalo pogost obisk, ni se bilo mogoče navezati	Ni vpliva	Ni vpliva na komunikacijo
(J3)	Ko pridejo se potem tudi več pogovarjaš tam v skupini, imaš tudi potem temo za pogovor.	Tema za pogovor	Spodbuda za sporazumevanje	Izboljšana komunikacija
(J6)	Smo se pa prej z vsemi razumeli, smo se pogovarjali tudi o tem kakšnega psa sem jaz imel in pa je bilo fino.	Pogovori o domačih psih	Spodbuda za sporazumevanje	Izboljšana komunikacija

5. Vpliv terapevtskega psa na motivacijo stanovalcev

	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
(A1)	...gospa ni hotela iz sobe, ni se hotela družiti, noga jo je bolela. In potem so ji zaposleni v domu rekli da pride tudi Iša in je gospa rekla, no potem pa če Iša pride potem pa tudi jaz pridem	Spodbuda za odhod iz sobe	Notranja motivacija	Motivacija
(A3)	pri ljudeh po kapi poskušamo vzpodbudit govor	Spodbujanje govora po kapi	Zunanja motivacija s prehodom v notranjo	Motivacija

(A4)	Če vidijo strokovni delavci da komu nekaj manjka in drugače ne gre poskusimo spodbuditi in pomagati še s terapevtskim psom.	Spodbuda s psom, kadar druge metode ne delujejo	Zunanja motivacija	Motivacija
(A5)	preko teh iger potem spodbujamo in motorične sposobnosti in govor in kognitivne sposobnosti.	Spodbuda govora, motoričnih in kognitivnih sposobnosti	Zunanja motivacija s preходом v notranjo	Motivacija
(A11)	se največ ljudi prijavi prav na to aktivnost oz. dogodek.	Največ interesa za to aktivnost	Notranja motivacija	Motivacija
(A13)	omenjena gospa, je začela uporabljati levo roko prav s pomočjo lše	Spodbuda motoričnih sposobnosti	Zunanja motivacija s preходом v notranjo	Motivacija
(A18)	Ko je imel gospod motivacijo za peljat psa je kar pozabil na bergle.	Motivacija za sprehod brez bergel	Zunanja motivacija	Motivacija
(B1)	spodbudit govor, pa tudi kognicijo, da preberejo kakšno stvar, ki jo imamo napisano na listih (npr. pobožaj psa od glave do repa) in da potem tudi pobožajo.	Spodbuda govora, kognicije	Zunanja motivacija s preходом v notranjo	Motivacija
(B7)	torej je bil interes tako velik in nismo mogle sploh delati v tako veliki skupini.	Celo prevelik interes	Notranja motivacija	Motivacija
(B10)	pričakovanje in zagon za to da se bo spet nekaj dogajalo.	Zagon za dogajanje	Notranja motivacija	Motivacija

(B11)	največ res udeleži prav takrat, ko pridejo kužki v dom.	Največji interes za to aktivnost	Notranja motivacija	Motivacija
(B12)	gospa na vozičku in sploh ni hotela sama hoditi. Ko pa smo ji dali povodec je pa gospa sama šla brez problema. Tako da ji je Ari predstavljal motivacijo za to, da je hodila.	Spodbuda za hojo brez vozička	Zunanja motivacija	Motivacija
(C10)	Recimo spodbujajo motorične in senzorične sposobnosti. Ko je kateri izmed stanovalcev po kapi, delamo potem na tej fini motoriki in delamo psom čopke ali pa jih počesemo.	Spodbuda fine motorike in senzoričnih sposobnosti	Zunanja motivacija s prehodom v notranjo	Motivacija
(C21)	sigurno zmotivirajo za to, da pridejo iz sobe oz. oddelka v ta naš večnamenski prostor.	Motivacija za odhod iz sobe	Notranja motivacija	Motivacija
(C22)	Ni potrebno nobenega pogajanja ali prepričevanja.	Ni potrebnega pogajanja	Notranja motivacija	Motivacija
(C23)	Je pa pri nas res velik interes za te aktivnosti	Velik interes	Notranja motivacija	Motivacija
(D18)	se velikokrat izkaže da zelo uživajo in potem tudi večkrat pridejo sami, brez da jih mi motiviramo.	Brez dodatnega motiviranja za udeležbo	Notranja motivacija	Motivacija
(D22)	se to dobro pokaže pri številčnosti udeležbe... glede na ostale aktivnosti je veliko veliko več interesa za kužke.	Veliko več interesa	Notranja motivacija	Motivacija

(E24)	niso želeli niti govoriti oz. niso mogli pa so potem ob psu začeli govorit.	Spodbuda za govor	Zunanja motivacija s preходом v notranjo	Motivacija
(E25)	nekateri čudežno lažje hodili	Spodbuda pri hoji	Zunanja motivacija s preходом v notranjo	Motivacija
(E26)	prišli na dogodek tudi že 15min prej,	Prišli prej na dogodek	Notranja motivacija	Motivacija
(E27)	to tudi motivacija za koga novega, ki je prišel v dom.	Motivacija za nove stanovalce	Zunanja motivacija s preходом v notranjo	Motivacija
(E28)	za stanovalce na varovani enoti pomeni to, da pridejo kužki neko dodatno motivacijo za to da pridejo iz sobe.	Dodatna motivacija za stanovalce iz VE	Notranja motivacija	Motivacija
(E29)	kužki pripomogli k temu da so se bolj opogumili, socializirali in poskusili nove stvari v domu.	Opogumljanje, socializacija, poskus novih akt. V domu	Zunanja motivacija s preходом v notranjo	Motivacija
(F6)	če že gledam samo po tem koliko ljudi prihaja takrat, ko pridejo kužki. Če pa sklepam po sebi grem h kužkom vedno z veseljem in pričakovanjem.	Velik interes za udeležbo	Notranja motivacija	Motivacija
(I7)	da je ogromno interesa in da res veliko ljudi pride zaradi psov iz sob. Sicer za druge	Psi motivacija za prihod iz sobe	Notranja motivacija	Motivacija

	aktivnosti ni toliko interesa, se mi zdi.			

6. Vpliv terapijskega psa na vzpostavitev delovnega odnosa in osebnega stika

	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
(B15)	Gospa s sinom ni spregovorila oz. sploh ni komunicirala en mesec. Ni spregovorila niti besede. Ko sva bila z Arijem pri njej mu je pa rekla ukaz: Išči!	Lažji začetek pogovora ob psu	Lažja prva navezava stika	Vzpostavitev osebnega stika in delovnega odnosa
(A17)	gospod začel sam od sebe peti neko svojo hecno pesmico. Socialna delavka mi je rekla da gospod odkar je v domu (že pol leta) na vsake toliko reče ja in ne. Niti ne komunicira ali odgovarja na vprašanja, psu pa je zapel pesmico.	Začetek sporazumevanja ob psu	Lažja prva navezava stika	Vzpostavitev osebnega stika in delovnega odnosa
(C8)	nekaterih, ki so bolj introvertirani ali pa nemirni, se potem kar bolj razgovori, nasmeje, je pomirjen	Uporabniki se razgovorijo, so pomirjeni	Kvalitetnejše sodelovanje	Vzpostavitev osebnega stika in delovnega odnosa
(C9)	Najprej naveže ta kontakt s kužkom in potem še z nami	Navezava stika s psom, potem še s strokovno delavko	Lažja prva navezava stika	Vzpostavitev osebnega stika in delovnega odnosa

(C15)	se pozna predvsem na tistih bolj introvertiranih, zaprtih stanovalcih. Da potem ob kužku lažje spregovorijo. Ali pa začnejo pogovor.	Introvertirani ob psu lažje začnejo pogovor	Lažja prva navezava stika	Vzpostavitev osebnega stika in delovnega odnosa
(C26)	kuža nek medij oz. neka vez, med stanovalcem in zaposlenim.	Pes medij oz. povezava	Lažja prva navezava stika	Vzpostavitev osebnega stika in delovnega odnosa
(C27)	Če ima stanovalec ob pogovoru poleg sebe še kužka, mu bo ta pomagal, da se bolj odpre.	Stanovalec se bolj razgovori	Kvalitetnejše sodelovanje	Vzpostavitev osebnega stika in delovnega odnosa
(C28)	Fokus bo usmerjen bolj na kužka in mislim, da je potem kar lažje govoriti o življenjski zgodbi. Pa še spomine obuja.	Lažji pogovor o življenjski zgodbi	Kvalitetnejše sodelovanje	Vzpostavitev osebnega stika in delovnega odnosa
(C29)	Daje neko spodbudo in občutek varnosti, da je potem stanovalcu lažje.	Spodbuda, občutek varnosti	Kvalitetnejše sodelovanje	Vzpostavitev osebnega stika in delovnega odnosa
(C32)	Ozračje je bolj lahko, komunikacija bolj steče tako med stanovalci in tudi potem s terapeuti.	Komunikacija lažje steče	Kvalitetnejše sodelovanje	Vzpostavitev osebnega stika in delovnega odnosa

(E19)	se niso zbližali samo med sabo ampak tudi z nami (delavci) in tudi z Sonjo in Ireno.	Zbližanje z delavci in izvajalkami	Kvalitetnejše sodelovanje	Vzpostavitev osebnega stika in delovnega odnosa
(E21)	Ker je pes kot en katalizator.	Pes je pospeševalec vzpostavitve stika	Lažja prva navezava stika	Vzpostavitev osebnega stika in delovnega odnosa
(E22)	Imaš razlog oz. temo za pogovor.	Lažji začetek pogovora	Kvalitetnejše sodelovanje	Vzpostavitev osebnega stika in delovnega odnosa
(E31)	če je pes še ta vezni člen med uporabnikom in zaposlenim je pa to še toliko močnejša vez.	Pes vezni člen	Lažja prva navezava stika	Vzpostavitev osebnega stika in delovnega odnosa
(E35)	smo imeli enega gospoda, ki je bil vedno črnogled in mrk. Sem ga prvič videla, da se je smejal, zato ker so bili kužki zraven. Potem je začel božat pse in tudi z mano komunicirati.	Začetek sporazumevanja ob psu	Lažja prva navezava stika	Vzpostavitev osebnega stika in delovnega odnosa
(F13)	Ne bi rekla da prav posebej pripomore. Jaz sem tak tip človeka, da če nekaj potrebujem se bom že dogovorila.	Ne vpliva, saj se bo dogovorila sama	Ni vpliva	Vzpostavitev osebnega stika in delovnega odnosa

(G13)	Jaz vedno kaj povem, ko pride moja hči, kakšno prigodo. Pa se potem skupaj smejiva tem našim kužkom. Pa malo obudiva spomine na našo Piko.	Zbližanje s sorodniki	Kvalitetnejše sodelovanje	Vzpostavitev osebnega stika in delovnega odnosa
(H7)	Veste kaj mi smo bolj stari in se rajši sami zase držimo, tako da mislim da nimajo nekega posebnega vpliva.	Ni posebnega vpliva	NI vpliva	Vzpostavitev osebnega stika in delovnega odnosa

9.4. Priloga 4: Osno kodiranje

1. VPLIV TERAPEVTSKEGA PSA NA RAZPOLOŽENJE STANOVALCEV

Izboljšanje razpoloženja

- Osebnostna rast
 - Dvig samozavesti (A7)
 - Stanovalci dobijo zagon, moč (B3)
 - Prebuditev življenjske energije (B13, E37)
- Pozitivna čustva
 - Obujanje lepih spominov (A8,C2,E2)
 - Veselo pričakovanje (A9,E4)
 - Veselje (B4,D8, G6,H10, J2)
 - Porazgubitev negativnih čustev (C3)
 - Nasmehanost (C5,C8, D4,E35)
 - Občutek topline (C11)
 - Polepšan dan (D1)
 - Navdušenje (D2)
 - Ploskanje, vriskanje (E5)
 - Jok od veselja (E6)
 - Prijetno vzdušje (F1)
 - Dobra energija in počutje (F4, G1, G2, H1, J1)
- Sprostitev
 - Sprostitev stanovalcev (A10, C8, E8,F7)
 - Sprostitev ozračja (B6, C6,E13)
- Prenos fokusa
 - Osredotočanje na terapevtskega psa (C4)
 - Višja koncentracija (C7)
 - Pozabijo na jezo (E9)

Poslabšanje razpoloženja

- Strah
 - Strah pred psi (D3,F2)
- Slaba volja
 - Nenaklonjenost (H2)

Nespremenjeno razpoloženje

- Čustva niso enaka

- Občutek ni enak kot ta, ko je pes tvoj (I1)

2. VPLIV TERAPEVTSKEGA PSA NA ZMANJŠEVANJE OSAMLJENOSTI PRI STANOVALCIH

Občutek kontrole

-Občutek upoštevanosti

- Upoštevanje ukazov (A7)

Občutek pripadnosti

-Pristen stik

- Vzpostavitev stika 'ena na ena' (C12)

-Občutek domačnosti

- Obujanje spominov na dom (E16,F16)

Občutek vključenosti

-Krajšanje časa

- Družba(D9,D24,F5,F8, H4,J4, J8)
- Razvedrilo (D11,F17)
- Okupacija (I4)

Socialna opora

-Socialni stik

- Pogovor (D10, J3, J5)
- Podpora (F15)
- Sočutje (G8)

3. VPLIV TERAPEVTSKEGA PSA NA KREPITEV MOČI STANOVALCEV

Individualna krepitev moči

-Dvig samozavesti

- Občutek upoštevanosti (A7,D12, J9)
- Pridobitev samozavesti (A14)
- Prve besede po vselitvi v dom (E20)
- Premagovanje strahu (F9,H8)
- Občutki veselja (G6)

-Pridobitev moči

- Pridobitev zagona, moči (B3,G9)
- Prebuditev življenjske energije (B13, J7)
- Podaljšan čas sodelovanja (B19)

-Varnost

- Občutek varnosti (H5)
- Sprehod ob psu (C14)

-Spodbuda

- Prijeten dotik (E1)
- Pes kot pospeševalec stikov (E21)

-Podpora

- Empatija (F15,G8,I8,I10)

Kolektivna krepitev moči

-Sprejetost

- Ni obsojanja (C13)
- Vzpostavitev posebne vezi (D13)
- Povezava z ostalimi stanovalci (D14,E18)
- Pes ne da občutka, da si v napoto (H6)
- Takojšnja sprejetosti (I11)

4. VPLIV TERAPEVTSKEGA PSA NA SOCIALNE MREŽE STANOVALCEV IN MEDSEBOJNO SPORAZUMEVANJE

Izboljšana komunikacija

-Spodbuda za sporazumevanje

- Pogovori ob/med aktivnostmi (A12, D6, D14, E18,E22,F10, G11,J6)
- Tema za pogovor (par dni po obisku) (B8,G5,J3)
- Ob psu spregovoril (B15,C15)
- Komunikacija najprej s psom potem tudi s strok. Delavci (C16)
- Sporazumevanje lažje steče (C32)

-Druge oblike sporazumevanja

- Petje (A17)
- Neverbalna komunikacija (C17)

Širjenje socialne mreže

-Krepitev socialnih vezi

- Medsebojno motiviranje (C18)
- Poznavanje drugih udeležencev (C19)
- Skupne kavice (D17,F11)
- Zbližanje s strokovnimi delavci (E19)
- Pes je povezovalna enota (E30)

-Vzpostavljanje novih socialnih vezi

- Spodbujanje novih stanovalcev (C20)
- Spoznavanje drugih stanovalcev (C30,D15,D16,G12,G14)
- Pomoč pri privajanju na domsko življenje (G15)

Ni vpliva

-Ni vpliva na socialne mreže/sporazumevanje

- Premalo pogost obisk, ni se bilo mogoče navezati (I6)

5. VPLIV TERAPEVTSKEGA PSA NA MOTIVACIJO STANOVALCEV

-Notranja motivacija

- Spodbuda za odhod iz sobe (A1,C21,I7)
- Interes za aktivnost s terapevtskimi psi (A11,B7,B10, C23,D22,F6)
- Ni potrebnega pogajanja/dodatnega motiviranja (C22, D18)
- Prišli prej na dogodek (E26)

-Zunanja motivacija s prehodom v notranjo

- Spodbuda govora (A3,B1,E24)
- Spodbuda motoričnih, kognitivnih sposobnosti (A5,A13, C10,E25)
- Motivacija za nove stanovalce (E27,E28)
- Opogumljanje za poskus novih aktivnosti v domu (E29)

-Zunanja motivacija

- Spodbuda s psom, ko druge metode ne delujejo (A4)
- Spodbuda za sprehod brez pripomočkov (A18,B12)

6. VPLIV TERAPEVTSKEGA PSA NA VZPOSTAVITEV DELOVNEGA ODNOSA IN OSEBNEGA STIKA

-Lažja prva navezava stika

- Lažji začetek pogovora ob psu (B15,C15,E22)
- Gospod začel peti, čeprav sicer ni niti govoril (A17, E35)
- Navezava stika s psom, potem še s strokovno delavko (C9)
- Pes medij oz. povezava za hitrejšo navezan stik (C26, E21, E31)

-Kvalitetnejše sodelovanje

- Uporabniki se bolj razgovorijo (C8,C27,C28,C32)
- Občutek varnosti (C29)
- Zbližanje z delavci (E19)
- Zbližanje s sorodniki (G13)

-Ni vpliva na vzpostavljanje osebnega stika

- Ni posebnega vpliva (F13,H7)